Biblioteca Centrală Regională Bucureşti

TRĂIASCĂ A 16-A ANIVERSARE A ELIBERĂRII PATRIEI NOASTRE

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

luceafărul

REVISTĂ a UNIUNII SCRIITORILOR din R. P. R.

Anul III, Nr. 16 (51) • 15 august 1960 • Apare la 1 și 15 ale lunii • 12 pagini — 1,50 lei

A 16-a aniversare a eliberării Patriei noastre

23 August 1960 ! 16 ani de la Eliberare ! Cîte s-au înălțat din nou, cîte s-au prefăcut în acești cîțiva ani ! Un copil născut la 23 August 1944 e de-abia un adolescent, — ființa lui nu-i încă împlinită. Dar în acest răstimp s-a născut și stă solid pe picioare o țară nouă. S-a născut, a crescut, a devenit puternică, în 16 ani.

Case, fabrici, uzine cîte-au fost înainte s-au înnoit. Altele noi, multe la număr, au îmbogățit priveliștea, au sporit frumusețea plaiurilor, au îmbunătățit viața oamenilor. Pe unde-a fost pămînt gol de la începutul-începuturilor, s-au ridicat oțelării, termocentrale, rafinării, fabrici altădată necunoscute, blocuri noi pentru muncitori, sau, ca la Bicaz, s-a întins un lac uriaș de zeci de kilometri, stăvilit de lucrarea omului ca de-un perete de stînca ridicat în epoci geologice.

Acum un an, la 23 August 1959, poporul nostru întreg a sărbătorit 15 ani de la Eliberare, cu bucuria victoriei în ochi, cu noi năzuințe în piept. Am aruncat atunci o privire largă deasupra țării și am văzut tot ce a fost în stare să înfăptuiască măreț clasa muncitoare îndrumată de partid și înarmată cu învățătura marxist-leninistă. Gîndurile, paginile scrise care le cuprindeau, traduse în faptă, aidoma, au adus fericire unui popor întreg, l-au învățat bucuria vieții, au îmbogățit pămîntul cu ceea ce a făurit mîna omului.

De-atunci a trecut doar un an, și ce mult am mers înainte ! Drumul nostru nu cunoaște încezeli și răgaz. Am trecut într-o nouă etapă. Am început a lucra la pregătirea bazelor desăvîrșirii socialismului ; am început un plan nou de șase ani, un plan minunat, chibzuit de partid, care va naște noi și noi mijloace materiale, tehnice, pentru ca venitul nostru național să crească tot mai mult și mai repede. Executarea planului a început cu răsăritul primei zile a acestui an, și pînă acum prevederile lui pe primul semestru sînt depășite. Vrednicia oamenilor muncii a întrecut toate așteptările. Iar Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn ne-a deschis în față perspectiva minunatelor realizări, a minunatei vieți ce va însemna în istoria poporului nostru anul 1975.

Cea de-a 16-a aniversare a eliberării noastre ne găsește în plină muncă și avînt, cu mînecile suflecate, cu sufletul înălțat, cu ochii plini de lumina viitorului.

In ziua aceasta, dăruim gîndurile noastre tuturor celor care ne-au eliberat.

Mulțumirile noastre se îndreaptă deopotrivă spre Uniunea Sovietică și ostașii ei victorioși, spre Partidul Comunist Romîn, spre masele populare, spre clasa noastră muncitoare, spre soldații noștri care au luptat pe frontul de Vest răspunzînd voinței populare... Și mulțumirile noastre nu pot fi de-o zi, de ziua de aniversare. Ele trebuie să înarmeze ceas cu ceas mintea și brațele noastre, pentru a apăra cu strășnicie libertatea cîștigată, pentru a întări patria noastră socialistă, pentru a asigura poporului muncitor viața materială și spirituală la care are dreptul.

Pe imensul șantier a cărui schiță, în date și cifre, este atît de clar exprimată în Documentele Congresului al III-lea, este un locușor de muncă și pentru noi, scriitorii. Nu e mai prejos ca celelalte, nici mai puțin însemnat :

„In prezent, activitatea ideologică, munca de lichidare a înrîuririlor educației burgheze din conștiința oamenilor este țărîmul principal al luptei de clasă, al luptei între vechi și nou".

Aici, pe acest tărîm, e locul nostru de muncă. Aici, pentru a contribui, prin zugrăvirea autentică, veridică, a realității, la formarea conștiinței socialiste, după chipul celor mai înaintați oameni ai zilelor noastre. Aici, pentru a însemna jurnalul trăit al acestor vremi de măreție prefaceri, munca eroică de fiecare zi a clasei muncitoare, spre a fi pildă și îndemn.

Viața oamenilor s-a îmbogățit, pune zi cu zi tot alte probleme cărora le cere dezlegare și în fapta și în sufletul oamenilor, ridică mereu alte idei care să răspundă mersului mereu înainte al tehnicii și societății.

Literatura și arta au preluat din viață mulțimea problemelor ca și bogăția fondului de idei și le-a tradus în realități artistice, în imagini, le-a redat vieții, trecute prin judecata și viziunea artistului, înflăcărată de romantism revoluționar, bazat pe certitudinea viitorului.

Dar partidul și poporul, după cum cer oțelarului să-și depășească mereu norma și planul, cer și scriitorului și artistului să se întreacă pe sine, să ridice necontenit arta lor la cea mai înaltă măiestrie artistică și să răspundă cît mai fidel și mai exact cerințelor ideologice ale partidului și poporului, adică să însemne o rotiță, un șurub din marea cauză socialistă.

In această privință avem încă de luat angajamente, de făcut eforturi, de familiarizat cu dorința de a cere mereu tot mai mult de la noi înșine, de a ne feri să ne culcăm pe lauri. Să muncim în cinstea acestei a 16-a aniversări a eliberării patriei noastre cu gîndul că oamenii reali, că viața reală întrec cu mult operile noastre și eroii pe care îi creăm.

Scriitorii care vor înțelege bine acest fond intim al omului nou, care nu vor vedea în el un fenomen de legendă, ci unul de viață cotidiană în uzine și în sate, aceia vor putea zugrăvi în fondul, în esența ei, realitatea și omul nou de astăzi.

Dar pentru această adîncă înțelegere, scriitorii trebuie să lichideze tot ce-i poate îndepărta de popor, — spune tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, — „spirit de castă, individualism, tendința de a făuri opere pentru uzul unui cerc fugust de „aleși".

E o mare transformare ce se cere în scriitor, în concepțiile ca și în deprinderile lui.

Nu în turn de fildeș, ci pe schele, acolo unde sînt aruncături de var și țencuială, acolo unde e forfota salahorilor și unde așteaptă cărămizile ca niște teancuri de cărți noi, broșate, rostul lor creator și firesc.

Contactul viu al scriitorilor cu oamenii muncii, — în asta stă taina bogăției unei opere și chiar cheia talentului. Experiența multiplă a vieții, bogăția ei, munca, sînt materia primă a talentului.

Planul de perspectivă schițat de Documentele Congresului al III-lea vede departe, spre anul 1975. Tinerii scriitori vor apuca și vor trăi din plin acel an, care îi va purta pe brațele lui victorioase, mai sus și mai departe spre comunism. Dar bucuria noastră, a celorlalți, nu este mai mică. E o mare bucurie să fii apucat, să fi trăit acest extraordinar răsărit de soare.

Azi, în ziua celei de-a 16-a aniversări a Eliberării, laolaltă cu toți oamenii muncii, să ne luăm angajamentul de a răspunde cu cinste încrederii partidului și cerințelor poporului de a pulsa din plin, în operele noastre, „viața noastră atît de bogată, cu faptele ei mărețe, cu ideile ei nobile, cu luptele ei victorioase". Cu aceasta, vom aduce cea mai înaltă mulțumire tuturor celor care au contribuit la eliberarea noastră.

Demostene Botez

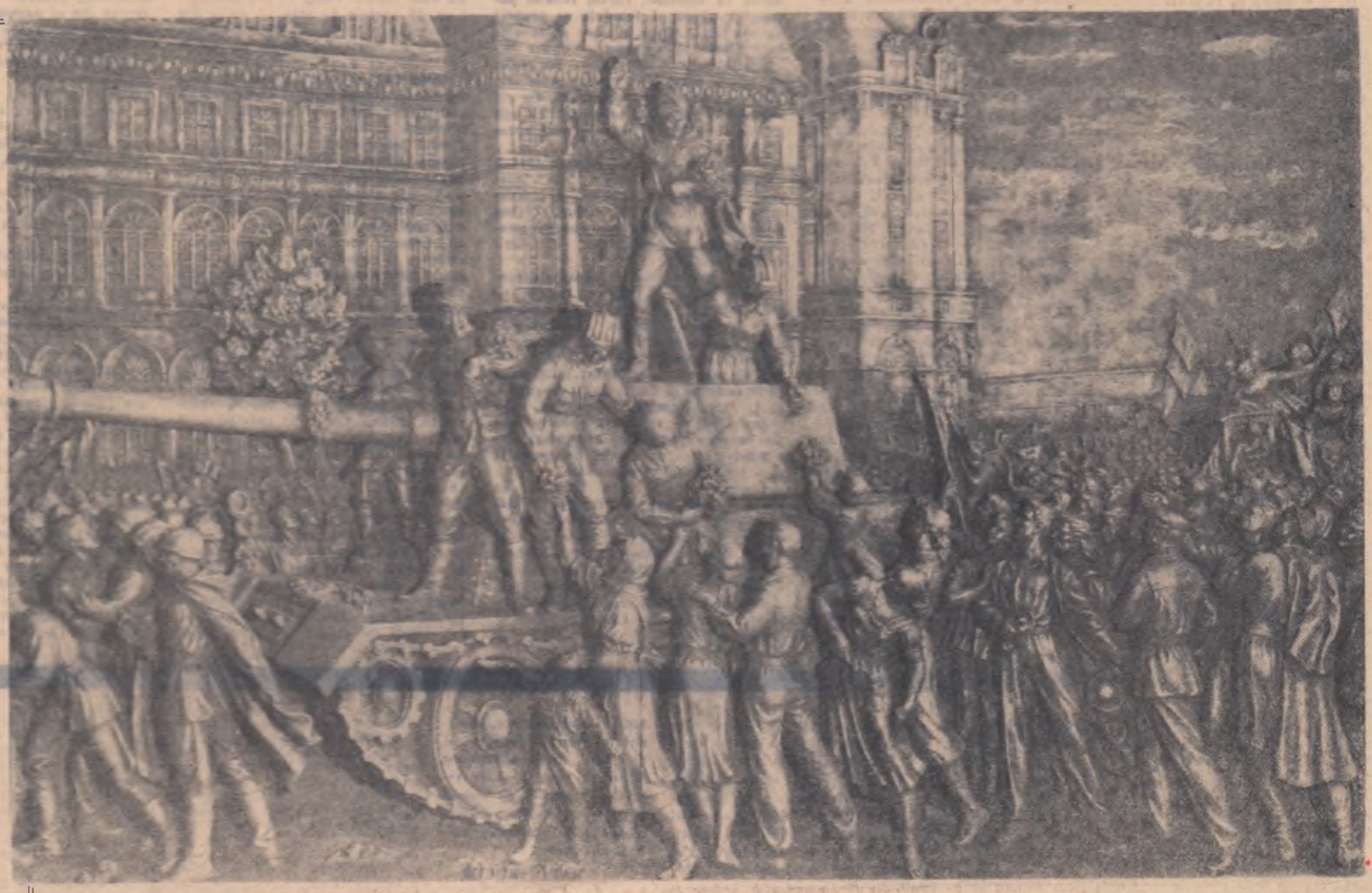

Radu BOUREANU

16 ani

Trei palme și încă un deget de numeri
Atîtea veri au trecut de atunci ;
Anii au venit către noi cu sacii pe umeri,
Sînt oameni cei care erau în prima vară prunci.

Simplu aș vrea să cînt aceste veri :
Șasesprezece sînt. E vîrsta noastră ;
Ne-am luat atunci de mîini... Parcă-a fost ieri.
Noaptea de august se lărgea albastră.

Ritma bătăi de tobă orizontul.
Păsări cu cruci fugeau ca niște ereți,
Ca o aripă a libertății bătea apropiindu-se frontul,
Timpul socotitor număra morți, număra vieți.

Ne-am luat atunci de mîini... Parcă-a fost ieri.
Dimineața de august spărgea uňașa-i fereastră,
Libertatea poposea în inima noastră,
Sfîșiau fulgere roșii de steaguri putredele tăceri.

Mîini străvezii cu amintiri de grații,
Mîini mari și aspre, grele de ciocane,
Mîini noduroase, țepene și negre de țărani,
Mîini strîns unite 16 ani,
Puternic împletite, ca groasele otgoane,
Au tras pe culme, către soare, viața !

Și nu știu, parcă simt un nod în gît ;
E inima ce bate-ntre coaste să se spargă,
Să izbucnească din piept, parcă o văd cum aleargă ;
Inimă, spune-mi, de ce te zbuciumi atît?

Inima spune : „Este vîrsta noastră !"
De cînd ne-am prins de mîini sînt 16 ani...
Mîini străvezii cu amintiri de grații,
Mîini mari și aspre, grele de ciocane,
Mîini noduroase, țepene și negre de țărani,
Un val de mîini care-au stîrpit năpîrcile dușmane !

Aceste mîini ce-au răsucit oțel și fier
Și munții i-au mutat, au tras de rîuri
Și au făcut din curcubee, țării, brîuri
Și-au înălțat orașele spre cer.

Pe-aceste mîini, trei palme și încă un deget de numeri
Atîtea veri au trecut de atunci...
Nu sîntem îngeri, dar ne vor crește aripi lîngă umeri
Și vom zbura către luna cu palide lanci.

Dan DEȘLIU

Un cîntec de slavă

Patria mea, cunună de spice și de brazi,
de ziduri avîntate și turle sclipitoare,
frumoasă ești, sub steaua izbînzilor de azi,
pe frunte cu lumina izbînzii viitoare !

Electrice uzine — prisacă de scîntei,
barajele, cu norii și apele la trîntă,
și codri de cărbune și fluvii de țiței,
și holda — cît o țară — unde combina cîntă...

Și Dunărea bătrînă și noul șantier
acolo unde ursul domnea împărătește,
și steagurile muncii, între pămînt și cer,
semn că pe-aceste plaiuri poporul stăpînește.

Dar fiecare piatră și fiecare fir
de iarbă sau țărînă, tresar și se-nfioară
cînd vîntul amintirii, cu degete subțiri,
mai răscolește jarul încins odinioară.

Dănțuitoare flăcări pe creste de Carpați,
de Horia dau veste, de vechile răscoale :
ceva din focu-acela sclipește-n kilovați,
cînd munții se-ncunună cu mari hidrocentrale.

Pe unde pionieni la tabără se duc,
cu trîmbițe și tobe, sub zalele pădurii,
va fi urcat în vremuri, călare, vreun haiduc,
vor fi venit cu Tudor din Vladimiri — pandurii.

Devale, pe tipsia de aur învechit,
tractoarele se-avîntă în mirișe — și ară
pe unde tancuri grele curgeau spre asfințit,
în patruzeci și patru, într-un amurg de vară.

Luceafărul de strajă pe codri și pe lunci,
o rază-i din lumina lui August, neînfrîntă...
Și poate-n amintirea obuzelor de-atunci,
auzi : în slava țării o ciocîrlie cîntă !

SĂRBĂTOAREA DIN AUGUST

A trecut 16 ani de atunci...

Era în august. Într-o tipografie a partidului, undeva, în pofida unei case din marginea orașului, cu flori în geam, se tipăreau ultimele file ale unei broșuri. Oamenii priveau, în lumina puțină, furișată printr-o ferestruică despicată în acoperiș, rîndurile tipărite cuprinzînd chemarea la răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, la răsturnarea fascismului. „Ținta finală a Partidului Comunist este să înfăptuiască o Românie socialistă fără clase", spuneau, cu elocvență simplitate, ultimele cuvinte.

Cele mai fine roțile din mecanismul complex al insurecției armate erau pregătite de către partid să se rotească, pentru a asigura lovitura decisivă.

„Armata Roșie vine" ! Aceste cuvinte se săpau în inimi, nepieritoare, cum fulgerele primăverii își lasă conturul peste întinderea mării, cum bobul de grîu se umple cu aur și e gata să țîșnească din lut.

Imaginea aceasta are coordonate precise. Curînd, fulgerele Katiușelor au licărit, apropiate. După ani de întuneric, holdele țării puteau să crească în pace. In fiecare august, cei care pe-atunci nu se născuseră încă, pionierii, deschid porțile de lemn de mesteacan ale întîrmurilor din cîmpie, în care ostașii sovietici își dorm somnul, pe pămîntul patriei noastre. Ploaia înălbuind lespezile de marmură le dă o aparență omenească, ierburile și florile cu lumină crudă cresc, în jur, flăcări veșnic arzînd, și nu se rostesc cuvinte... Pionierii salută în tăcerea deplină. Cîmpia li se întinde înainte, ca o carte vie de istorie...

Cîmpii... Țărani răscolați, săpîndu-și singuri mormîntul, în 1907, înaintea exciților. Erau înalți, osoși, îmbrăcați în zdrențe. Săpau în adînc, punînd în truda lor — cea din urmă — toată priceperea dobîndită după două mii de ani, săpau pămîntul pe care nu l-au avut. Apoi gloanțele. Noapte... Cîmpii... Am văzut o asemenea fotografie.

Cîmpii... Muncitori ferecați în lanțuri, în drum spre doftane...

Spice. Pentru stăpîni. Strunguri. Pentru stăpîni. Sonde scheletice. Pentru stăpîni.

Cîmpii... Le-am văzut. Văd și acum parcă urmele pașilor ostașilor eliberatori, alături de pașii ostașilor români, chemați de partid, care au luat arma în mînă, să salveze împreună țara.

Un cîmp, azi, în apropierea Galaților. L-am văzut. Era spre amiază, spice de grîu și secară, albite de soare, se aplecau, pline de aur. Cîmpul pustiu. Numai uriaș de oțel cu furnale scînteietoare, cu hale largi, străbătut de linii ferate. L-am văzut. Creștea, din spicele care se dăruiau pămîntului printr-un efort final, mai bogate ca niciodată, neobișnuit de bogate. S-a scris mult despre marea Bicazului nostru, despre lacul de acumulare, suit de oameni în munți. S-a vorbit despre pămîntul care va fi acoperit de ape. Acolo, în cîmpia gălățeană, am avut străinia senzație că mă aflu pe fundul unei viitoare mări. O mare omenească în care brațele unite sînt corali fără număr, în care palmele oamenilor sînt scoici pline de cîntec.

Vuietul cuceritor al mării s-a auzit de acolo, din Sala celui de al treilea Congres, în liniștea umbroasă a palatului ridicat de meșterii zidari. Cred că delegații din țările frățești au lăsat pentru cîteva clipe pe căștile de la urechi, atunci cînd tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a rostit cuvintele de încheiere ale Raportului : „Trăiască atotbiruitoarea învățătură marxist-leninistă!" Înțelesul lor era același în toate limbile. Cuvintele rostite, aveau aceeași grandioasă simplitate, același răsunet cald ca atunci, în urmă cu 16 ani cînd, într-o casă din margine de oraș se tipăreau cuvintele unuia dintre ultimele manifeste ilegale ale partidului în preajma neuitatului 23 August.

Istoria a vrut ca august să găzduiască momentul Eliberării, luna împlinirilor, luna completă însumînd toate izbînzile vegetale ale unui an întreg, luna a roadelor în pîrg și a frumuseții dezlănțuite.

Acum, în pragul sărbătorii din august, minerii și furnaliștii, strungarii și colectiviștii, savanții și tractoriștii, închinîndu-și izbînzile muncii Zilei Eliberării, ridică fiecare o cupă plină spre soare.

O cupă cu vin din podgoriile cu miros de busuioacă. O cupă gigantică plină cu oțel clocotind. O cupă de la Chiscani. O cupă-hambar, plină cu grîu. O cupă gîlgîind de cîntece.

Pentru victoria deplină a socialismului.

Pentru slava partidului nostru drag.

Pentru Pace !

Gh. Tomozei

TRIBUNA SCRIITORULUI TÎNĂR

VIAȚA - UNIC IZVOR DE ÎNNOIRE A POEZIEI

Poetul, se zice, e un Cristofor Columb, un descoperitor. Nu e o simplă metaforă, ci un adevăr, căci, după cum bine se știe, numai acei poeți s-au impus de-a lungul veacurilor, care au adus un suflu nou în poezie, un nou conținut de idei, izvorît din realitățile vremii lor, o modalitate proprie de a-și exprima gîndurile și sentimentele. **„Noutatea, noutatea materialului și a expresiei e necesară pentru fiecare operă poetică"** — spunea Vladimir Maiakovski în cunoscutul său eseu **Cum se fac versurile.**

Realismul socialist dă acestui atribut o semnificație adîncă. Orînduirile în care au trăit vechii poeți s-au bazat pe același antagonism de clasă dintre exploatatori și exploatați. Pentru prima dată în istorie, o dată cu revoluția socialistă are loc schimbarea cea mai ridicată, cea mai înnoitoare, cea mai profund umană, schimbare care generează nu numai un nou tip de relații economice, ci și o nouă morală, un nou fel de a gîndi, de a simți. Aceasta și pune pe poetul zilelor noastre într-o situație cu totul deosebită de aceea a înaintașilor săi.

Viața îl obligă așadar ca, însușindu-și nou fel de a gîndi al clasei muncitoare victorioase, preluînd tot ce a fost mai prețios în experiența poetică de pînă la el, să se străduiască să descifreze esența și valoarea schimbărilor survenite în viața contemporanilor săi, să dezvăluie această esență într-un mod artistic original, adecvat exigențelor înalte ale cititorului.

Din acest punct de vedere, aș zice că noi, poeții tineri, sîntem oarecum privilegiați, căci biografia noastră s-a desfășurat pe fundalul acestor schimbări Denumirea de „generația lui 23 August" este, și trebuie să fie tot mai mult chezășia noutății, prospețimii scrierilor noastre. Calitatea aceasta a și asigurat autenticitatea și succesul unora dintre producțiile noastre poetice de pînă acum. Mulți dintre noi s-au convins pe deplin că numai contopindu-te cu viața poporului, cîntînd să fii în fiecare clipă „organul de simțire" al țării tale, vei scrie acele poezii cu care să te poți „lăuda și în fața iubitei și în fața republicii".

Nu pot să nu leg reușita unor asemenea poezii semnate în ultima vreme de Tiberiu Utan, Ion Brad, Ion Horea, Gheorghe Tomozei, Florența Albu, Aurora Contescu, de prezența acestora mai vie în mijlocul vieții. Procesul cunoașterii vieții poate fi asemuit asimilației clorofiliene. El e un proces vital, neîntrerupt, fără de care poetul sucombă.

In procesul de cunoaștere a vieții includ însuși felul de a trăi în familie, citirea ziarului, drumul parcurs cu tramvaiul, întîlnirea cu prietenii (mai ales cu cei fără veleități literare) și, bineînțeles, în primul rînd, contactul permanent cu viața uzinelor, a șantierelor, a colectivelor. O importanță deosebită o are desigur studierea operelor literare, clasice și contemporane.

La apariția, cu doi ani în urmă, a plachetei mele de versuri, în mod justificat unii critici mi-au imputat o anumită unilateralitate a tematicii și totodată a mijloacelor de expresie. De aceea, în acești doi ani am căutat să aprind pe harta legăturilor mele cu viața mai multe becuri, cunoscînd locuri pe care le-am îndrăgit ca pe satul meu natal. Astfel am crezut că voi reuși nu numai să-mi lărgesc aria tematică, ci și să pot folosi unele modalități poetice mai variate.

Dar aș vrea să vorbesc aici despre experiența tovarășilor mei. Aminteam mai sus de Florența Albu, poetă care călătorește mult, e la curent cu noutățile de la Bicaz, din Valea Jiului, din Deltă. Uneori numele ei apare și sub unele reportaje și însemnări în care întrezărești germenii viitoarelor poezii. Și aceste poezii emoționante, autentice, nu întîrzie să se iveacă. Ar fi instructiv ca un tînăr critic să compare poeziile ei izbutite din ultimul timp cu notațiile anemice de acum cîțiva ani. Același lucru se poate face de altfel cu mulți poeți tineri și concluziile nu vor fi lipsite de interes.

Există însă modalități nenumărate de a fi prezent în viață Anul acesta, de pildă, la inițiativa organizației de partid de la Uniunea Scriitorilor, un mare număr de scriitori s-au angajat să sprijine viața culturală a uzinelor și fabricilor bucureștene, gazetele de uzină, cercurile literare, pe scurt, de a stabili pe această cale concretă un contact viu și permanent cu oamenii muncii. Tot pe această linie și organizația U.T.M. de la Uniunea Scriitorilor și-a asumat sarcina de a da o mînă de ajutor în domeniul muncii culturale organizației U.T.M. de la Uzinele 23 August. Unii dintre poeții utemiști s-au mulțumit însă numai să treacă o dată prin uzină, să însăileze cîteva texte de brigadă și cu aceasta să curme legăturile cu uzina, subapreciind astfel o minunată posibilitate de a fi săptămînal prezenți în clocotul muncii unei întreprinderi fruntașe din țara noastră.

Sînt, din păcate, de asemenea, printre confrații tineri, unii care încă mai trăiesc cu iluzia că inedițul în poezie poate fi găsit în alchimii sterile, departe de freamătul vieții adevărate, în dezgroparea unor experiențe poetice consumate, condamnate de multă vreme la pietre. Chiar cînd încearcă să scrie poezii mai apropiate de cerințele cititorului de azi, aceștia recurg la procedee convenționale de a fi actuali. Intitulîndu-și în mod ostentativ producția poetică **La întoarcerea din schimb**, ei dezvăluie un univers sufletesc mărunt, mic-burghez, care nu are nimic comun cu felul de a simți al omului contemporan, al muncitorului despre care, pretind ei sînt scrise versurile.

E cu totul anacronic să-ți mai închipui că vei descoperi „piatra filozofală" a poeziei prin asemenea experimente pseudopoetice. Cuvintele adresate de marele nostru Eminescu, cu decenii în urmă, ar trebui să fie și azi un îndemn convingător spre cunoașterea nemijlocită a vieții :

In zădar în colbul școlii,
Prin autori mîncați de molii,
Cauți urma frumuseții
Și îndemnurile vieții
Și pe foile lor unse
Cauți taine nepătrunse
Și cu slovele lor strîmbe
Ai vrea lumea să se schimbe.
Nu e carte să înveți
Ca viața s-aibă preț —
Ci trăiește, chinuiește
Și de toate pățimește
Și-ai s-auzi cum iarba crește.

Nu există deci decît un unic izvor de înnoire a poeziei — viața poporului — iar această viață devine pe zi ce trece mai bogată, datorită luptei eroice a oamenilor muncii conduși de partid. Nimic nu poate înlocui cunoștința cu Bicazul și Chișcanii, cu Orașul Victoria și colectiviștii din Comana, singurul mijloc capabil să genereze imagini poetice inedite, viguroase, durabile.

Hotărîrile celui de-al III-lea Congres al partidului au lărgit și mai mult cîmpul de inspirație al poetului. Infăptuirea Hotărîrilor va spori procentul de noutate al vieții noastre, și această sporire trebuie să se facă simțită și în poezia tinerilor.

Da, noi, tinerii poeți, va trebui să facem în așa fel, ca poezia noastră să oglindească mai fidel noutatea vieții, să fie mai sensibilă la schimbările ce au loc în jurul nostru.

Niculae Stoian

Din sumar :

Așa au luptat uteciștii ! de V. Bîrsi • **Pahrul** de Ion Lăncrănjan • **Atlas liric** • **Un reportaj despre Cuba** de L. M. Martin • **Caleidoscop**

PROFILURI LITERARE

NICUȚĂ TĂNASE

Răsfoind colecția ziarului Combinatului Siderurgic din Hunedoara, Uzina noastră, am aflat încă din primul număr „o scrisoare cu tîlc" semnată de „Nicuță Tănase, lăcătuș". In acei ani, într-adevăr, actualul scriitor era muncitor în Combinatul Siderurgic. Meseria îi era de lăcătuș, învățată pe la unul din centrele mecanice din București — copilăria și adolescența petrecîndu-și-o în mahalaua Giuleștilor, pe care o descrie în mai toate povestirile sale. După o oprire pe la o fabrică din Avrig, ajunge la Hunedoara. Un timp, articolele sale din Uzina noastră sînt semnate ca lăcătuș, apoi în calitate de corespondent voluntar și, în sfîrșit, simplu: Nicuță Tănase deveni colaborator permanent al ziarului. Un viitor cercetător al începuturilor sale gazetărești va trebui să menționeze puzderia de articole ori chiar de poezii care ilustrează o fantezie sprintenă, cu aplicații spre satira burlescă — Astfel, inventase plîngerea unui drapel fruntaș, sau comentase în stil de roman polițist dispariția unui vagon, datorită birocratismului celor de la „control și recepție", ș.a.

Dincolo de diferite cauze particulare, reacțiile pe care le-a determinat fiecare nouă carte a lui Nicuță Tănase, s-au datorat noutății materialului de viață. Și nu mă refer la tipologia lumpenilor cu limbajul lor argotic, piparat și cu gesturile lor șmecherești. Cine reduce la atît cărțile lui Nicuță Tănase, dovedește că n-a înțeles esențialul. Autorul manifestă un dispreț adînc față de tipurile declasate, din „lumea de fund", și cărora o anume literatură pseudoromantică le-a acordat aura pitorescului. Observați cu cîtă răceală disprețuitoare zugrăvește în Derbedeii figura borfașului Ilie Chelie — rețineți și numele. Unor asemenea specimene le refuză dreptul de a cunoaște o resurecție pozitivă, de a se redresa. Eroii săi preferați provin din familii muncitorești, dar o seamă de împrejurări îi aruncă departe de viața uzinei, unde revin după numeroase peripeții și își recapătă condiția lor umană.

Să parcurgem, cronologic, problematica povestirilor lui Nicuță Tănase. In M-am făcut băiat mare găsim descripția mahalalei bucureștene, dar nu în elementele ei, speculate în trecut de amatorii de senzațional ieftin. Este mahalaua proletară, cu casele cu „spraiț", „ce-s gata să se răstoarne", cu ucenici pălmuiți de meșteri, cu muncitori ajunși în stradă ca șomeri ori mutilați în accidentele de muncă, cu femei care mor timpuriu de tifoze. Rămas fără părinți — mama i-a murit, tatăl i-a fost arestat, — Traian Androne, eroul povestirii, ajunge haimana pe maidan, sluga la primar, derbedeu în Gara de Nord și, în sfîrșit, după o întreagă odisee, intră în fabrică, unde, sub influența comuniștilor, existența sa i se deschide un alt drum, al luptei cutezătoare și conștiente împotriva exploatatorilor. Acesta este de fapt leit-motivul fiecărei cărți a lui Nicuță Tănase; el arată cum modul de viață al clasei muncitoare ajută elementelor aruncate temporar în lumea de la „fund" să se regăsească ca oameni, să capete un nou profil moral. In nuvela Derbedeii, un cititor superficial ar fi atras numai de caracteristicile picante ale limbajului argotic. Dar, observați că la eroii principali „șmecherismul" nu ține de trăsături de fond, este mai mult o poză, gesturi de teribilism față de cei din jur. Răduș, în fața actelor lui Ilie Chelie, care fură niște saci de grîu de pe un tren, punînd în primejdie viața unui moldovean — ne aflăm în anii de secetă — este cuprins de frămîntări morale și fuge la Hunedoara. Este semnificativa scena în care el se simte obligat, fața de fata de care s-a îndrăgostit, să scuze purtarea de derbedei a prietenilor săi. Pur și simplu, Răduș ajunge să-i fie rușine față de purtările golănești în care și el excelase. Dar atitudinea șmecherească presupune și tentația către derogarea de la normele obișnuite ale vieții oamenilor, elogiul boemiei, disprețul față de muncă, și alte tarii grele. (Să ne amintim în afara lui Răduș de figura șmecherului ploeștean). Nicuță Tănase descrie însă cum, integrîndu-se în circuitul vieții muncitorești, deprinderile rele ale derbedeilor sînt eliminate și înlocuite cu altele noi, corespunzătoare noii etici. Înfățișarea forței educative a vieții clasei muncitoare, iată care este obiectul povestirilor lui Nicuță Tănase. La temperatura înaltă a acestui mediu, oțelul uman se curăță de zgură și se călește, dînd naștere unui nou metal. Această idee străbate și frumoasa povestire Muzicuța cu schimbător. Cît privește nuvela Astăzi e ziua mea, aici nici nu se mai pune problema înțelegerii de către erou a sensurilor noilor vremuri, relatîndu-se integrarea sa efectivă în normele de conduită ale moralei socialiste. Zugrăvind viața clasei muncitoare sub această latură a acțiunii educative pe care o exercită asupra oamenilor care poartă reziduri ale moralei vechi, Nicuță Tănase a adus în proza contemporană o zonă inedită a realității și de o mare semnificație socială. Este lipsit de o ficțiune epică prodigioasă, din cîteva elemente disparate nu poate construi o lume bogată în plasmuiri. De aceea, ultima sa povestire a provocat insatisfacții, pentru că dezvăluia o subțiere a materialului de viață trait de autor. Dar, în cele mai bune cărți ale sale, fantezia i se aprinde, alimentată cu un bogat combustibil de observații și impresii culese din realitate. Aici stă și forța talentului lui Nicuță Tănase. El nu dovedește calități în redarea analizei psihologice. Zbuciumul lui Răduș din Derbedeii, în legătură cu accidentul moldoveanului, este redat sumar, ori chiar cu stîngăcii stridente. Apelînd la categorisirea făcută de Ibrăileanu, putem spune că el folosește creația și nu analiza. Adică, povestirile sale se bizuie pe comportamentul eroilor ca și pe sugerarea atmosferei locurilor, căci ceea ce salvează toate povestirile lui Nicuță Tănase este suflul de veridicitate, care ne cucerește în cel mai mic detaliu. Trebuie însă să ne referim neapărat și la o altă dominantă prețioasă a scrisului lui Nicuță Tănase și anume latura umoristică. Povestirile sale trateaza grave probleme de viață, dar utilizînd variate resurse ale comicului de factură populară. In M-am făcut băiat mare eroul descrie vicisitudinile copilăriei pe un ton pe cît de mucalit, pe atît de trist. Și în Derbedeii tonul este voios, integrarea șmecherilor în disciplina construcției socialiste dînd naștere la scene de un comic gras. Și observați că atunci cînd apelează la un ton grav, ca în Astăzi e ziua mea, nu izbutește, acest ton nu-l prinde. In legătura cu acest aspect, trebuie să dăm o apreciere generală asupra fizionomiei lui Nicuță Tănase. Să nu vă luați după faptul că e pornit mereu pe glumă, că tratează totul într-un ton de comicărie bufonă, toate acestea nu sînt decît o mască cu care autorul caută să-și ascundă firea sa de un sentimentalism incurabil. De aceea, cînd de jos această mască, precum în ultima sa povestire, ajunge la scene de un sentimentalism insuportabil și pe care celălalt Nicuță, satiricul, l-ar putea parodia cu mult succes.

Povestirile lui Nicuță Tănase au primit în critica literară cele mai variate acuzații: că prea mult s-ar apropia în stil de Șalom Alehem și Zaharia Stăncu, că ar fi manierist, că ar plăti tribut gazetăriei etc. Dar toate aceste critici, între care unele sînt adevărate, pot fi ușor rezolvate. Mai gravă mi se pare o altă lipsă, care ține de concepția artistică a lui Nicuță Tănase, și anume apologia spontaneității. El scrie, cum se spune, dintr-un foc. Nu cred că greșesc declarînd că rareori paginile din manuscrisele sale poartă amprenta unui travaliu minuțios, rareori trec prin mai multe versiuni. Cred chiar că Nicuță are un fel de teamă superstițioasă față de orice schimbare adusă textului inițial și care i se pare că ar strica frumusețea paginilor realizate. Este adevărat, așa se explică frusteța și spontaneitatea cuceritoare a stilului său. Dar literatura contemporană cere o adîncire a observațiilor, o străpungere a faptelor cunoscute nemijlocit; în sfîrșit o muncă îndîrjită asupra materialului de viață pentru a realiza sinteze ideologico-artistice. Iar aceasta nu se poate face numai pe baza impulsurilor spontane. De aceea în povestirile sale există o anume superficialitate, o anume plutire pe deasupra și care explică și cusururile care i-au enervat pe critici, cum ar fi tendința către manierism ori către un umor facil.

Dar, în sfîrșit, Nicuță Tănase are un talent original, care n-a fost totdeauna apreciat la justa lui valoare. Provine din mediile muncitorești de unde a acumulat un bogat rezervor de cunoștințe. Activitatea sa actuală de redactor la ziarul Scînteia îl va ajuta desigur să cunoască în și mai mare profunzime procesele care au loc în viața muncitorilor. El are toate condițiile ca, revizuindu-și erorile în modul său de creație, să realizeze opere cît mai valoroase, pe care multi cititori care l-au îndrăgit, nu numai că le așteaptă, dar i le și pretind.

Al. Oprea

luceafărul

Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.
Director: acad. Mihai BENIUC
COLEGIUL DE REDACȚIE
Dumitru CORBEA (membru în Comitetul de direcție); Dan DEȘLIU (membru în Comitetul de direcție); Mihu DRAGOMIR (membru în Comitetul de direcție); V. Em. GALAN; Silvian IOSIFESCU; Aurel MIHALE; Mihai NOVICOV; acad. Panaitescu-PERPESSICIUS; Titus POPOVICI; Tiberiu UTAN; Haralamb ZINCA (membru în Comitetul de direcție).

I. D. BĂLAN

Profilul moral al eroului contemporan

Cu excepții rare, eroul literaturii române de dinaintea Eliberării ieșea, în ultimă instanță, din lupta cu viața, un jalnic și neputincios învins. Cînd biruia, izbînda era cel mai adesea numai virtuală, prin semnificația înaltă a jertfei sale, căci visul lui încătușat în obezile individualismului sau țîșnind înfierbîntat spre zări de idealuri, murea pînă la urmă, fie sufocat în îngustimea propriului orizont psihologic, fie săgetat, la capăt de drum spre înalturi, de răceala și opțuzitatea meschină a lumii bugheze. Visurile mureau neîmplinite, cum mureau oameni și eroi în șir de generații. Visul lui Hyperion, din genialul poem eminescian, a încremenit undeva în singurătățile de gheață ale eternității; glasul purificator al iubirii lui Ion al Glanetașului, din romanul lui Liviu Rebreanu, s-a curmat simbolic sub loviturile sapei lui George, și-odată cu el parcă au murit și pămînturile; nădejdile Tincuței din cărțile maestrului Mihail Sadoveanu s-au ofilit ca florile pe cîmpuri; domnișoara Nastasia din piesa lui Georghe Mihail Zamfirescu s-a stins și nu s-a mai mutat în strada mult visată; profesorul de muzică din Steaua fără nume a lui Mihail Sebastian a rămas un nerealizat, cu opera neterminată din pricina lipsei dorității corn englez. E adevărat, adeseori idealurile năruite semnifică o aspră condamnare a societății strîmb orînduite, în care triumfau mediocritatea, impostura și parvenitismul, iar valorile reale se ofileau în umbra și sub povara acestora. Aceasta e semnificația înfrîngerii unui George Demetru Ladima, din romanul lui Camil Petrescu, Patul lui Procust, a unui Gelu Ruscanu din piesa Jocul ielelor, sau aceea a unuia ca Radu Comșa din Intunecare de Cezar Petrescu, suflet curat, hrănit cu idealuri false de o lume perversă și obtuză.

Eroii aceștia au sfîrșit tragic, cu idealurile neîmplinite, fiindcă au visat utopic într-o lume în care ar fi trebuit să se bată, ori s-au bătut anarhic fără o perspectivă clară a luptei.

Au existat, fără îndoială și în literatura din trecut eroi care au înțeles să-și afirme idealul de viață prin luptă. Ei vin de demult și de departe; din basm și din baladele populare și se conturează pregnant în literatura de dinaintea Eliberării în imprejurări și ipostaze diferite, în opera unora dintre cei mai de seamă scriitori ai realismului critic, inspirați din lumea satelor asuprite, ca Liviu Rebreanu, M. Sadoveanu, Cezar Petrescu sau în nuvelele din lumea muncitorilor, Uzina vie și Revolta în port de Alexandru Sahia, expresie directă a atașamentului scriitorului la lupta clasei muncitoare condusă de detașamentul ei de avangardă. E meritul lui Sahia de a fi oglindit pentru prima dată în literatura noastră figuri luminoase de muncitori, conștienți de menirea istorică a clasei lor, ca dirzul Bozan, ca Filip, președintele comitetului de întreprindere, ca înflăcăratul Rogoz din Uzina vie sau ca Mihail și Simion din Revoltă în port. Deși duc o existență amară, în iadul capitalist, oamenii zugrăviți de Sahia, înțelegînd viața ca o luptă în lumina unei înalte filozofii de clasă, chiar cînd se prăbușesc, copleșiți de vitregia condiției lor sociale, nu sînt, de fapt, învinși. Strînși, într-o unitate monolitică, în jurul acelorași idealuri revoluționare, jertfele sînt pentru ei prilej de însuflețire în lupta cea mare care va aduce victoria. Ei nu trăiesc numai prin sine și pentru sine. Ei sînt o parte a clasei pornită la atac. Destinul lor e legat de acela al clasei din care fac parte, clasă organizată, progresistă, luptătoare, caracterizată printr-un viguros optimism. Eroul lui Sahia este integrat clasei, muncitorimii, înfățișată în nuvelele sale ca o forță puternică, activă, hotărîtă să schimbe cursul istoriei poporului romîn și totodată și propria sa soartă. „...Orice mișcare de revoltă în rîndurile muncitorești — spune Mihail din Revoltă în port — nu poate să aducă decît bine cauzei proletare. Trebuie însă să ne organizăm. Cu cît lupta se va da mai organizat, cu atît triumful va fi mai sigur și mai apropiat..."

Triumful a venit. 23 August 1944 a răsplătit jertfa miilor de eroi prăbușiți odată cu visurile lor îndrăznețe, jertfa eroilor lui Sahia, creînd astfel cele mai favorabile condiții pentru înflorirea germenilor literaturii realist-socialiste.

Viața noastră nouă, condițiile economice, sociale și politice create au plămădit, ceas de ceas, un om nou, un erou luminat de zorile socialismului, care biruind greutăți și neajunsuri, în luptă cu dușmanul de clasă și cu vitregiile naturii, a schimbat înfățișarea țării noastre și i-a înmulțit bogățiile, care, transformînd societatea, s-a transformat pe el însuși, eliberîndu-se de înrîurirea vechilor deprinderi, devenind treptat un model de conduită civică și atitudine comunistă.

Frumusețea morală a eroului din viața reală a stat în cazurile cele mai fericite la baza eroului literar. Eroul pozitiv literar nici nu poate fi creat altfel. De aci îndemnul permanent al Partidului, ca artistul să aibă o strînsă legătură cu viața, cu oamenii noi, demni de a deveni eroi ai operelor literare și artistice. „Avîntul uriaș al forțelor creatoare ale poporului — se spune în Raportul la cel de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej — oferă o sursă inepuizabilă de inspirație pentru scriitorii și artiștii noștri. Dezvoltînd rezultatele pozitive obținute în ultimii ani în lărgirea tematicii și îmbogățirea fondului de idei al literaturii, artei, teatrului, cinematografiei, creatorii noștri au îndatorirea de a făuri opere la nivelul înaltelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului. Pentru aceasta se cere în afară de talent, lichidarea a tot ce-l poate îndepărta pe artist de popor — spirit de castă, individualism, tendința de a făuri opere pentru uzul unui cerc îngust de „aleși"; se cere îndeosebi cunoașterea aprofundată a realității, studierea lor îndelungată, contactul viu permanent al artistului cu oamenii muncii — viitori eroi ai operelor sale. Numai astfel în paginile cărților, în operele de artă va pulsa din plin viața noastră atît de bogată, cu faptele ei măreț, cu ideile ei nobile, cu luptele ei victorioase".

Înfățișînd, în operele lor realist-socialiste, chipul omului contemporan, constructor harnic și priceput al noii orînduiri, scriitorii noștri au adus, în cîmpul tematic al literaturii actuale, figura luminoasă a unui erou înaintat, bogat sufletește, călăuzit de principiile înalte ale moralei comuniste, capabil să constituie un model de conduită civică pentru masele de oameni ai muncii. Crearea unui erou viu, optimist, complex și convingător, înzestrat cu o mare forță educativă a fost una din sarcinile majore ale literaturii actuale, spre rezolvarea căreia Partidul i-a călăuzit necontenit pe scriitorii noștri.

Cunoaștem astăzi astfel de eroi în literatura romînă, deveniți dragi și familiari milioanelor de cititori. Unul din cei mai vechi și cei mai populari este, fără îndoială, eroul lui M. Sadoveanu, Mitrea Cocor, în care oamenii acestor pămînturi, care rînduri de vieți au ars în jăratecul durerilor înăbușite, ori s-au răzbunat cu o minie aprigă, ca în Județ al sărmanilor și Păcat boieresc, au renăscut și, făcîndu-și dreptate, sub conducerea Partidului, încep o viață nouă, așa cum o visa Mitrea. Visurile lor nu mai sînt năluci ca altădată. Mitrea visează și gîndește într-un moment cînd oamenii de la Malu-Surpat — ca atîtea milioane de țărani — se aflau în umbra trecutului, legați de plugul de lemn și de palma lor de pămînt, ca un adevărat erou al zilelor noastre: „Asupra acestora, trebuie îndeplinită revoluția. Alcătuirea veche să fie în întregime răsturnată. Statul socialist nu va întîrzia să pună la îndemîna foștilor robi toate puterile științei, așa încît, unde au fost cîndva noroaie și cocioabe, să apară șosele și case luminate electric, unde bîntuia seceta, să vie pe canaluri bucuria apei; unde se trudea zilnic omul, mașinile să-i ușureze munca".

Sub îndrumarea înțeleaptă a Partidului, toate acestea au devenit demult înfăptuiri și milioane de oameni gîndesc și acționează astăzi asemeni lui Mitrea Cocor, muncind cu elan revoluționar pentru traducerea în practică a hotărîrilor Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn. Înțeleapta muncă educativă dusă de Partid a trezit în asupriții de altădată conștiința propriei demnități umane, creînd din ei oameni luminoși ai zilelor noastre, ca Ilie Barbu din Desfășurarea lui Marin Preda, ca Anton Modan din nuvela Îndrăzneala a aceluiași autor, ca Ion Duhotaru din povestirea La Răzeși de V. Em. Galan, ca Onică și Vica din nuvela Ningea în Bărăgan a tînărului prozator Fănuș Neagu, ca Isalia din Pămînt amar de Vasile Rebreanu, ca Mitru Moț din romanul Setea de Titus Popovici, ca Ana Nucului din povestirea cu același titlu a lui Remus Luca, ca Airinei din romanul Cuscrii de Alecu Ivan Ghilia.

Succesele scriitorilor în înfățișarea eroului zilelor noastre se datoresc — așa cum spuneam — în primul rînd, eroului din viața actuală optimist, activ, îndrăzneț în gînd, hotărît în fapte, iscoditor cu imaginația, necruțător față de inerție, față de tarele morale ale trecutului, atașat cu trup și suflet noului, pentru care luptă un Anton Filip din romanul lui Galan, Bărăgan, sau eroul lui Nagy Istvan, Karoly Bucsi, din romanul La cea mai înaltă tensiune, Drăgan din nuvela lui Corneliu Leu, Sîngele și apa, și-atîtea alte figuri luminoase de eroi ai literaturii noastre actuale, care visează și construiesc o lume fericită.

Și dacă pentru eroii literaturii noastre realist-critice, de care aminteam la începutul acestor rînduri, era caracteristic visul neîmplinit, pentru visul eroilor literaturii actuale, realist-socialiste, caracteristic este faptul că el se urzește pe legile obiective ale societății, descoperite și strunite de ei în virtutea cunoașterii ideologiei marxist-leniniste. Muncitorul Alexandru Severin, din romanul Intîlnirea de Constantin Chiriță a visat toată viața să atingă gloria prin realizarea unei invenții concepută încă din tinerețe. Muncitorul acesta, care în regimul nostru își împlinește visul, ar fi avut, fără îndoială, în vechiul regim, soarta profesorului din Steaua fără nume, care nu s-a putut realiza din pricina lipsurilor materiale. Un exemplu similar este acela al intelectualului Ardeleanu din romanul lui Francisc Munteanu În orașul de pe Mureș, care, condamnat la ratare de regimul burghez, e salvat de societatea nouă, în care, integrîndu-se, își împlinește visul.

Poeții, prozatorii și dramaturgii noștri găsesc în viața de astăzi, în toate sectoarele de activitate, eroi cu înalte calități morale, oameni deosebiți, călîți în lupta cu dușmanul de clasă, în lupta cu trecutul retrograd și în lupta cu natura, pe care o strunesc, o îmblînzesc și o supun. În fața lor stă un nou erou literar, mai avansat decît cel de ieri, stă constructorul socialismului, muncitorul înaintat, țăranul colectivist și, în primele rînduri ale tuturor acestora, Comunistul, activistul de partid. Prin realizarea, la un înalt nivel artistic, a eroului contemporan, scriitorii sînt chemați să înfățișeze problemele cele mai caracteristice pentru epoca noastră, într-un moment cînd „ca urmare a transformărilor social-economice, în țara noastră a luat naștere și se dezvoltă tot mai mult o morală nouă, socialistă, o nouă atitudine față de muncă, față de bunurile obștești și îndatoririle sociale, noi relații de întrajutorare tovărășească între cei ce muncesc". (Din Raportul C.C. la cel de-al III-lea Congres al P.M.R.).

Cititorii doresc ca, alături de eroii existenți și cunoscuți în liteartura noastră realist-socialistă, să întîlnească alții noi, mai actuali, mai reprezentativi pentru problemele și frămîntările lor de astăzi. Eroi care să-i ajute la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, la însușirea noilor trăsături de comportare, la plămădirea lor ca oameni înaintați, ca membri demni ai societății socialiste, cu un profil moral luminos, model și călăuză pentru toți cei ce muncesc pentru făurirea socialismului, pentru menținerea păcii și înfrățirea între popoare. Legătura mai strînsă cu viața a scriitorilor noștri, cunoașterea mai temeinică a felului în care se aplică în practică filozofia marxist-leninistă de către Partidul Muncitoresc Romîn, vor conduce, fără îndoială, pe prozatorii talentați spre realizarea unui erou adevărat, drag tuturora, viu și autentic, căruia cititorii să simtă nevoia să-i scrie, să-l întrebe, să-l simtă aproape, să se regăsească în el. Un erou înflăcărat, în stare să-și făurească cele mai îndrăznețe visuri, cu certitudinea că ele vor putea fi îndeplinite.

AUREL MIHALE:

Destin

Tînărul inginer agronom Vlad Oprișa, proaspătul absolvent al Institutului Agronomic, se realizează ca intelectual pasionat și dedicat științei solului și se împlinește ca om în măsura în care înțelege că menirea lui este de a interveni activ în procesul de transformare a naturii umane și geografice. „Soarta" nu este un dat mistic, pe care omul nu izbutește să-l modifice sau nici măcar să i se împotrivească; ea se plămădește în cadrul societății și se leagă de soarta generală a unei colectivități. Un studios ca Vlad Oprișa, dedicat cercetărilor științifice, nu-și va forma adevăratul sau destin decît dacă va înțelege să participe cu capacitatea sa intelectuală la o operă revoluționară și dacă el însuși, firește, va fi un revoluționar. Hotărîrea de a pleca direct în producție, la o fermă de stat, de a lupta cu dușmanii de clasă, cu anchilozarea și apatia, cu interesul mărunt și personal, puterea de a

se birui pe el însuși în momentele de nesiguranță nu sînt atributele unei firi neobișnuite. Vlad Oprișa e intelectualul format azi, înarmat cu filozofia proletariatului pentru a duce lupta pe viață și pe moarte cu natura, unul dintre acei oameni care plănuiesc și realizează sistematic schimbarea naturii înconjurătoare.

Ferma de la Trestiana este o paraginâ; o administrație venală, cadre învechite și funcționari afaceriști o aduc pe punctul de a fi lichidată. Inginerul Oprișa se realizează într-un proces foarte complex în care oamenii muncitori își spun cuvîntul cu intransigența de clasă caracteristică. Organizația de partid, colectivul de tractoriști și de muncitori sînt sufletul acțiunilor. Simpla prezență a lui Oprișa la Trestiana n-ar determina decît îndreptări răzlețe dacă nu ar lua ființă organizația mixtă de partid și de U.T.M. din fermă. Pe inginerul Codin, directorul gospodăriei, pe contabilul Nistor, pe magazioner nu-i sperie Oprișa ori mecanicul, ci organizația de partid, această forță colectivă. Oprișa, ca și mecanicul Badea și Ciurea, sînt expresia puterii colectivului, individualizări ale acestei forțe. Organizarea politică este o necesitate vitală pe care o simt comuniștii și tinerii utemiști. Oricît de categorici ar fi ei în dorința de a îndrepta situația economică a fermei, nu ar putea să întreprindă nimic, fără îndrumarea partidului. In felul acesta, comuniștii îl sprijină pe Oprișa, pentru că el aduce, cu elanul său mobilizator, punctul de vedere al partidului, iar afirmarea lui este triumful unei politici și al unei idei superioare, nu al unei individualități egoiste.

Ferma prinde viață, suprafețe mari înțelenite devin fertile, tractorul pătrunde în adîncurile bălții, pămînturile inundabile sînt aparate prin diguri construite sub conducerea comuniștilor. Romanul lui Aurel Mihale este elogiul adus intelectualului comunist, luptator pentru transformarea socialistă a agriculturii. Planurile sale devin realizabile pentru că ele reflectă aspirația și voința maselor. Meritul este și al lui Oprișa și al mecanicului Badea, al tractoristului și al muncitorului simplu. Autorul evită intriga complexă, complicația de planuri, împrumutînd în stil ceva din simplitatea reacțiilor acestor oameni care construiesc și inițiază construcții. Unele scene adiacente, cărora autorul a vrut să le dea un rol deosebit în economia romanului, nu reușesc să se impună și nu conturează cu nimic în plus caracterul personajelor. Ca și în Floarea vieții, prima ediție a romanului Destin, cuplurile Oprișa-Lia, Jorj-Lia, apoi Oprișa-Silvia au o doză de naivitate în intenția artistică.

Intriga sentimentală din Destin, trebuie să recunoaștem, a rămas, într-o oarecare măsură, la stadiul romanului precedent. Dacă Aurel Mihale a făcut revizuiri substanțiale în ceea ce privește conturarea mai expresivă a chipului lui Vlad și a tovarășilor săi de la fermă, intrigile sentimentale au fost lăsate cam la aceeași intensitate ca și în Floarea vieții. Și, în definitiv, nici nu interesează atît de mult acest capitol dezvoltat cu prea mare îngăduință, care trebuia proporționat în funcție de tema centrală a romanului. Fără o suficientă motivare artistică ne apar unele scene de la Institutul Agronomic, examene, baluri, precum și transportarea la fermă a sutelor de oi cu șlepul, a miilor de pui cu avionul ș.a. In schimb, scriitorul pare a neglija rolul țăranilor din împrejurimile fermei. Tarlalele de pămînt se muncesc cu oameni, iar ferma nu e undeva în sălbăticie ci în apropierea unui sat. In paginile romanului, ferma e izolată, iar înauntrul ei sînt prezenți mereu doi-trei oameni. Comuniștii sînt capabili să transforme în fapte visele și dorințele lor pentru că au alături masa de țărani, exploatații de pe fosta moșie a lui Frangopol. Dacă s-ar fi accentuat acest factor, s-ar fi dat un relief în adîncime personajelor centrale, le s-ar fi lărgit spațiul de viață cu noi fapte.

In ciuda unor impropriități și obiecții critice, romanul lui Aurel Mihale, Floarea vieții, în nouă versiune intitulată Destin, aduce revelația patosului de muncă și de luptă pentru transformarea socialistă a agriculturii noastre.

MARIN BUCUR

GELLU NAUM:

Poem despre tinerețea noastră

Poemul, care în accepția strictă a speciei este o lucrare de substanță epică, a căpătat în circulația curentă valori suplimentare, în așa fel încît sub titlul „poem" se poate citi adesea o poezie prin excelență lirică, de notațiile sau de confesiune. Preferința pentru cuvînt se explică poate prin rezonanța lui mai puțin dură decît a celuilalt, poezie, și practica depășirii rigorilor speciei nu ni se pare reprobabilă. Poemul lui Gellu Naum, mai curînd o suită lirică, își afirmă unitatea pe plan exclusiv tematic: tinerețea frămîntată a unei generații care a suferit mult și a luptat pentru o viață mai bună. Elementele cu care autorul își compune universul poetic sînt desul de sărace, din această cauză imaginile se repetă și poemul lasă impresia unor variațiuni pe aceeași temă.

Generozitatea intențiilor este evidentă și nu de puține ori ele se realizează la o oarecare temperatură poetică. Moartea partizanului, episod emoționant, aproape singurul moment epic al suitei, vibrează prin demnitatea supremă a eroului, neînfrînt în fața morții, și prin simplitatea mijloacelor cu care autorul transmite momentul. Tabloul este dinamic, firesc, lipsit de unda de ostentație care, în restul poemului, manifestă supărătoare prezențe. Ceea ce dovedește, încă o dată, că imaginistica stufoasă nu evidențiază emoția, dimpotrivă o ascunde și o face inaccesibilă. Dintr-o relatare simplă, aproape notată, a unui material de viață prin el însuși emoționant, Gellu Naum știe să desprindă semnificații majore:

„Lîngă groapă i-au spus:
— Poate mai ai o ultimă dorință...
El a răspuns: — Moarte călăilor!
Apoi a văzut secunda fulgerătoare a gloanțelor,
a văzut cerul
încîlcindu-se în aripile păsărilor...
...Și-a mai văzut
departe, către răsărit,
întîia rază, roșie, a zorilor
învăluindu-l în lumina faldurilor ei."

Poemul însă, judecat la dimensiunile sale generale, păcătuiește prin absența unui fior autentic, pe care autorul îl suplinește cu artificii poetice transparente. „Limbajul riguros și aspru al matematicii elementare", *promis în prolog, se traduce în desfășurarea poemului fie printr-o proză incoloră* („Pe-atunci unii studenți — burduf de carte adăpostindu-și jetele cît puteau sub șepcile de catifea, dansau shimmy..."), *fie printr-un conglomerat de imagini cu vădite influențe moderniste* („...mîinile tinereții noastre / clădind baricadele demnității omenești"), *fie printr-un limbaj care, în esență, nu depășește naturalismul* („...și broasca rece care își se așeza pe gură în timpul somnului, / cinematografele de cartier mirosind a urină și a semințe / etc...").

Artificialitatea construcției imaginilor se reflectă și în repetițiile exagerate de cuvinte, fraze, propoziții. Semnalăm faptul că, în absolut fiecare moment al suitei, repetiția deține rolul principal și aproape exclusiv al mijloacelor poetice. Fără să negăm eficacitatea procedeului în transmiterea stărilor emotive ale autorului, nu exprimăm totuși convingerea că utilizarea intensă a acestui procedeu, transformînd-i într-o recuzită poetică banală. Și aceasta cu atît mai mult cît fisura este accentuată de un stil descriptiv, vecin cu proza, care, într-un univers sărac în componente, dă impresia unui inventar alcătuit haotic. Tramvaiele, cinematografele, poeții, bucătarii mulați în ceai, elemente de pitoresc exterior nu sînt capabile, cu oricîtă insistență ar fi repetate, să creeze cadrul în care poetul își desfășoară confesiunile lirice. De asemenea, abordarea cu orice preț a unor elemente minore, numai pentru „umanizare", duce la efecte riscate, departe de a fi dorite de autor, dar pe care cititorul este silit să le înregistreze:

„Ar trebui să cînt ciorapul ud și rupt.
„pantalonul netezit în trecare duminică..."

Păcat că acest poem, care se înscrie într-o tematică atît de interesantă, este realizat cu mijloace poetice atît de artificiale.

AUREL STORIN

TREI ZBORURI*)

Trei vîrste deosebite își dau întîlnire în culegerea de versuri editată recent la Orașul Stalin. Dacă Adrian Munțiu ni s-a relevat cu numai un an în urmă, celelalte două nume, Ion Lupu și Ștefan Stătescu, sînt legate de o experiență literară mai îndelungată, lucru evident și în poeziile din culegere.

Ștefan Stătescu, ajuns astăzi la vîrsta cărunției, păstrînd însă o nealterată, sau mai bine zis reînviată, tinerețe a spiritului, spune într-una din poezii: „Noi sîntem cîntărețîi acestor vremuri noi / Ce n-au trezit vioara făcînd-o să vibreze. / Prin viscole, prin geruri, prin secete și ploi, / Stăm neclintiți pe cele mai nalte metereze..." *Deși preferința pentru anumite imagini, devenite un fel de vestimînt comun al poeziei, împrăștie pe alocuri prospețimea emoției, versurile lui Șt. Stătescu degajă în general grijă pentru expresie, pentru elaborarea artistică:*

„O piatră-i secerase avîntul
ud și rupt.
„pantalonul netezit în trecare duminică..."

Mai am de pus o piatră (manifest de tinerețe al unui om în vîrstă) — rămînem cu un sentiment de neîmplinire în fața unor poezii declarative (Semnătura timpului, Victorie, Mîinile noastre) *sau în fața unor crochiuri simpliste despre oameni și fapte contemporane* (Portret de colectivist, Ogoare libere).

Ion Lupu aduce în fizionomia culegerii o notă aparte, caracterizată prin relația mai strînsă — pe linia lui Cicerone Theodorescu — între poezie și viața de zi cu zi a oamenilor. Simțindu-se unul dintre cei mulți, poetul se consideră un soldat al partidului și spune despre sine: „Partidul vede și prin ochii mei... / Cu mîna mea întoarce grele chei / în broaște ruginite de-o vecie, — / lăsînd să curgă neștiuta energie". *Această idee se răsfrînge frecvent în versurile sale, mărturisind capacitatea tînărului poet de a îmbrățișa o tematică multilaterală. Dacă lui Ștefan Stătescu îi este proprie încîlnarea spre stările meditative, dacă Adrian Munțiu a dovedit calități în redarea concentrată a motivelor dramatice, — Ion Lupu se dovedește cel mai puțin statornic unei singure formule, aceasta fiind desigur expresia căutărilor sale, a dorinței de a cuprinde pluridimensional viața. In străduința sa lăudabilă e însă și un risc, acela de a trece la suprafață peste zone întregi. Versuri ca acestea:*

„...Iat-o acum sub Carpați
/ la frați neștiuți, depărtați,
/ ce pentru vecie-ngropară
/ balaurii hulpavi din țară"

(din poezia Kuan Li-ciao, închinată unei fete din China care a studiat silvicultura la Orașul Stalin) — fin de o etapă depășită a poeziei noastre. Alteori semnalăm o anumită gradilocvență: „Un soare uman, mai aprins decît sorii de-afară, / revarsă căldură și măriri de lumini peste țară... / In inima noastră e doar primăvară și vară" (Toamna). *Lira tînărului poet scoate însă altfel de sunete, mai firești, cînd vibrează lîngă bucuriile, gîndurile, frămîntările omului simplu. In această vecinătate s-au scris:* La nașterea copilului meu, Remember, Pastel de iarnă. *Bucuria paternă, admirația vie a eroilor clasei muncitoare, starea sufletească a omului care înfruntă „zăvozii albi de nea" pentru a ajunge la uzină, — își găsesc un interpret sensibil, atent la valorile interioare ale poeziei.*

Prin Adrian Munțiu, culegerea consemnează o prezență ce îndrituiește bune așteptări de viitor. Deși avem în față un mănunchi compact din poeziile sale, deși printre ele se găsesc versuri reprezentative, personalitatea poetului s-ar fi cerut parcă întregită. La un moment dat, e evidentă o îngustare a tematicii, o anume stăruință în zugrăvirea momentelor dramatice din trecut, ajunse în conștiința sa indirect, prin amintirile altora, prin lecturi. In această direcție, Munțiu se dovedește bun artist, rămînînd sobru și concentrat în descrieri. Firul liric nu-și pierde din intensitate. Iată un tablou din Auschwitz:

„Ne-au părăsit și zeii și mila ne-a uitat. / Ne străcurăm prin vremuri cu brațe sfărîmate / Și flămînzim prin șanțuri și ne curbăm de spate / Și cerul stă să cadă spre noi, îmi povărat. / Cadavrele în stîlpi de sîrmă ghimpată / Ne-așteaptă-n lagăr, ne-așteaptă-n fiecare dată / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-așteaptă-n fiecare zi / Și-n fiecare noapte ne-aș

Tineretul nostru are în fața sa un vast cîmp de activitate, pentru afirmarea nestăvilită a energiei și entuziasmului său creator, pentru înfăptuirea celor mai îndrăznețe năzuințe închinate fericirii poporului și înfloririi patriei.

(Din Raportul C.C. prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn).

Așa au luptat uteciștii

Anul trecut, cu prilejul zilei de 23 August, o delegație a oamenilor muncii din țara noastră a vizitat Cehoslovacia. În drumul lor, membrii delegației au străbătut locuri pe unde, cu un deceniu și jumătate în urmă, bravii ostași romîni, alături de vitejii ostași sovietici și de neînfricații partizani cehoslovaci, au dus lupte crîncene împotriva cotropitorilor fasciști. Din delegație făcea parte și Alexandru Perșa din Cluj, fost utecist și voluntar pe frontul antihitlerist.

Gea dintîi localitate în care s-a oprit a fost Batovce. În această comună, așezată la poalele munților Stiavnița, primul eșalon de voluntari romîni, veniți pe front la chemarea partidului, a depus jurămîntul militar față de patrie și popor. În ziua aceea de 8 februarie 1945, piața comunei a răsunat de glasuri tinerești. Pe grupe, pe plutoane și companii, voluntarii au rostit cu emoție în fața drapelului desfășurat al unității cuvintele jurămîntului:

— „Jur poporului meu... să lupt pentru libertatea și propășirea lui..."

— „Jur să lupt pînă la ultima picătură de sînge contra nemților fasciști care mi-au tirit țara în războiul lor nelegiuit"

A doua zi, batalionul de voluntari înființat la 25 decembrie 1944 pe pămîntul Ungariei, a fost dizolvat, iar efectivele lui au fost repartizate la unitățile din linia I-a ale diviziei „Tudor Vladimirescu".

În timp ce cu privirea iscoditoare cerceta fiecare colțișor al pieței, pe Alexandru Perșa îl încercau adînci emoții. „Uite aici era estrada, își zicea el în gînd. La colțurile ei străjuiau mitraliere și aruncătoare de mine. În față era drapelul, pe care scria cu litere de aur: „Pentru Romînia liberă și independentă!"

A revăzut apoi cu ochii minții careul batalionului: în flancul drept se afla compania I-a, numită și „compania bucureșteni", al cărei locțiitor politic era tînărul comunist Constantin Godeanu. În mijlocul careului era compania 2-a — „craioveni" — cum i se mai spunea, iar în flancul sting era compania 3-a, a lui, de „ardeleni". Cei mai mulți dintre ei fuseseră ucenici sau lucrători în fabricile stăpînite de patroni și cunoscuseră exploatarea singeroasă de timpuriu. Luminînd în beznă, cuvintele partidului s-au întipărit în inimile lor și i-au hotărît să lupte împotriva fascismului, împotriva exploatării, pentru o viață nouă.

De la Batovce, Alexandru Perșa a plecat spre Bohunice. Drumul pînă acolo îi era bine cunoscut. În această zonă primise „botezul focului". Aici, în Bohunice, și-a găsit și cunoscuți. Bătrîna mamă a fostului partizan Daniel Knoska a lăcrimat de bucuria revederii. Cu cincisprezece ani în urmă, într-o seară geroasă de februarie, spălase cămașa unui tînăr ostaș romîn și apoi o uscase la gura sobei din căsuța ei așezată la marginea satului. Soldatul acela tînăr și voinic cît un brad era Alexandru Perșa și el se afla acum în fața ei.

Locuitorii comunei Bohunice l-au condus pe Alexandru în fața unei plăci comemorative, ridicată în amintirea ostașilor romîni căzuți în lupte. A citit cu emoție firească șirul de nume săpate în marmură. A rămas cu privirea pironită de numele soldatului voluntar Ludovic C. Îl cunoscuse la Cluj, cînd, la chemarea partidului, se înscriseseră voluntari pentru front. Studentul utecist Ludovic C. stăruise mult pînă obținuse încuviințarea partidului. Era activist al U.T.C.-ului, membru în comitetul județean. El a căzut eroic la asaltul de la 1 martie 1945, pe hotarul comunei Bohunice. Fusese o zi cu ger cumplit. Ofensiva se dezlănțuise în zori. Se dăduse un atac prin surprindere, care reușise pe deplin. Prima linie de apărare a dușmanului fusese spulberată.

Compania din care făcea parte Ludovic înaintă cu prudență din spre Bohunice spre satul Teplai Voda. Drumul croit de ostași prin nămeții groși de zăpadă era istovitor. La un moment dat compania ajunsese în fața a două cîmpuri de mine. Echipele de pionieri le deplantaseră într-un timp scurt, după care se reluase înaintarea. Dar în scurt timp pandurii fuseseră nevoiți să se oprească pentru a doua oară.

În sprijinul pușcașilor noștri sosiseră atunci două tunuri antitanc, care intraseră în funcțiune. Zgomotul exploziilor acoperise numaidecît vuietul de glasuri dușmane și răpăiala armelor. Valea înecată în zăpadă se înlănțuise de fumul exploziilor, iar prin aer vîjîiau sinistru obuze și zbîrnîiau amarnic grindină de schije. O vreme, oamenii nu se mai văzuseră unul cu altul, pierduți prin norii de fum.

Duelul de foc durase mai bine de un ceas. Pînă la urmă dușmanul fusese nevoit să-și rărească tirul și să bată în retragere. Sub protecția tragerilor proprii, pionierii noștri își începuseră munca. Deja reușiseră să-și deschidă tarnul pe o porțiune destul de mare, cînd un adevărat potop de gloanțe se abătuse asupra lor. Un cuib de armă automată, bine camuflat, îi flanca din apropiere.

Văzînd situația aceasta, utecistul Ludovic C. ceruse comandantului permisiunea de a pleca să distrugă rezistența dușmană care împiedica înaintarea pionierilor. Ofițerul îl privise o clipă gînditor pe îndrăznețul student. „Va reuși, oare, tînărul acesta să-și ducă gîndul la bun sfîrșit?" Dar repede de tot își alungase îndoiala și se hotărîse.

Ludovic se strecurase cu atenție prin spărturile rețelei de sîrmă ghimpată și printre mine, sustinut din urmă cu foc de alți doi pandurii. Trecuse apoi drumul care șerpuia în stînga riului Sikenica. O clipă se pierduse în albia învăluită de fum a apei de munte ce curgea învolburată cu sloiuri de ghiață. Apăruse apoi din nou și făcuse un ocol apropiindu-se de cuibul inamic. Cumpănise distanța din ochi și aruncase grenadele cu sete. Numaidecît arma automată dușmană amuțise. Utecistul își îndeplinise misiunea.

Cîteva clipe mai tîrziu însă inimosul voluntar se prăvălise rănit de moarte în mijlocul unui cerc de explozii de artilerie și mine.

A doua zi, studentul utecist Ludovic C. se stinse din viață la batalionul sanitar.

Trecînd cu mașina pe șosea, Alexandru Perșa a făcut un scurt popas în dreptul mormîntului. „Ce mai de morți și răniți, ce mai de baricade sfărîmate, pete de sînge, mașini, camioane și armament de tot felul lăsaseră fasciștii pe drumul acesta, în grabă retragerii lor forțate din ziua de 1 martie 1945!"

Fiecare pîrîu, fiecare pod, ori pantă îi aminteau lui Perșa despre alte episoade de luptă, despre cîte un tovarăș căzut, despre cîte un prieten. După ce s-a abătut de la șosea, pe drumul vicinal care duce spre satul Visoka, și-a rotit privirea spre vîrfurile înălțimilor acoperite cu brădet, pe care le cutreierase împreună cu utecistul Ion Grădinaru, prietenul lui nedespărțit.

Grădinaru era un flăcău înalt și mlădios. Venise pe front de la județeana P.C.R.-Turda, unde lăcuse parte din Formația de luptă patriotică. Avea 18 ani și era de meserie electrician. Se împrietenise cu Perșa în drum spre front și de atunci fuseseră mai tot timpul împreună. Se despărțiseră pentru totdeauna în ziua de 2 martie 1945.

Pe coama unei creste împădurite din zona Stampoh-Visoka, într-o rariște, o mină de oameni fuseseră lăsați să apere o poziție proaspăt smulsă din mîinile fasciștilor. În urma unui ordin, compania se deplasase într-un alt sector pentru a da ajutor unei subunități care se afla acolo într-o situație critică de luptă. Se știa că inamicul obișnuia ca după pierderea unei poziții să contraatace de cîte două, trei ori, pentru a întîrzia înaintarea trupelor noastre, în care timp urma să-și instaleze noile puncte pe altă poziție. Iată de ce pe înălțimea aceea, în rariștea de brazi, se afla în ziua de 2 martie o grupă de pistolari întărită cu o mitralieră și două puști mitraliere. Din grupul acesta de ostași făceau parte și uteciștii Ion Grădinaru și Alexandru Perșa, amîndoi pușcași mitraliori.

Abia începuseră oamenii să-și sape gropile individuale, în pămîntul tare ca piatra, că se și dezlănțuise primul contraatac. Pandurii au lăsat uneltele de săpat și au pus mîna pe arme. O vijelie de gloanțe se revărsase asupra fasciștilor. Cei doi uteciști fuseseră animatorii acestei rezistențe de nețărmurit. Încadraseră mitraliera cu cele două puști mitraliere și împreună își plimbaseră snopii de gloanțe în rîndurile dușmane. Una cîte una, mogîldețele verzi din față au dispărut. Înghițite de cîte-o râpă ori de cîte-un șanț, sau aliate au încremenit în acolo. În scurtă vreme, pandurii din rariște își putuseră relua săpatul amplasamentelor. Dar răgazul lăsat de fasciști după contraatac fusese de scurtă durată. Nici nu izbutise Perșa să se îngroape cît de cît, că se și auzi strigat de Grădinaru:

— Atenție, Alexandre, că se contraatacă iar!

Năucii de focul sustinut al pandurilor, hitleriștii dăduseră în curînd semne de ezitare, de retragere. Dar tocmai atunci amuțise pușca mitralieră a lui Grădinaru. Cînd Perșa își aruncase privirea spre el, ca să vadă ce i se întîmplase, simțise un junghi prin inimă. Utecistul Grădinaru zăcea culcat peste armă, cu capul în jos și cu mîinile pe trăgaci, așa cum îl izbise coasa morții. Un cartuș pierdut fascist străpunsese copacul dinapoia cărnii trăgea viteazul voluntar și-l lovise drept în creștet.

A rezistat multe clipe de front Alexandru Perșa în această călătorie. Dar cele mai adînci emoții le-a încercat pe drumul ce trece pe cota 722 și duce spre Visoka. În luptele grele duse de pandurii pentru eliberarea acestui sat, Alexandru Perșa a rămas invalid de un picior.

În așteptarea ordinului de atac, se tîrîse pe spate în zăpadă și privise în gol, printre crengile unui brad fără să ia în seamă fulgii reci de zăpadă care lăcrimau pe obrajii lui aspri.

— Scoală-te, mai Alexandre, că ai să încremenești de frig, i se adresase un tovarăș de luptă.

— Ia dă-mi pace! Tu nu vezi că-s asudat tot? Și-apoi, continuă Alexandru după un oftat, te-asigur că n-am să crăp eu de frig. Am antrenament, mai frate. De cînd eram de-o schioapă, dar slugă am fost și-am umblat prin tină și ger, desculț și dezbrăcat.

Fusese printre primii ostași care puseseră piciorul pe cota 722, aflată la Vest de satul Visoka. Amurgul acelei zile de 3 martie 1945 se lăsase cu un nou val de ger peste munți. Pandurii regimentului 3 infanterie apăraau poziția proaspăt cucerită, care constituia o permanentă amenințare pentru fasciști. De aceea, ei cătau cu orice preț s-o recucerească pentru a-și putea menține poziția din sat. Pentru aceasta în două rînduri ieșiseră la contraatacuri violente, dar tot de atîtea ori fuseseră nevoiți să facă cale întoarsă. Cu toate acestea, era clar că dușmanul nu renunța la intenția lui. Regrupîndu-se pentru a treia oară, pornise la un nou contraatac pe întreg dispozitivul unității, încercînd o manevră de învăluire a flancurilor.

Lupta a fost crîncenă. Rezistența pandurilor a fost eroică. Oamenii nu avuseseră încă timp să-și sape amplasamente. Alexandru Perșa se adăpostise înapoia unui copac bifurcat. Și-a fixat bine pușca mitralieră și-a început să secere rîndurile dușmane. Dar pandurii din acel sector erau puțini și fasciștii mulți. Cu toate pierderile sufe rite, inamicul continua să înainteze mereu. Pe măsură ce se apropia, scădea și numărul ostașilor noștri. În dreapta și în stînga lui Perșa armele amuteau una după alta. În preajma lui se puteau vedea oameni care zăceau în zăpadă cu trupurile însîngerate, morți sau răniți. Perșa era conștient de gravitatea situației. Dar tocmai faptul acesta îl îndîrjea. Fără să țină seama de plumbii care roiau în preajma lui și care-i țiuiau pe la urechi, fără să-i pese de exploziile asurzitoare ale grenadelor azvîrlite de fasciștii ce asaltau cu strigăte, ei schimba încărcător după încărcător și continua să tragă rafale ucigătoare.

Năucit de focul care-l izbea, inamicul a șovăit o clipă, după care s-a retras în grabă. A rămas un scurt răgaz de liniște, în care timp Perșa și-a găsit o altă poziție de tragere. Îndată după aceea însă, o ploaie de proiectile de branduri s-a abătut asupra poziției pandurilor. A durat un minut, două, cinci?

Vijelia de branduri încetă și infanteria inamică a trecut din nou la contraatac. Perșa i-a văzut. S-a aplecat asupra puștii mitraliere, a îndreptat-o scurt spre lanțurile hitleriștilor și, încleștîndu-și dinții, a început să sloboadă rafale lungi de foc. Potopul de gloanțe i-a buimăcit pe dușmani, le-a transformat strigătele de luptă în vaiete. Contraatacul a fost stăvilit. Tovarășii care i-au venit în sprijin, l-au găsit pe Alexandru însîngerat cu broboane de sudoare pe obraji, dar cu mîinile încleștate pe pușca mitralieră.

Așa au luptat uteciștii pentru o viață mai bună, pentru viitorul luminos al patriei. Așa i-a învățase partidul.

Astăzi, tineretul patriei noastre, continuînd tradițiile luptei uteciștilor educați de partid, muncește cu abnegație pe șantierele șesenalului. El își dă aportul la lupta pentru îndeplinirea sarcinilor trasate de cel de al III-lea Congres al P.M.R., pentru desăvîrșirea socialismului, pentru pace.

V. Birză

O grupă de voluntari în fața drapelului.
Batalionul de voluntari, la solemnitatea depunerii jurămîntului.
Satul cehoslovac Visoka, eliberat în zorii zilei de 5 martie 1945 de unitățile diviziei „Tudor Vladimirescu".

Victoria Ana TĂUȘAN

Pagină din jurnalul de zi

...Va fi un drum umbrit, ca o alee,
Înalți vor crește plopii, către nori,
Prin rămuriș vor cerne uneori
Strălucitorii stropi din curcubee.
Abia și-ntinse rădăcini subțiri,
În palma grea și aspră, de pămînt,
Și iată-l, răzvrătindu-se în vînt
Și trunzele sunînd împotriviri.
String, strop cu strop, o tainică putere
Ce din pămînt le trece prin tulpină —
Și după ploaia verii ce-o să vină
Se vor pleca mai calm în adiere;
Vor crește plopii sus, și tot mai sus,
Popas de cîrduri, pentru zbor — îndemn.
Iar șoapta lor va fi și mai domoală...
Și pentru anii mei vor fi însemn
Că răsădinduri, am iubit nespus
Chiar strada care duce către școală...

Ion CRÎNGULEANU

Drum

...Mă latră luna cînd trec prin păduri,
Și apele izbucnesc în galop de scîntei —
Peste umerii nopții albaștri și suri
Spre ziuă trec pașii mei...

Mă fluieră stelele cînd trec prin cîmpie
Și noaptea, ca o iarnă de lungă,
Văzînd cum alerg spre soare, mă-mbie
Și-ar vrea să mă stringă...

Mă urlă-n dumbrăvi lupii flămînzi
Cînd cerbii se iau după mine;
Ochii ciutelor ca niște oglinzi
Sălbatice, de zîmbet sînt pline...

N-am ieșit spre ziuă cu fluierul frînt, —

Lupii schiaună și mi-ar sări în oblinc;
Lume și dragoste
Sînt plin de pămînt
Și de codru adînc...

Mă latră războiul din dureri și ruină,
Pădurile mai fumegă, poate, sub zare.
Mulțumesc, răsăritule, că m-ai scos la lumină,
La drumul cel mare...

CINSTEA DE A FI UTEMIST

de Mihai NOVICOV

Se apropie Congresul U.T.M., un eveniment de seamă în viața politică a țării. „Uniunea Tineretului Muncitor, ajutorul credincios și de nădejde al partidului, cuprinzînd astăzi peste 1.800.000 de membri — se arată în Raportul C.C. al P.M.R. prezentat de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al Partidului, — desfășoară o bogată activitate de educare comunistă și de organizare a maselor tineretului". 1.800.000 de membri! Fiecare ne dăm seama ce forță reprezintă această masă de tineri — organizată, entuziastă, bine orientată de către Partid. Continuînd tradițiile glorioase ale U.T.C.-ului, Uniunea Tineretului Muncitor a adus și aduce o contribuție esențială în măreața operă de construire a socialismului în patria noastră.

A fi utemist e o cinste care îți dă dreptul să fii mîndru, dar te și obligă.

În trecut U.T.C.-ul lupta împotriva forțelor politice reacționare, împotriva fasciștilor și a social-democraților de dreapta care, apărați de situația lor legală, căutau să cîștige aderența unor tineri mai puțin pregătiți. U.T.C.-ul lupta împotriva ideologiei și moralei burgheze, împotriva culturii burgheze, care era dominantă atunci, lupta pentru ideologia socialistă, pentru răspîndirea ei, pentru întărirea conștiinței de clasă a tinerilor muncitori, împotriva reformismului și a oportunismului de orice fel.

Oare lupta aceasta s-a terminat? Nicidecum. Ea continuă, dar a îmbrăcat alte forme. Burghezia nu mai este clasă dominantă: Ea nu mai are posibilitate să-i exploateze și să-i batjocorească pe tinerii muncitori, nu mai are la dispoziție aparatul de stat și o rețea de instituții așa zis culturale (în cap cu școala veche) ca să răspîndească în rîndurile tineretului muncitor otrava ideologiei burgheze. Dar asta nu înseamnă că dușmanul a fost nimicit. Lupta de clasă pe tărîm ideologic continuă. Congresul al III-lea al P.M.R. a subliniat-o. Și din anumite puncte de vedere această luptă a devenit mai dificilă. Pentru că nu mai are posibilitate să atace fățiș, dușmanul se camuflează, se „adaptează", caută „să se strecoare" mai ales acolo unde lipsa de experiență a vieții sau slăbirea vigilenței revoluționare îi dau speranța că va rămîne un timp neobservat. Datoria de a lupta cu consecvență și fermitate împotriva oricăror influențe ale ideologiei și educației burgheze rămîne una din îndatoririle esențiale ale unui utemist. Fie că e vorba de individualism și de disprețuirea intereselor colectivului, de prejudecăți naționaliste, de simptome de descompunere morală sau de curiozitate bolnăvicioasă față de moda decadentă din apus, un utemist, dacă vrea să continue tradiția eroică a U.T.C.-ului, trebuie să ia atitudine hotărîtă împotriva unor asemenea manifestări, să le combată și să mobilizeze pe toți tinerii din jurul său în combaterea lor.

Datoria aceasta e o datorie esențială, cu atît mai mult cu cît astăzi ideologia și morala burgheză, de obicei, nu se manifestă fățiș, ci ocolit, speculînd cînd curiozitatea firească a tinerilor, cînd lipsa lor de pregătire. Iată de ce în rîndurile tineretului — în parte și datorită lipsei de experiență a acelora care abia pășesc în viață independentă — mai sînt încă unele atitudini de concesivitate față de dușmanul ideologic. A-l combate pe dușman, înseamnă însă a-l încuraja. De bună seamă nu trebuie să adoptăm atitudini distructive față de acei care au greșit. Partidul ne învață să fim înțelegători. Dar una este a avea înțelegere tovărășească față de acel care a greșit și altceva este a nu combate greșeala. Adeseori, purtătorul unor concepții ideologice burgheze nu ne este dușman. Însă concepțiile burgheze cu atare ne sînt dușmănoase și pe ele trebuie să le combatem necruțător, pentru că neconștientizarea la timp ar putea să se extindă ca o molimă. Prin victoria clasei muncitoare în lupta revoluționară condusă de partid, prin marile succese în construcția socialismului, prin grija deosebită a Partidului și a Statului democrat-popular în educația tineretului, în patria noastră s-au creat condițiile prielnice pentru ca fiecare tînăr să-și poată dezvolta personalitatea puternic și multilateral. „Tineretul nostru, — spunea tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, — *are în fața sa un vast cîmp de activitate pentru afirmarea nestăvilită a energiei și a entuziasmului său creator, pentru înfăptuirea celor mai îndrăznețe năzuințe închinate fericirii poporului și înfloririi patriei*". Dar ca să poată valorifica aceste posibilități, tinerii trebuie să lupte cu dîrzenie pentru înlăturarea tuturor acelor tendințe și apucături care-i mai împiedică pe unii să se formeze ca oameni ai epocii socialiste. Nu se va putea dezvolta acel tînăr care se rupe de colectiv, se încrede, nu este atent la critica tovărășească. Nici acela care pretinde că la 20 ani știe tot și nu mai studiază. Nici acela care își bate joc de sentimentele de prietenie sau de dragoste. Nici bulevardierul amator de poze și gesturi „teribile" etc. Lupta pentru victoria ideologiei socialiste continuă azi prin intensa activitate educativă pe care o desfășoară — sub directa îndrumare a Partidului — U.T.M.-ul. A continua tradiția U.T.C.-ului înseamnă a fi activ din acest punct de vedere. Înseamnă să nu tolerezi nici o abatere, să nu „ierți" unui tovarăș manifestări huliganice sau lipsa de demnitate în relațiile de dragoste, numai pentru că e „băiat bun", și nu admiți nici un compromis atunci cînd e vorba de conținutul dăunător al moralei burgheze. Ca să fii demn de înaltul titlu de „utemist", trebuie să fii militant hotărît pentru triumful ideologiei și al moralei socialiste.

În trecut, U.T.C.-ul lupta și pentru revendicările materiale ale tinerilor muncitori, țărani, studenți. Sînt cunoscute luptele foarte pupulare sub care se desfășura atunci această luptă a tineretului: „*Salar egal la muncă egală*", „*Pămînt pentru țăranul sărac*", „*Burse, cămine și cantine pentru studenții nevoiași*". Pentru înfăptuirea acestei revendicări, tineretul comunist a dat în trecut cele mai multe jertfe. Înfruntînd teroarea, bătăile, închisorile. Lupta aceasta e terminată. Revendicările de atunci sînt de mult depășite prin realizările orînduirii de democrație populară, care asigură tineretului un nivel tot mai ridicat de trai, posibilitatea de a-și satisface într-o măsură tot mai mare nevoile materiale și culturale. Această luptă continuă. Numai că în trecut ea se ducea împotriva patronilor și a statului burghezo-moșieresc, iar azi se duce în cadrul efortului constructiv al întregului popor. A lupta azi pentru revendicările materiale ale oamenilor muncii, înseamnă a lupta pentru împlinirea planului, pentru creșterea producției și a productivității muncii, pentru economii, pentru scăderea prețului de cost. Iar toate acestea se obțin mai ales prin calitatea superioară a muncii fiecăruia. Blazonul de noblețe e azi atitudinea în muncă. În muncă se verifică devotamentul fiecăruia față de cauza socialismului. A continua azi tradiția U.T.C.-ului înseamnă a nu precupeți nici un efort pentru sporirea ritmică a rezultatului muncii colective. Iar înlăuntrul acestei sarcini generale tinerii pot să facă foarte mult.

Intrînd în rîndurile U.T.M.-ului, prin chiar acest act de aderiune, tînărul își exprimă hotărîrea de a lupta neprecupețit pentru cauza Partidului Muncitoresc Romîn. Nu toți membrii U.T.M.-ului devin pînă la urmă membri de partid, dar atunci cînd intră în U.T.M., fiecare tînăr speră, visează că va deveni comunist. Iată de ce utemiștii se străduie să cultive în ei acele calități care sînt proprii comuniștilor. În felul în care se mențin pe această linie de conduită, se verifică fermitatea și consecvența utemiștilor.

Părerea unora că viața e azi ușoară și nu-l obligă pe om la încordări puternice ale forțelor sale este profund greșită. Viața e ușoară doar pentru acei care nu-și propun să realizeze nimic. Viața e într-adevăr frumoasă azi, excepțional de frumoasă. Dar cît de ușoară e, asta depinde de fiecare om în parte. Dacă te mulțumești doar cu ceea ce ai realizat la un moment dat și nu cutezi nimic, vei trăi ușor, dar plat. Victoriile socialismului au creat condiții care-i permit fiecărui tînăr să urce necontenit. Însă urcușul nu e niciodată ușor. E greu să depășești norma în fabrică, dar e și mai greu să depășești norma mărită pe care tu însuți ți-ai propus-o. Să ne gîndim la exemplul Valentinei Gaganova. Nu era ușor pentru ea să obțină ca brigada ei să devină fruntașă. Dar ea și-a asumat o sarcină și mai grea — să ridice la nivelul unei brigăzi fruntașe o altă brigadă, codașă. E greu să termini — fără să părăsești producția — școala serală de cultură generală. Poți să te oprești aici. Dar poți să ataci piept piș o sarcină și mai grea — să continui studiile, tot rămînînd în fabrică — la secția serală a unei facultăți tehnice. E greu pentru un student să învețe exemplar îndeplinind la zi toate obligațiile de seminar. E greu să fii activ în munca obștească. Dar e și mai greu să fii *în același timp* și student exemplar și activ în munca obștească. Însă utemiștii cei mai buni tocmai asta și fac; ei critică — și pe drept cuvînt — și pe studenții care neglijează munca obștească de dragul învățatului și pe cei care neglijează învățătura pentru a fi activi în munca obștească. O viață frumoasă înseamnă o viață plină, bogată, cu preocupări multilaterale. Trăiești frumos atunci cînd simți că în fiecare zi din viața ta ai realizat ceva pentru cauză. Atunci și odihna și petrecerea parcă altfel te încîntă. Pe toate le trăiești cu întreaga ta personalitate, în toate aduci cîte ceva din avîntul, entuziasmul, neastîmpărul tău.

Veacul nostru, veacul socialismului e prin excelență și veacul creației. Dar ce înseamnă a crea? Înseamnă a vărsa forța ta vitală în realizările umanității, înseamnă a te putea completa pe tine în bucuria și fericirea altora. A continua tradiția U.T.C.-ului înseamnă în primul rînd a năzui și a crea. Pentru aceasta tînărul trebuie să fie modest și dornic de a învăța cît mai multe, trebuie să fie harnic și mereu nemulțumit de ceea ce a obținut, să fie dîrz, curajos, tenace, hotărît, dar mai ales să fie intransigent în luptă — să sprijine neprecupețit cauza colectivă a socialismului și să combată fără cruțare și fără concesivitate orice manifestare dușmănoasă. Asemenea tineri crește U.T.M.-ul. Ei sînt podoaba țării și mîndria generațiilor mai vîrstnice. Către acești tineri se îndreaptă gîndul nostru în aceste zile premergătoare ale Congresului U.T.M. Lor le urăm din toată inima — spor în muncă și în luptă, noi succese și mai ales noi împliniri, acum și mai tîrziu, pînă-n pragul celui de al treilea mileniu al erei noastre.

Ion LĂNCRANJAN

Desen de V. SAVONEA

PAHARUL

Într-o zi cu pricina, în duminica nunții m-am învîrtit cît m-am învîrtit prin curte, pînă cînd mi-am isprăvit treburile, apoi m-am dus în casă, să mă culc, să dorm, să n-aud nimica. Parasca și Axente erau alături, în vecini. Ea se dusese să deie o mînă de ajutor și s-o facă pe huța, iar ăla mic, Axente, se dusese să miroase pe-acolo, să vadă, să nu se întîmple ceva fără știrea lui. Rău nu-mi părea că rămăsesem singur. Aveam nevoie de liniște, să mă gîndesc, să le cumpănesc. Cumpănindu-le așa însă, pentru a nu știu cîta oară, am aținut, pe laviță, îmbrăcat, așa cum mă culcasem. Și-am visat, în răstimpul acela scurt cît am dormit, că iau parte la îngropăciunea unui om pe care nu-l cunoșteam și pe care nici nu-l văzusem măcar, pînă atunci. Se făcea că eram treaz și-mi dădeam seama că visez. Mă sforțam să mă smulg din somn, ca să scap de vis. Dar nu reușeam deloc. Urmam cortegiul, împreună cu o mulțime străină, în același pas. La o răscruce de drumuri, într-un cîmp neted și roșu, ars, ne-am oprit toți, ca la un semn. Eu am tresărit cînd m-am oprit și m-am uitat nedumerit la omul din car, — de fapt nici nu era car acela, ci o platformă ciudată, neagră. Și omul care sta întins pe platformă nici nu era pus într-un copîrșeu, măcar, și era gol-goluț. M-am întors și m-am uitat în urmă și-n jur, să văd cum sînt ceilalți oameni, cu care mergeam eu împreună. Și nu m-am mirat deloc și nici n-am mai tresărit. Oamenii aceia, toată mulțimea aceea, tot șireagul acela, care se pierdea undeva într-o zare cenușie, erau dezbrăcați, goi, și-aveau o culoare neobișnuită, apropiată de culoarea pietrelor care-au fost scoase de curînd din pămînt. Mișcările oamenilor, tot ce făceau, aveau în ele o legănare greoaie, nefirească. Și-n jur, cît era cîmpul acela, nu se vedea nimic, nici un fir de iarbă, nici o scînteiere de izvor. Și-nainte, de asemeni nu se vedea decît pulbere și colb. Mi s-a făcut deodată sete, îndată ce-am pornit mai departe și-am început să cer apă, la întîmplare, vorbind cu glas care nu-mi aparținea mie, parcă. M-am pomenit prins de mînă și am tresărit. Lîngă mine, în stînga, sta ăla mic, Axente.

— Ție sete, măi tată? m-a întrebat copilul cam nedumerit.

— Mi-e sete, Axente!...

Copilul a sărit repede la găleată și mi-a adus o ulcică de apă, stropind pe jos în timpul mersului, așa cum stropisem și eu curtea lui Simion, cînd îl adăpasem pe bătrîn, pe tata.

„Cine știe, într-o bună zi!..."

Am băut apa, cam în silă, fără poftă. Apoi am ascultat ce mi-a povestiti copilul, în legătură cu petrecerea care se încinsese afară în vecini.

— Stăi, mi-a spus el la un moment dat. Mă duc să-ți aduc un colac ori un țipău!... Mintenaș viu!...

A ieșit și s-a întors după citeva minute, fără colac și fără țipău.

— Știi ce, mă, a schimbat-o el, clipind mărunt, m-am gîndit c-ar fi bine să vii și tu pîn-acolo!... Îi și buna acolo!... Și-o-ntrebat de tine, zău!... Și tetea Mițu o-ntrebat-o pe mama... Am auzit eu cînd o-ntrebat-o!... Cu urechile mele-am auzit!... Zău!... Și mătușa Oniță o-ntrebat!... Și Indreiu, tetea Indreiu!... Și joacă, așa s-o-ncins!... Și ăia așa cîntă de fain!... Zău așa!... Hai și tu!... Petrecem și noi o dată, ca lumea!... N-am mai petrecut demult!... Haida! Schimbă-te și hai!... Uite, eu te-aștept!... Nu plec fără tine!... Că și mama și nana Ruzalia or zis!...

M-am ridicat de pe laviță și mi-am aprins o țigară, apoi, după ce am tras fumul în piept — să mă liniștesc ori să mă nădușesc — l-am mîngîiat pe Axente pe cap, tuflindu-i căciula.

— Uite ce-i, Xente, eu nu merg...

— De ce?, m-a întrebat el după ce s-a tras de sub mîna mea.

— Nu pot!

— Nu poți?!...

— Nu!

Copilul s-a încruntat ca un om mare, schimonisindu-se din cauza asta, luînd o înfățișare nefirească. L-am lăsat în pace să văd ce mai zice. Dar el n-a zis nimic și a luat-o la fugă spre ușă ieșind valvîrtej. Eu, dacă am văzut că nu se mai întoarce, m-am dus să închid ușa în urma lui. În ultima clipă însă, cînd să împing zăruțu, am rămas neclintit, cu mîna pe clanță. Prin deschizătura ușii se auzea, slab, zumzăitor, parc-ar fi venit din cine știe ce depărtare, un murmur greoi și aspru. Am ascultat cît am ascultat, stînd în cumpănă — să-nchid sau să nu-nchid ușa? — apoi am ieșit repede afară, să văd, să mă conving singur dacă era chiar așa de multă lume în vecini, la nuntă. În pridvor m-am oprit iară, și mai descumpănit, și mai nedumerit. Larma și vuietul nunții m-au uimit, în primele clipe. Nu mi-a venit să cred, la inceput. Apoi, după ce mi-am dat seama ce se întîmplă în vecini, m-am dus la gard, încet, ca omul căruia nu-i pasă de nimica, ori ce-ar fi.

„Mă uit puțin, mi-am spus eu, și mă duc în casă, după aia!..."

După aia însă, după ce am reușit să cuprind cu ochii toată ulița, n-am mai zis nimic. Și nici în casă nu m-am dus. M-am uitat neîncrezător, încă o dată și mai o dată. Era plin de lume acolo, de la fîntînă și pînă în fața lui Indreiu Susan, și mai la deal, pînă-ncolo către pod. Și era larmă și forfotă, cum nu mai văzusem niciodată. În curte la Miia lui Sivu era un joc. Dincolo, la Nicodimu lui Doroaptă, era alt joc și altă petrecere. Cîntau ceterile și la Miia și peste drum. Și tremura gîlgiitor, pe undeva prin casă, o zicală molcomă, de clarinet. Și se auzeau dupăeli și strigăte, chiuituri și strigături. Era pe la sfîrșitul lui ianuarie și iarna era încă în putere. Dar oamenilor, nici că le păsa. Petreceau și se veseleau. Veniseră aproape toți acolo, la nuntă, chemați și nechemați, colectiviști și necolectiviști. Cei dintîi, colectiviștii, veniseră pentru că mirii, însurătcii, erau de-ai lor. Ceilalți, necolectiviștii, individualii, veniseră să vadă cum se face o nuntă în colectivă, mai ales pentru asta. Și cînd colo, rămăseseră mirați. Nunta era nuntă, ca toate nunțile de pe la noi, cu huțe și cu ciuituri, cu țipăi și cu perișoare, cu vin și cu vinars, din belșug, să vadă toți, tot satul, ce pot și cum știu să petrecă colectiviștii.

„Aștia-s ca oile! am spus eu disprețuitor, scîrbit după ce am cercetat ulița cu de-amănuntul. Cînd o iau într-o parte, se tot duc, parc-ar fi căpiat! Nesocotiții!... Netrebnicii!... Cîntă!... Ciuiesc!... Strigă!... Atîta știu!... Și mie!..."

N-am mai zis nimic apoi, pentru că n-am mai avut cînd. Din curte de la Miia lui Sivu a dat năvală în ulită, ciuind, tropotind, jucînd sîrba, bărbătește, bătrînește, — un șir lung de oameni și de feciori. Printre ei, în fruntea șireagului, se afla și Indreiu Susan fierarul, președintele. Și Mitru lui Spînzură-foame era pe-acolo, mai pe la mijloc. Și încă vreo cîțiva, oameni bătrîni, care nu mai bătuseră cu piciorul în pămînt cine știe de cînd. O tîncăneau toți, într-un gînd, strigînd, chiuind, îndemnîndu-se, bătrîni și tineri, laolaltă, fără nici o alegere. Jucînd au trecut drumul și tot jucînd au intrat dincolo, în curtea lui Nicodimu lui Doroaptă. Și-napoi tot jucînd s-au întors, trăgînd încă un șireag după ei, și mai mare. S-au deschis apoi porțile, și-ntr-o parte și-n altă parte, — la amîndouă curțile — și jocurile s-au mutat în ulită, unindu-se, contopindu-se, într-o furmă și într-o veselie care păreau nefirești pentru unul care nu se contopise cu ele. În cîteva clipe numai au venit și muzicanții acolo, în ulită, zuruind-o, trăgănind-o. Careva a pus niște scînduri sus, pe fîntînă și l-a cocoțat și pe Ilie acolo, deasupra, pe sulul fîntînii. S-au auzit risete prin apropiere. Un fecior a strigat după contrași, să vie și ei cu gurdunele. A fost chemat și clarinetistul, Gligoru lui Ghiuț, că el știe s-o tragăne din clarinet. Apoi jocul s-a întețit și mai tare. Ilie, ceterașul, m-a văzut chiar de la inceput, după cîte-am înțeles, dar de zis, n-a zis nimic. A inceput în schimb să cînte o „Țarină" și-a ținut-o lung de tot, dinadins. Știa, pîrlitul, că-mi place zicala asta în care eu vedeam de fiecare dată, ori de cîte ori o ascultam, legănări de holde și-ntîlniri și-mbrățișări noi, care nu se uită și nici nu trebuie să fie uitate. Mă uitam printre gene la el și la oameni, la mulțimea care juca și petrecea în fața mea, și-ncercam să mai innod un gînd, ceva, să mă depărtez de clocotul acela pestriț și vioi. Nu reușeam deloc. Forfota și clătinările și legănările celor care jucau, tropăiturile lor ușoare, ori bătrînești și greoaie, strigăturile muierilor și cîntecele fetelor care întăreau zicala munzicanților, ca să joace mai bine, — nu mă lăsau să mă întorc la ale mele, în nici un fel.

După „Țarină". Ilie a cîntat una de două, domol, legănat. Eu am mai stat cît am mai stat acolo, lîngă gard, apoi am azvîrlit țigara, care și-așa se stinsese, și-am ieșit în ulită, grăbit. Lîngă fîntînă, înainte de-a intra printre oameni, m-am lovit de Ruzalia lui Nicodim, de vecină.

— Bine c-ai venit, Lae! mi-a spus ea bucuroasă. De vreo cîteva ori l-am trimis pe Xente după tine!... Hai incoace!... Parasca-i mai incolo, cu Mitru și cu nana Nică!... Hai incoace!... Doamne, bine-mi pare!... N-am mai petrecut niciodată așa!... Îi bine, Lae, auzi?... Hai numa-ncoace!... Uite-i acolo, lîngă poarta Anei lui Clămentii... Îi vezi?... Ea n-o vrut să vină la ospăț, Ana!... Îi minioasă pe noi, pentru Mitru!... Zice că i l-am luat eu, doamne ferește și apără!... Și mai zice că vinde tot acu și pleacă la oraș ori se mută-n Dunga de jos!... Treaba ei!... Noi, adică tu și Parasca și eu și cu Mitru, și ăilalți oameni!... Du-te că te-or văzut!...

Ruzalia s-a întors și-a plecat să caute pe cineva ori să ajute nu știu pe unde și nu știu la ce. Eu m-am apropiat de Mitru, pe ocolite. Parasca mi-a zîmbit și s-a lăsat și mai mult în voia virtejului, închizînd o leacă ochii. Era împurpurată la față și-avea năframa trasă puțintel pe ceafă, dinadins parcă, să mă tulbure și să mă atîțe pe mine.

„Uite, mi-am spus eu, ei nici nu-i pasă! Joacă și petrece! Și după aia vine și-mi îndrugă cîte toate! Nesocotita! Mă lasă acolo și-l trimite după aia pe ăla mic în delegație! Dumnezăul și soarele lor! La toți! La toată lumea! Și-a cui o făcut-o..."

Mi-am aprins altă țigară și m-am tras mai la o parte să nu se mai lovească toți de mine. Parasca, văzînd și-nțelegînd pesemne că s-a întîmplat ceva, i-a lăsat numaidecît acolo, pe Mitru și pe Nica, și a venit fuga la mine.

— Hai pînă-n casă, Lae! mi-a spus ea luîndu-mă de braț. Azvîrle țigarea aia și hai înăuntru.

Am zvîrlit țigara și-am urmat-o, într-o doară, în silă, să văd unde mă duce și ce vrea cu mine. Înăuntru, în casă, ea i-a cerut niște vin Miiei lui Sivu. Apoi mi-a întins un pahar plin, și-a umplut și ei unu și-a ciocnit scurt, uitîndu-se în ochii mei cu ochii ei verzui și frumoși care erau și scăpărători și triști, acum. A dat paharul peste cap după aceea, fără să tresară, cu o lăcomie de neînțeles, în care era și multă părere de rău, dar și multă patimă, dragoste, dor. Am privit-o uimit, apoi mi-am băut și eu vinul, încet, în silă. Apoi am împins-o pe Parasca spre fereastră, mai la o parte.

— Tu, Parască... Eu... Dac-ai știi...

N-am reușit să îndrug nimica și-am tăcut stînjenit. Ea mi-a mai umplut o dată paharul după ce și l-a umplut și pe-al ei, și-a ciocnit din nou cu mine, tot așa, în tăcere, fără să-mi zică nimic, privindumă numai. Apoi, după ce-am băut, m-a tras după ea și-am ciocnit, n-am avut incotro, și cu ceilalți nuntași, care erau prin casă atunci, cu mirele și cu mireasa, cu neamurile mirelui și cu neamurile miresei și cu nunii cei mari.

Cînd am ieșit din casă, eram tot așa de învrăjbit, dacă nu chiar mai învrăjbit decît înainte.

— Acum mergem și jucăm și noi una bună, Lae! mi-a spus Parasca sumețindu-se. Și-așa n-am mai jucat demult amîndoi!

— Mergem, tu!

Înainte de-a ieși în ulită, m-am oprit și m-am mai uitat o dată peste toată mulțimea aceea care fierbea și țîțîia, de-a lungul ulitei, parc-ar fi fost cuprinsă de friguri. Cîteva clipe n-am mai luat seama la ceea ce-mi spunea Parasca. Cercetam oamenii, cu aceeași curiozitate, cu aceeași răceală. Încă nu-mi venea să cred că sînt veseli toți, că adevăratelea, și că petrec din inimă. Într-un rînd mi-au alunecat ochii către fereastra de la casa vădanei, într-o doară, în treacăt. Apoi, după ce s-a terminat zicala începută de Ilie, am luat-o pe Parasca de mînă și am tras-o după mine, pînă aproape de fîntînă.

— Ia mai zi o dată „Țarina" aia, i-am spus eu ceterașului, peste umăr — tu-i dumnezăul și soarele ei de „Țarină"!...

Ilie, ceterașul, a început numaidecît zicala, în grabă, fără să-și mai pișie strunele. Eu am luat-o pe Parasca de subsuori și-am început să bat pămîntul cu piciorul, tropotind încet și ușor, legănat. La inceput, pînă ni s-au potrivit pașii, legănările și clătinările noastre, mi s-a părut că joc cu o străină. Apoi, după ce ni s-au potrivit și ni s-au unit și pașii și legănările, am simțit-o pe Parasca în fața mea, așa cum o știam din totdeauna: semeață, dezlănțuită la față, mîndră și frumoasă. Și-am zîmbit îndată în sinea mea, alinat, mulțumit.

În jur, jocul s-a încins iarăși, încetul cu încetul mai aprig decît înainte, mai cu foc. Tropotele și strigăturile și ciuiturile s-au înmulțit și s-au întețit. Și zăpezile au inceput să scapere și mai tare. Soarele se oprise în loc, într-o dungă, în Guruiet, vrînd parcă să se ridice și mai sus, să vadă satul mai bine. Din josul și din susul uliței veneau mereu alți oameni, femei și copii, bătrîni și tineri, fel de fel. La Dîrjanu, în vîrful grădinii, sta, rezemat de un pom, un om care urmărea toată forfota din ulită și din curțile vecinilor. Am crezut că-i Simion, la inceput, și-am vrut să i-l arăt Parascăi. Mi-am dat seama însă, numaidecît, că nu-i el. L-am văzut pe Simion în drum, jucînd, cu o vecină de-a lor, din Laburi

„Cine știe cine-o fi omu ăla!..."

N-am apucat să-mi răspund. Din cealaltă parte a uliței, s-a ridicat, trăgănat alene de o muiere, un cîntec cunoscut. Un timp, cîntecul a șovăit, înmlădindu-se într-o doară, așteptînd să se potrivească întocmai cu trăgănările ceterilor. Apoi, după ce fetele și muierile și feciorii și bătrînii care umpleau ulița, jucînd, i-au reluat și i-au înmulțit și i-au întărit melodia, glasul muierii aceleia căreia nu-i ajungea zicala ceterilor, s-a ridicat și mai înalt și mai frumos și mai cutezător, — peste mulțime și peste sat, filfîind și scăpărînd în lumina aceea curată, a soarelui:

Laiii, laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...
Laiii, laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...

Și-aseară vîntul bătea...

Laiii, laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...
Laiii, laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...

Badiu-n brață mă stringea!...

. . . . . .

— Asta-i nana Nica lui Indreiu, Lae. Ei nu-i ajung ceterile...

— Știu, tu... Nici cînd o fost fata n-or ajuns... Niciodată!...

— Așa se și cuvine, Lae! mi-a spus Parasca.

A inceput și ea să cînte apoi, lalolaltă cu ceilalți toți, pe-ntrecutele:

Laiii-laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...
Laiii-laiii, la-la-la, laiii-laiii, la-la-la...

De-ar fi bătut vîntu mult!...

. . . . . .

De la „Țarină", Ilie a trecut la o sîrbă. Apoi, de la sîrbă s-a întors la una de două, clocotind-o scurt. Eu tot așa am trecut, din una în alta, pe neștiute. De la înjurături am ajuns la strigături. Seara, cînd s-a mutat petrecerea în casă, m-am pomenit și eu după masă, cu Parasca alături. Eram amețit și ostenit, de joc și de băutură. Țineam mîna stîngă peste umărul Parascăi și mă uitam undeva în gol. Mă gîndeam că dacă m-apuc de băut, de-acum încolo, îi sperîu pe toți.

— Eu mă-mbăt în noaptea asta, tu! i-am spus eu Parascăi încet.

— Îmbată-te, Lae!... Și eu...

Era veselă și petrecută și ea. Ochii-i străluceau și-i scăpărau, iar fața-i lucea, îmbrobodită, împurpurată. M-am sucit către ea și-am înginat cîntecul pe care-l cîntase ea, înainte de a o fi întîlnit pe cîmp, în noaptea aceea răcoroasă și frumoasă.

— Mai ții minte noaptea aceea, Lae? m-a întrebat Parasca, întrerupîndu-mă.

— O țin, Parască!

— Da' cealaltă noapte, cînd am mers după fîn?

— Și pe-aceea o țin minte!

— Da' cînd te-ai întors din cătănie și-ai venit la noi, atunci, seara, cînd mi-o adus mama țundra?...

— Și pe-aceea o țin minte, tu! Eu nu uit nimic! Asta-i prost la mine! Se string toate și-apoi...

— Și-ți pare rău?

— Nu-mi pare... De asta nu-mi pare rău... Dacă n-ai fi fost tu...

Am ridicat mîna, s-o mîngîi, dar ea s-a ferit și mîna mea i-a căzut în jos, trăgîndu-i năframa pe ceafă. Și-atunci, părul ei înelat a rămas iarăși slobod, în lumină, lucind, tremurînd mărunt, jucăuș.

— De ce ai tu inelele alea de pe frunte, tu?

— Așa... să te necăjesc pe tine...

— Numa de-aia?

— Numa!

— Și ochii de ce-i ai așa codați și-așa frumoși?

— Ca să te oglindești tu-n ei!...

— Atunci îi bine, tu...

Din capul mesei, de lîngă fereastră, a strigat la noi, în glumă, Nica lui Indreiu, vecina:

— Îi rîndu' altora de-acuma, mă! Lăsați șoșotelile!...

Mesenii au rîs și s-au veselit.

— S-o și găsit cine să le deie altora rînd!...

— Nica lui Indreiu!...

— Ei nu-i ajung ceterile!...

Am lăsat-o pe Parasca în pace și m-am dezbrăcat de pieptar, să mă simt mai slobod. M-am dezbăierat apoi la piept și mi-am suflecat mînecile cămășii. Cei din jur m-au încurajat, rizînd, ridicînd paharele, să-nchinăm, în sănătatea noastră, în cinstea mirilor și spre binele tuturor.

— Cu mine nu vrei să ciocnești, Cordovane? m-a întrebat Mitru lui Spînzură-foame, de altături, din fața mea.

— Ba ciocnesc!... De ce nu?...

— Tocmai, mă... Noi amîndoi am fost prieteni...

— Am fost, Mitrule!

— Și-o să fim și de-acum înainte!

Am ciocnit scurt, fără să-i mai răspund.

— Ce zici, Lae, a stîrnit Mitru, o să mai fim noi prieteni?

— O să fim!... De ce nu?...

Mitru s-a mai uitat o dată la mine, lung, întrebător, apoi și-a băut paharul. Apoi, după ce și l-a umplut din nou, s-a dezbrăcat și el de pieptar și a venit lîngă mine, explicîndu-se, spunîndu-mi că el n-are de gînd să-mi țină discursuri și să mă prelucreze, dar că vrea să petrecem împreună.

— Nici nu știi cît mi-o părut de bine, mă! Știi ce-am simțit cînd mi-o spus Bucerzan? Ce simte un înfometat, cînd ia în mînă o dărabă de pită caldă!

N-am înțeles unde bate și la ce gîndește el și i-am cerut lămuriri, pe-ndelete, încet.

— Ia nu mai fă pe nîznaiu! mi-a spus Mitru. Ce, parcă eu nu știu că mi-ai luat apărarea față de Bucerzan și că ai strigat în gura mare că eu nu sînt vinovat! Ieri am aflat, să știi! Și mi-o părut așa bine! Ai noroc și să trăiești!

— Noroc, Mitrule! Să trăiești și să ai parte de noroc!

— Norocu-i în mîinile mele, mă!... Mi-o fugit el printre deșe pînă acuma!... Da de-acuma înainte!...

— O să-ți mai fugă el și de-acuma-nainte!... Dac-o-nceput o dată!...

— Așa-i, mă! Durerea lasă urme, orice s-ar zice!...

Mitru era pornit pe mărturisiri și pe destăinuiri. Și pe băute era pornit, orice s-ar zice. Vorbea cu oamenii, striga la Ruzalia, glumea cu unii și cu alții, și-apoi se întorcea iarăși la mine, cu paharul plin, cu fața luminată de încredere. Era bucuros, Mitru lui Spînzură-foame. Ieșise și el la liman, cu multe. Se însurase și se așezase la casa lui. Și se mai limpezise un pic, ca om. Nu mai era așa pornit, contra tuturor, orbește. Nu mai înjura așa tare și-așa de mult. Rareori, și numai dacă era vorba de lucruri de seamă, dacă era răscolit, începea să scrîșnească și să suduie, pomenind de batjocurile pe care le îndurase el. Încolo se stăpînea, nu numai în vorbe dar și în fapte.

— Eu, mă, mi-o spus el pe la al șaptelea pahar, vreau să stau o dată de vorbă cu tine, cînd om fi treji la cap! Neapărat! Fără limpezime nu faci nimica!...

— Cînd vrei tu, hai să vorbim. Acum hai să cîntăm una, așa cum am mai cîntat noi și altădată!

— Dacă zici tu, o fac și pe asta!

Mitru s-a sucit puțin și l-a chemat pe Ilie lîngă noi. În jur s-a stîrnit larmă și mai mare. Mesenii au inceput să strige, ciocnind, rizind. Eu l-am tras pe Ilie de mînecă și i-am șoptit ceva la ureche. Ilie s-a dat înapoi ca aiba loc mai mult, să-i fie mai la îndemînă. A inceput apoi să cînte tremurat, legănat. Eu am mai băut în grabă încă un pahar de vin, apoi l-am cuprins pe Mitru pe după cap și-am început să cînt, înginînd într-o doară cîntecul nostru, al Cordovanilor:

Hei, sură la măsură
Cordovan cu țundra sură

. . . . . .

M-am oprit apoi, nedumerit, pe la jumătatea cîntecului. În spatele meu, în colțul de lîngă sobă, se stîrnise larmă. N-am înțeles ce s-a întîmplat. Am văzut acolo, în colț, un om care încerca să iasă de după masă. L-am recunoscut pe Simion și-am tresărit și m-am întristat dintr-odată. „Cum de-am uitat! mi-am spus eu. Îi beat și-i pornit pe sfadă!... Mai bine n-aș fi venit!..."

În jur s-a stîrnit zarvă. Toți incepuseră să se foiască, să vadă, să se uite. Numai Ilie o trăgăna mai departe, parcă n-ar fi luat seama la ce se întîmplă în casă. Apoi a tăcut și el, după ce a sărit Simion peste masă, cu cămașa sfîșiată, întunecat.

— Și eu sînt Cordovan, mă! i-a spus el lui Ilie zgîlțîindu-l. Mie de ce nu-mi cînți?

Ilie s-a tras la o parte, necăjit, speriat. Eu m-am sucit și am dat să ies, să-l întîmpin, să văd ce vrea. Simion, văzîndu-mă că vreau să ies, l-a lăsat în pace pe Ilie și s-a apropiat de mine.

— Ce zici, frate Niculae, sînt ori nu sînt și eu Cordovan?

Eu nici n-am clipit. M-am uitat la el și am căutat în dreapta, în urmă, pe masă, un pahar, să-i dau să bea. Dar oamenii n-au înțeles ce vreau eu și au inceput să murmure, să nu mă lase, să fim despărțiți, să se bage cineva între noi. Fratele Simion, neștiind nici el ce-i cu mine, s-a apropiat și mai mult și a inceput să strige și mai tare.

— Spune-mi, mă! Sînt ori nu sînt și eu Cordovan?

Nu i-am răspuns nici de data asta. M-am întors spre masă, cu tot trupul, să umplu cum trebuie paharul acela pe care vroiam cu orișice preț să i-l dau lui Simion. Am auzit murmure și șoapte, nenumărate, a spaimă, și-am simțit-o pe Parasca cum s-a smuls de lîngă mine. Cineva pomenea mereu de cuțit — Cuțitu! Cuțitu!... — dar mie nici nu-mi păsa, parcă n-aș fi știut cine stă în spatele meu. Numai cînd am umplut paharul, am băgat de seamă că-mi tremură o leacă mîna. Am tresărit cînd am simțit asta și m-am întors din nou către Simion, brusc, parcă abia atunci aș fi aflat de venirea lui.

— Ia-l, Simioane! i-am spus eu scurt.

Simion s-a tras înapoi, gemînd. A vrut să ieie paharul, dar cînd a întins mîna a văzut că are cuțitul în mînă și a tresărit și el, scurt, adînc.

— De ce nu-mi spui o dată dacă sînt ori nu sînt și eu Cordovan? a strigat el iarăși, ca să treacă peste tresărirea aceea, peste șovăiala aceea scurtă de o clipă.

— Ești! i-am spus eu. Ia paharul ăsta!

Simion s-a uitat la pahar, apoi și-a trecut cuțitul în stînga. Eu l-am urmărit îndeaproape, să-l văd ce face, căutînd cu tot dinadinsul să înțeleg ce-i cu el, de ce trece așa de repede de la una la alta. De fapt, abia atunci mi-am dat seama, în răstimpul acela scurt, cît a șovăit el, cît se schimbase fratele Simion. Îmbătrînise și se cocîrjase și el. Chelise pe o parte și se întunecase la față, parc-ar fi fost întăciunat. I-am cîntărit îndelung fiecare zbîrcitură de pe față și m-am uitat stăruitor la chelia aceea șuie și la părul care i se ridica răzleț în creștetul capului, ca o tufă de negură veche și uscată. Și-n sufletul meu s-a zvîrcolit scurt un șarpe sătul și fioros.

Am tresărit și-am ridicat paharul și mai sus.

— Ia-l, Simioane!

Simion s-a repezit și mi-a luat paharul. Mi l-a smuls, stropindu-se cu vin. Eu am cerut alt pahar și-am ieșit de după masă, să ciocnim. Simion nu s-a clintit din loc. A ciocnit scurt, uitîndu-se în jos, la pahar. Apoi a băut vinul dintr-o sorbitură, fără să clipească. Apoi, după ce a dat cu paharul de fața casii, de pămînt, și-a trecut cuțitul în dreapta, trăgîndu-se înapoi.

— Pe mine nu mă amețești tu, mă! a spus el ridicînd cuțitul, să deie. Păi dacă sînt și eu Cordovan, mă, ca și tine, atuncea de ce te umfli-n pene aicea?

Parasca i-a sărit înainte și l-a prins de mînă, încercînd să-l îndepărteze. Nuntașii, dacă au văzut că lucrurile iau o asemenea întorsătură, au inceput să strige, ridicîndu-se de la mese, tulburîndu-se toți. Incetul cu incetul s-au strîns acolo, în tindă și-n odaia în care ne aflam noi, toți nuntașii, toți oamenii care veniseră la nuntă, să petreacă, să se veselească. Se călcau oamenii pe picioare, bulucindu-se, strigînd, întrebîndu-se unii pe alții, ce-i și cum, cine se bate și de ce. Careva a spus noilor sosiți cine și de ce se bate, cine și de ce vrea să se încaiere. Atita a fost pentru că după aceea curiozitatea și nerăbdarea nuntașilor s-a schimbat pe loc, ca într-o răsucire.

— Cum!...

— Cine?...

— Cordovanii?...

— Iară?...

— Păi nu le-ajunge?...

— Dar pînă cînd?...

Simion n-a pus seama pe întrebările și pe murmurele nuntașilor. S-a apropiat iarăși de mine, ocolindu-o pe Parasca, împingîndu-i pe ceilalți, pe cei care-i stăteau împotrivă. Nu s-a lăsat pînă cînd n-a ajuns în fața mea, din nou.

— Ce te uiți așa la pahar, mă? m-a întrebat el, zvîrcolindu-se să scape din mîinile celor care se strînseseră în jur. Hai, mă? De ce nu dai cu el în mine? Că și eu îți-am făcut destule, mă!... Auzi, mă?... Și-o să-ți mai fac!... Cucuruzu eu ți l-am tăiat, mă!... Și la grîu tot eu ți-am dat foc, mă!... Și la fînu pe care-l aveai în car!... Toate ți le-am făcut eu!... Și dacă te-aș fi prins la loc bun, te-aș fi-ngropat de viu, mă!... Auzi, mă?... Da atunci cînd ți-am zis de locuri, am avut ginduri bune, mă!... Și mi-o părut rău, mă, c-am văzut că tu tot ciine-ai rămas!... Ai fost și-ai rămas ciine!... M-ai scuipat în față, atuncea, mă!... Și-acuma-l pui pe Ilie să-ți cînte!...

Parasca și cu ceilalți oameni, care se amestecaseră în sfada noastră, incepuseră să strige și mai tare. Aproape toți nuntașii bombăneau și înjurau, revenind mereu la aceeași și-aceeași întrebare — Dar pînă cînd? — parcă s-ar fi vorbit.

Eu mă uitam la clătinările moi ale vinului, ascultînd tot ce se spunea în jur, atent, cu auzul ascuțit, cu o curiozitate și cu o limpezime care mă înfiorau. Vorbele spuse de Simion, strigătele lui, zbaterile lui, apropierile și îndepărtările lui, le înregistram automat, fără să mă gîndesc la ele, fără să mă tulbur din cauza lor. Ceea ce mă tulbura și mă înfiora, era minia nuntașilor, strigătele lor, care creșteau.

— Dar pînd cînd se tot sfădesc ăștia? întrebau nuntașii mereu și mereu, din ce în ce mai tare.

— Pînă cînd o să-și deie-n cap unu altuia?

— Pînă cînd o s-o tot țină așa?

— Ar fi timpu s-o mai gate și ei!...

— Ar trebui să le-ajungă!...

— L-or băgat pe bătrînu-n pămînt!...

— Opriți-i, dracului!...

— Despărțiți-i!...

Simion a mai bolmojit ceva, spumegînd, apoi dacă a văzut că tot nu mă poate scoate din mulțenia în care mă scufundasem, a dat cu cuțitul de-a svîrlita, în perete, pornind pe urmă către ungherul de unde ieșise. Eu m-am ridicat puțin din umeri, să-l văd, să-i urmăresc fiecare mișcare.

„Se zbate și el, mi-am spus eu mai apoi, după ce am golit paharul cu care rămăsesem în mînă. Are ce-i trebuiește, dar nu-i mulțumit!... Și nici n-o să fie. — Niciodată n-o să fie! Durerea lasă urme..."

Forfota și bolmojala nuntașilor s-au strîns laolaltă, ca un colac de spumă. Apoi s-au spart și s-au risipit, parcă nici n-ar fi fost. Cineva, dacă nu mă înșel, chiar Indreiu Susan, el sau Mitru lui Spînzură-foame, a cerut să cînte toate ceterile, și mai tare, să vină și cele de peste drum acolo, să se însenînească frunțile tuturor, să nu mai fie nimeni trist, întunecat. Și nuntașii, parc-ar fi fost înțeleși, s-au agățat numaidecît de porunca asta, înfrigurați, dornici să uite ceea ce se întîmplase în casă cu cîteva clipe mai înainte, nerăbdători să se întoarcă la ale lor.

— Să cînte, mă! au reluat ei.

— Toate să cînte!...

— Să petrecem și să ne veselim!...

— Pînă cînd să ne măcinăm viața în aceleași-aceleași vîrtejuri?...

— Să cînte ceterile!...

— Să petrecem!...

De undeva de lîngă ușă s-a ridicat o zicală de ceteră, tremurătoare, moale. Ilie începuse alt cîntec, tot de-al meu. Dar mie nu-mi mai era aminte de asta de-acum. Nici n-am tresărit cînd l-am auzit, parcă nici n-ar fi fost. M-am mai uitat o dată după fratele Simion, într-o doară, să văd ce mai zicea.

Pe urmă am intrat încet după masă, cu paharul gol, însetat.

---

*) Fragment din romanul „Cordovanii".

DINTRE SUTE DE CATARGE...

Traian Bădulescu

La noi în UZINĂ

Uzina își schimbă continuu înfățișarea. Colo a apărut o nouă hală modernă (hala noii vopsitorii), dincoace spre poartă a apărut, de cîteva zile, un nou șantier, împrejmuit cu bine cunoscutul gard de rogojini. Aici, în mijlocul parcului principal, se va înălța un nou grup de blocuri destinat proiectanților. Și la ambianța de roșu a clădirilor și verdele peluzelor se adaugă griul argintiu al vagoanelor cisternă garate în șir feeric lîngă roșul de trandafir al vagoanelor metalice de marfă, descoperite. Mai încolo complectează decorul roșul-pămîntiu al uriașelor tronsoane pentru fabricile de ciment, ambalajele albe de scîndură în care odihnesc, înaintea marelui drum, motoarele de 450 cai putere. Toate acestea prind viață atunci cînd zecile de electrocare își încep forfota pe alei, cînd puternicele transbordoare galbene se mișcă lin purtînd pe ele cîte trei vagoane de la hală la hală, cînd tractoarele și camioanele se opresc la intersecție să-și dea întîietate, precum indică semnele convenționale de circulație.

De cîteva zile, noul motor de 450 cai putere duduie în hala bancului de probă, în primul mers de probă și rodaj. Pistoanele bat ritmic, pinioanele se cuplează perfect, supapele în isonul într-un păcănit uniform. Montorii Dumitru Virtej, Dumitru Udrea, Marin Seceleanu se șterg pe mîini liniștiți: încă un motor care își ia drumul spre sondele din țară.

Pe drumul larg dintre „fabrica veche" și turnătorie aleargă în fiecare zi, pe-o linie îngustă, o locomotivă nu mai mare decît o masă de șase persoane. Este locomotiva de mină construită de metalurgiști în atelierul de automotoare. Omul care o conduce nu se vede; este ascuns undeva în trupul ei. Mica locomotivă aleargă ca o șopîrlă. În urma ei unduiesc cîțiva vagoneți basculanți de capacitate redusă. Ies de la oțelărie încărcați cu zgură de la cuptoarele Siemens Martin și de la cele electrice (ca o vie expresie a mecanizării). Tot aici, în păienjenișul acestor linii, s-au probat toate locomotivele de mină.

Datorită introducerii cu curaj a cuceririlor tehnicii moderne în procesul de producție și dezvoltării întrecerilor socialiste, în anul 1959 s-au obținut cele mai însemnate succese. Producția-marfă a fost depășită cu 20,3 procente, productivitatea muncii a crescut cu 15,8 procente iar prețul de cost a fost redus cu 11,5 procente. Trebuie adăugat că toate acestea au adus o economie peste plan de 4.497.000 lei. Răsplata nu a întîrziat să se arate: conducerea statului nostru democrat-popular a acordat harnicilor metalurgiști cea mai înaltă distincție în producție, „Drapelul de producție al Consiliului de Miniștri". Și pentru că a făcut în cîțiva ani peste 70 de propuneri de trecere de la forjarea liberă la cea în matriță, maistrul forjor Hristache Antonache poartă astăzi titlul bine meritat de „primul inovator al uzinei". Aplicate cu succes, aceste inovații au adus uzinei o economie de aproape 2.000.000 lei. Iată pentru ce a primit comunistul Antonache Hristache Ordinul Muncii clasa I-a. Se economisesc astfel, prin forjarea în matriță, trei elemente: metal, mașinile pentru operațiile prelucrătoare și mai ales se micșorează însutit efortul fizic. Pentru meritele sale, a devenit atît de cunoscut în uzină precum și în afară, încît nu știu ce s-ar mai putea spune astăzi despre el. Că este forjor din 1943? Că are două fetițe? Că-i place grădinăritul și lotul lui de 300 m.p. este model? Că are 37 de ani și pare numai de 27? Că a fost peste 10 ani forjor la ciocanul matrițor de 2.000 kg.? Că, atunci cînd lucra la ciocan, lucra cu atîta repeziciune și îndemînare încît stiva de piese creștea uimitor de repede de se mirau toți forjorii bătrîni și cu experiență? Că astăzi este secretarul organizației de bază P.M.R. din secția forjă? Toate acestea sînt arhicunoscute. S-ar mai putea adăuga două mici amănunte: că în prezent își petrece concediul de odihnă la Soci, în U.R.S.S., și că pasiunea vieții lui a rămas tot ciocanul matrițor de 2.000 kg. De multe ori îl vezi cum se oprește lîngă ciocan, îl privește lung, apoi îl roagă pe șeful de echipă să-i mai dea și lui cleștele să mai lucreze puțin. Mîinile îi umblă cu măiestria și iuțeala unui mare maestru. Ajutoarele nu pot să-i dea la mînă, la ritmul lui de lucru. „Așa se lucrează, băieți", le spune el, înapoindu-le apoi cleștele.

Zilnic întîlnesc printre forme și oale cu oțel incandescent un tînăr uscățiv, cu ochii mari, negri și veseli ca de copil. De cum te vede, îndată-ntinde cu un gest spontan mîna, îți zîmbește tot timpul, iarg, cît toată gura și, după ce rămîne dator-ea unăr, spune: „Gata. Mi-a mai rămas una... Am pînă acum șase aplicate. Ce să fac... ajut și eu cum pot la ridicarea progresului tehnic al uzinei". Tînărul Popa Stan se întristează o clipă, dar își revine. Atunci îți amintești că de fapt nu-i place deloc funcția de dispecer, dar — ce să facă? A avut un accident. Nu mai poate fi turnător. La început a fost descurajat, acum însă a descoperit că îi stă mîna la îndemînă ceva mărunțel: gustul de a face inovații. Și creează mereu cochile. E pilda multor tineri turnători care au pornit să facă inovații. Astăzi între ei se pare a fi chiar o întrecere. Cine va cîștiga? Marius Ion, Ilie Marinescu, Matei Ion sau Sora Nicolae? Nu se știe. Cert este că se știe precis este că de trei luni deocamdată toți, toată ucina.

Mă întîlnesc adesea pe aleile principale cu inginerii Mihai Gheorghe și Iulius Lupescu. Primul nu mai înalt ca celălalt, dar mai robust, seamănă întrucîtva cu maistrul cu oarecare experiență, celălalt e însă subțirel, cu înfățișare de copil. Îți dă impresia de om timid, nesigur în acțiunile sale. Niciunul nu a atins încă 30 de ani. Și cu toate acestea, datorită lor nu se mai aud țăcăitele pneumatice la cazangerie, care făceau un zgomot infernal, a dispărut deci operația meșteșugărească de crărtuit, au început să dispară pînă și măștile de sudură, pentru că a dispărut și pericolul flăcărilor albastre ale electrozilor. Introducînd sudura automată și semiautomată au înlocuit toate elementele de mai sus cu un aparat nu mai mare decît cei mai mic geamantan de voiaj. Așa se sudează astăzi cazanele vagoanelor cisternă, vemicele pentru fabricile de ciment, autoclavele și celelalte agregate pentru industria chimică. Tot datorită cărturarilor lor, buteliile rezervoarelor de la echipamentul de frînă se sudează automat, concomitent pe ambele părți, fără să se mai întoarcă tabelele. De curînd au avut o mare bucurie. După ce s-au consultat cu bătrînul comunist, lăcătușul Ion Neagoe, asupra procedeului modern de înlocuire a acetilenei cu gazul metan în operația de debitare cu flacără a tablelor, acesta a aplicat inovația de tăiere semiautomată cu gaz metan a tablelor înainte de a o propune cabinetului tehnic. După această tăiere, marginile tablei rămîn atît de fine încît nu mai este nevoie de nici o operație de prelucrare. Vă dați seama ce au realizat în numai aproape doi ani de zile acești tineri? Au redus zgomotul cu aproape 80%, au redus timpul de sudură a unui vagon cisternă cu 30% și au ridicat de două ori calitatea produselor. Cît de evidentă este contribuția lor la marele succes al anului 1959! Acum sînt frămîntați de lupta pentru introducerea unei linii tehnologice de sudură automată și în atelierul unde se sudează liniile de ciment și utilajul pentru chimie.

Acest fenomen tehnic modern — organizarea producției în flux tehnologic — a devenit o realitate și în alte secții. După ce în secția construcții mecanice au fost eliminate încrucișările și transporturile inutile, îndrumîndu-se piesele să meargă continuu de la o operație la alta (creînd ceea ce se cheamă „producție în flux tehnologic") metoda s-a extins și în secția vagoane. Și aceasta datorită unui alt grup de căutători pasionați ai noului, format din inginerul Ion Bîrsu, șeful serviciului tehnologic, în colaborare cu inginerul Sen Ion, șeful secției vagoane și tînărul tehnolog Gheorghe Teodorescu. Efectul a fost imediat și dublu: micșorarea timpului de fabricație a unui vagon de marfă cu 500 ore (și deci economie de 500 ore) și reducerea simțitoare a efortului fizic.

La aceste căutări tehnice se pot adăuga și încă alte exemple. Ne vom mulțumi să amintim numai că prin investițiile de stat au fost aduse noi tipuri de mașini moderne de înaltă tehnicitate și cu un randament sporit în secția de construcții mecanice (mecanică grea) și în aceea de fabricație motoare (secția motoare).

Și dacă cea mai înaltă distincție flutură azi pe frontispiciul uzinei și în inimile metalurgiștilor, aceasta se datorește în mare parte și întrecerilor socialiste bine organizate și eroismului cotidian născut în focul acestor întreceri. Ne vom opri numai la cîțiva dintre acești eroi moderni ai muncii pașnice și vom înțelege cît de puternică este dăruirea în munca liberă a muncitorului nostru nou, a muncitorului epocii socialiste, care are certitudinea că, încă mocnește bine, pentru el și fără în; mocnește.

Berbecele greu-șului ciocan matrițor pe 6.000 kilograme coboară vijelios. Încă lovituri îndesate și iată încă o bucată de metal contorsionată. Un cleș lung se întinde, o apucă, o ia, o zmucește. Doi ochi căstanii aprigi o cercetează cîteva secunde. Mîinile lungi și vînjoase o iau din nou pe marginile și încă o lovitură o lovește apoi în operația de „finisare". Sub ciocanul tînărul forjor Vasile Leonte a sculptat cu dinții de fier bucăți de metal. Acum ochii o mîngîie iar cîteva clipe apoi o aruncă într-o stivă. Înalt și zvelt, întinde cum mă-s multe, finalmente forjor preia de la unul din ajutoare alte bucăți de oțel forjat și operația se repetă. Oțelul forjat cîntărește peste trăzeci de kilograme. Meșterul șefului echipei de forjori se încordează ca niște funii, pe față îi fulgeră broboane de sudoare, dar nu se vede nici o cută care să trădeze oboseala. Ușa ochi ai lui Hristache Antonache nu pot să cunoască oboseala.

Sora doi se apleacă lîngă tînărul Gheorghe Ionoae, ucenicul. Tot așa de înalt, la fel de vînjos, cu bărbie pătrată dînd fetei în general trăsături colțuroase de șoldan, dar cu niște ochi mari, calzi și buni ca de toate. Se înțeleg ca degetele cărora-le place să mîngîie. Ea, cu o mînă pe șoldul lui, cu cealaltă arătîndu-i ceva pe o schiță, el ascultînd cu atenție, cu capul aplecat spre ea. Apoi, la un semn scurt din mîna al acestui om care se mișcă ca un prîsnel, cînd la dreapta, cînd la stînga, cînd jos pe pămînt, cînd sus pe-o formă sau pe vreun model să vadă mai bine toate pozițiile piesei, oala încremenește. Urmează secunde de încordare. Nimeni nu se mișcă, nimeni nu scoate o vorbă. Și respirațiile par că sînt oprite. Toți ochii sînt ațintiți la el, la „nea Duță", la „nea Gheorghe". Fiecare așteaptă ce hotărîre va lua el.

— Toarnă! se aude deodată vocea lui înaltă, ca o impușcătură. O manetă se trage în jos și primul șuvoi de fontă lichidă alunecă uluitor de repede în formă.

— Tare! Mai tare! se aude impușcînd liniștea aceeași voce. Nu se mișcă încă nimeni, nu vorbește încă nimeni. Numai lichidul de foc alunecă cuminte în gura nesățioasă a piesei. Deodată, în golul din mijlocul piesei (piesa era un inel cu diametrul de 3 metri) iese o dîră de fum. În urma cărăușului țîșnește o șuviță mișie de fontă care crește, se lungește, se lărgește. Ochiul ager al acestui încercat turnător surprinde îndată fenomenul. Fără să scoată măcar o exclamație, prinde din zbor din mîna cuiva o lopată și, fără pic de ezitare, sare în golul din mijlocul piesei. Primejdia este cobsată. Dar cine știe cînd s-ar putea crea pereții interiori să cedeze și lichidul să năvălească spre ei, să-i cuprindă și să-i mistuie ca pe-un simplu pai. Dar și ceaiul principiile e totuși de mîine: pîrga poate fi rebutată și nu costă decît cîteva zeci de mii de lei plus muncă a trei oameni. Într-o jumătate de oră. Dar „nea Duță" nu se gîndește decît la un singur lucru: cum să oprească fonta, cum să astupe spărtura. Mîinile i se mișcă automat. Aruncă pămînt și iar aruncă. Dar fonta iar trage și iar curge spre pămînt. Cînd în sfîrșit, la virtual paroxism, sare pe un morman de pămînt și aruncă pămîntul de sub picioare cu o uitătură fantastică. Văzînd că fonta nu curgea, sparse lopata la spărtură și arunca din răspoteri. Este nevoie de multe, chiar secunde pentru ca lichidul să se solidifice. Tot corpul său pulpitul e numai vine. Sîngele îi gîlgîie în față, în mîini. Nu vede și nu vede pe oameni. Luptă cu fonta. Zeci de ochi sînt alături de el. Deodată trage brusc lopata și așteaptă. Gata! Fonta nu mai curge, a fost domolită. Atunci „nea Duță" redevine iarăși același om liniștit, bun, rădică fața la cei de sus și le zîmbește numai în colțul gurii. Cînd se întîlnește cu ochii soției sale, dă din cap scurt și constată:

— A dracului... Dar am dat-o gata. Turnătorii fac roată în jurul lui. Se vede din privirea fiecăruia că este gata să-l întrebe cum face de-i reușesc totdeauna aceste intervenții. El, însă, îi îndepărtă ușor din cale și pleacă spre alte treburi, murmurînd pentru sine, îngîndurat: „trebuie să citesc. Să găsesc o metodă, mai bună, mai sigură, mai fără primejdie... A trecut vremea cînd trebuia să ne bazăm numai pe noroc. Azi trebuie să ne bazăm pe știință, mai pe cap, pe gîndire".

Și, în după-masa acelei zile, a rămas tîrziu în birou, pînă seara tîrziu, să mai lucreze la o nouă inovație.

Acestea se întîmplă foarte des în toate secțiile marilor uzine. Acte de muncă avîntată, inițiate și conduse de comuniști.

Care este secretul acestor succese în conștiința oamenilor mai greu de aflat. Și aici, ca în întreaga țară, se învață, se citește, arta este îmbrățișată de tot mai mulți metalurgiști, tehnica este însușită viața lor. A studia a devenit o condiție sine qua non. Sute dintre tinerii muncitori și tehnicieni urmează cursurile liceului de pe lîngă uzină. Zeci dintre ei sînt studenți la Politehnică și Institutul de Științe Economice, mulți au absolvit școala de maiștri, iar maiștri fără studii s-au înscris la această școală la cursurile fără frecvență. Mulți dintre ei cîntă în corul de 120 de persoane, dansează cu foc în echipa de dansuri sau își aduc contribuția în cele patru brigăzi artistice de agitație. Nu mai vorbim de entuziaștii din cercul plastic care se află la a nu știu cîta expoziție. Turnătorul Zachiu Ion, sudorul Marin Constantin, proiectanta Amelia Văcaliuc, mecanicul Gh. Dincă și strungarul Savițchi au devenit demult cunoscuți și în afara uzinelor datorită plăcerilor lor în care au zugrăvit munca metalurgiștilor, muncind cu sîrg să pătrundă în sufletul acestor oameni. Setea de cultură, de cunoaștere, se ilustrează limpede și prin cărți. Iată, în prima jumătate a anului acesta s-au vîndut, prin standurile din uzină, cărți de peste 200.000 lei.

Vom încheia prin a arăta că, pe lîngă sutele de inovatori în problemele de tehnică, s-au ivit și alți creatori: creatori de caractere, cercetători ai sufletului omenesc. Ei sînt grupați în cercul literar care poartă numele liricului și satiricului G. Topîrceanu.

Iată, așadar, ce fel de oameni sînt metalurgiștii de la uzina ce poartă subtitlul de „mecanicul-șef al industriei". Cu un asemenea mecanic-șef, există deplina certitudine că industria noastră își va îndeplini cu cinste sarcinile trasate recent de directivele celui de-al III-lea Congres al P.M.R. și de Hotărîrea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri privind introducerea tehnicii noi în producție.

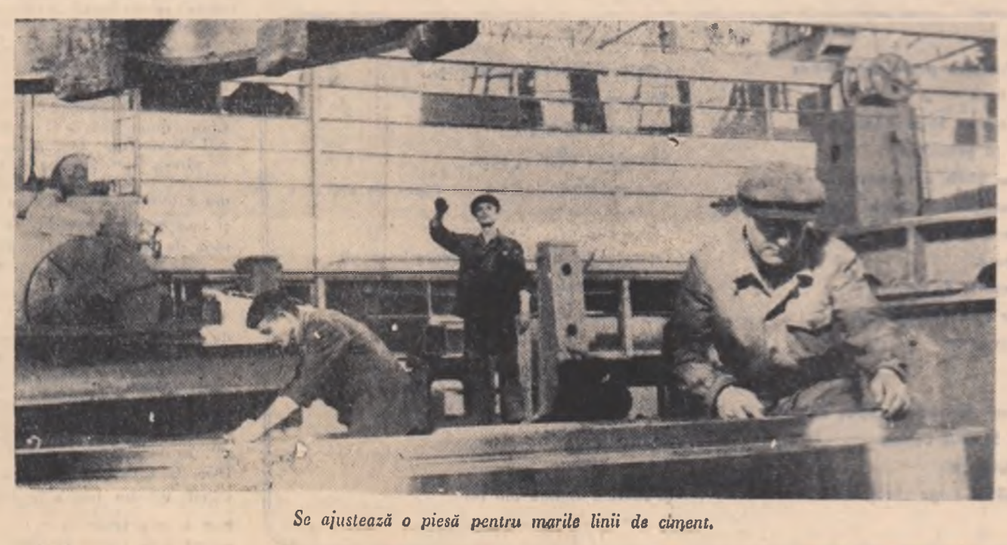

Se ajustează o piesă pentru marile linii de ciment.

Cristian Simionescu

ORAȘ NOU

Visele noastre se ridică spre-nalturi
Lîngă zidul proaspăt ca mugurii de-april
Și lîngă zîmbetul pur de copil..
Bătrînul Iași zăcea în bahluiri murdare.
Peste cetatea cu umeri de podgorii e lumină și soare...
Sub mîinile oamenilor cerul și pămîntul vibrează
Cu o mulțime de harpe.
Pe aici a trecut fascismul în șuier — ca un șarpe...
Au început oamenii să ridice, să cînte, să rîdă
Cu pacea fluturînd peste-oraș
Copiii bucură amiaza cu rîsul lor cristalin
Furtuna și bezna nu-i mai izbește rupîndu-le glezna...
Bătrîna Universitate, întinerită azi,
Își crește fii drepți ca mîndria de cetini și brazi:
E atîta lumină pe bănci și sub frunte,
Ideile clare își prind fluidul și curg
Visele noastre pot tăria să-nfrunte:
Generații comuniste cresc în fostul meu burg...

●●●

Cezar Ivănescu

BUCURIE

Nouăsprezece ani or să-mi sburde-n cîntecul strunii
mîngîiat de razele soarelui și de razele lunii,
îmbrățișat de mîinile fierbinți ale zilelor
și-nsemnate în albul de mîgnală al filelor.
Nouăsprezece ani or să sburde pe strunele mele
înfășurați în corturi neatinșite și stele
și umeri de lacrimile bucuriilor multe...
O să se oprească pădurea din foșnetul ei să m-asculte
sloboznd ca un izvor undele-albastre-ale cîntului
plin de soare și sevă ca un rod al pămîntului.
Nouăsprezece ani or să-mi aprindă inima-n piept.
Eu cresc sub flamura ta, partid,
mai zdravăn și mai înțelept!

●●●

Horia Gane

CUVÎNTUL PARTIDULUI

Ne e, Partid, cuvîntul tău drumul spre Comună
Și inima se-aprinde să cînte deodată,
Cum, după o vioară din mîini măiestre sună
Într-un acord asemeni vioara-alăturată.

Cuvîntului tău — munca-i dă dreptul de a fi.
Deschizi spre mîine-o poartă de vis și poezie
Și intri cu lumina din zorile de zi,
Iar vremea se grăbește pe urma ta să vie...

Cît cerul văd cîmpia cu spice: raze-n țară,
Din soarele de-adîncuri țîșnite în afară,
În valuri iar spre soare... Nu-s valuri să te fure,
Ci-s prinse-n rădăcini ca o pădure.

Lumina printre oameni și ea-i un muncitor,
ce ia cetatea-n palme mlădii cînd vine seara.
...Cu gîndul fericirea încerc să o măsor.
Partidul mă învață cum s-o măsor cu țara!

Ne e, Partid, cuvîntul tău drumul spre Comună
Și inima se-aprinde să cînte deodată,
cum, după o vioară din mîini măiestre, sună
într-un acord asemeni viora-alăturată...

●●●

Zeno Ghițulescu

DRUM ASCENDENT

Cerbii scăpărînd avînt
Se bucurau de măguri și de vînt...
Gorunii de cîntece și privighetori,
Tăcutele stînci
De-ale apei viori...
Doar el, el robul, se tîra
Ca o umbră blestemată prin mocirla grea
Săturîndu-se cu coaja lunii
Și mireasma mătrăgunii...
Într-o zi
Lanțurile de la picioarele-n opinci
Căzînd, au spintecat
Noaptea-n cinci.
Frunțile s-au ridicat din tină,
Și s-a făcut lumină.
Dar nici un zeu n-a venit
Să ne vindece rănile,
Să ne limpezească cărările.
Noi cu mîinile noastre noduroase, întărîtate
'Am făcut microscoape fine și combinate.

Învățați de partid,
Noi, muncitori
și țărani
Am făcut să crească-n cîțiva ani,
Din pilpîiri și curcubee printre munți,
Cetăți de fier, peste prăpăstii punți,
Din fluierul de soc doinind a jale,
Codri de furnale,
Din nostalgia păsunatului de turme,
Uriașele urme
Ale șantierelor, furnicare de viață,
În minunata noastră dimineață.

●●●

Mihai Munteanu

PRINOS PARTIDULUI

Sorbirea slovelor din prima carte,
Durarea-ntîiei schele la Bicaz,
Chemarea brazilor spre culmi, departe,
Spre munca înfrățită primul pas,

Sărutul lung și dulce, fără teamă,
Mîndria sfîntă de-a fi liber om,
Surîsul blînd și grijuliu de mamă,
Plăpîndul vis al pruncului în somn,

Uimirea-n fața crengii-mbobocite,
Adînca dragoste de țară-apoi
Și adevărul ți-l înalți spre noi

Deschisu-ne-au poteci nebănuite:
El seva-i care suie din adîncuri
În oameni și în holde și în cînturi.

BRIGADIERII

Au trecut cu pletele în vînturi,
Au trecut pe umeri cu lopeți
Brigadierii ca-n atîtea rînduri!..

Cîntecele lor, parcă săgeți
Au zvîcnit spre zările albastre.

Șleahurile, culmile sihastre
S-au împodobit pe rînd, pe rînd;
Mlaștini vechi s-au prefăcut în glastre.

A bătut al înnoirii vînt
În grădina păcii, roditoare.
Tot cîntau brigadierii-n rînd
Și-aduceau spre inimi crengi de soare.

●●●

Alfred Neagu

METALURGISTUL

— Instantaneu —

Ferind cu mîna fața de dogoare,
Cu ochi mijiți, el își scodea să vadă
Metalul zvîrcolindu-se-n viltoare
De flăcări vii cu vuiet de cascadă.

Cum s-alungau grăbit luminî fugare
Pe chipul aspru, încordat de gînduri,
În clocotul de viață viitoare
Părea că deslușește noi avînturi.

●●●

Mihai Elin

ÎN AUGUST

Fețele pămîntii ale tovarășilor,
baraca murdară,
zidul sinistru și orizontul sfîșiat
de ghimpii cumpliți ai gardului.
Farul stă cu orbita secată.
La noapte se va roti
— o veșnicie prea mult prelungită —
ochiul acesta al morții.

În zori va veni iar
bestia cu monoclu
și va lătra ceva gutural,
cu fața-mpietrită în rînjet.
Zidul și groapa proaspăt săpată
le vor zări pentru ultima oară.

Cine va fi prea slab?
Cine va plînge, poate,
în zorii aceștia de august?
Unul din ei, poate chiar el,
— nu trebuie să-i tremure glasul —
va vorbi în fața gurilor mici și negre
ale automatelor —
despre Comunism, despre biruință.

În noaptea trecută katiușele au bubuit mai aproape.

Alături de întregul popor muncitor, minunatul tineret al patriei noastre, muncind în producție și învățînd în școli și institute, participă cu entuziasm la lupta pentru dezvoltarea economiei și culturii, aducînd o contribuție de preț la obținerea tuturor victoriilor noastre.

(Din Raportul C. C. prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn).

SĂ FII PARTIDULUI

Utemista Elisabeta Toderiță la aparatul său de control al rulmenților.

Romulus ZAHARIA

RULMENTUL CU NUMĂRUL 2.032.000...

Prin „Electroputere", odinioară, a trecut de-a dreptul din era scăpărătorilor de cremene și a chibritului suedez, în epoca energiei electrice.

A fost o revoluție. O revoluție pe care oamenii de pe alte meridiane au parcurs-o lent, evolutiv, prin infinitezimale acumulări cantitative, odată cu fiecare pas în știință, asimilat și aplicat.

Îi izbea un cuvînt nou: Energie!

Energie... „O altă față a materiei în mișcare!"... „Plus și minus!"... „Electroni, protoni, neutroni!..." Un univers inedit, care se refuza măsurilor obișnuite. De la o simplă și ades elementară reprezentare a lumii materiale, băiatul de la gîște și oi s-a văzut deodată pe întortochiatele și infinitele cărări ale dialecticii marxiste.

Mai la îndemîna băiatului angajat deocamdată la salahorii în fundații, era o cealaltă formulă orbitoare prin concizia ei: „Comunism = puterea sovietică + electrificare". Cuvintele lui Lenin se gravau în inimă ca pe un bronz fierbinte. „Puterea e a noastră — socotea temeinic și plin de mîndrie băiatul care lucra cu tîrnăcopul la fundații, — ne mai trebuie și cealaltă putere, energia electrică!..."

Utemistul acesta, venit din Gorj, sau de peste Jii, avînd sub cămașă, la piept, carnetul roșu, știa că avea sarcina să dea societății noastre unele din instrumentele care aveau să ne apropie de cel mai scump vis.

În Craiova apăruse peste noapte un cuvînt nou, pe care tinerii aceștia mînjiți de ciment și de var îl rosteau cu înfiorare:

„Electroputere"!

— Unde lucrezi?

— La „Electroputere"!

Spunînd aceasta, ochii primilor brigadieri căpătau o lumină nouă. În răspunsul lor, ei salutau de fapt lumea cu vorba lui Lenin: „Comunism = puterea sovietică + electrificare".

Atunci au luat ființă primele brigăzi de tineret de la „Electroputere", ivite din necesitatea pregătirii băiatului de pe Jii pentru etapa următoare a vieții sale. Seara, după o zi de muncă înfrîptă la lopată, asculta despre tainele energiei electrice. Conducătorii și profesorii brigăzilor: cîțiva muncitori comuniști.

★

Erau acum în halele albe, luminate de sus. Razele cădeau în cascadă direct prin tavanul de sticlă, — și băiatul de pe Jii ținea în palma un comutator.

Învățase acum să ia seama la toate lucrările pe lîngă care trecea și mai ales la acelea pe lîngă care trecem fără mirări, folosindu-ne de ele cu un gest reflex. Răsucim cu un gest reflex comunatorul electric, inundînd odaia cu ploaia galbenă a luminii. Apăsăm automat butonul unei sonerii, ridicăm fără emoție receptorul telefonului, provocăm miracolul muzicii dorite mișcînd, distrați, acul aparatului de radio... Încercînd să reținem fiecare dată, emoțiile inventatorului, la fiecare din aceste experiențe devenite reflex, ne-am epuiza.

Dar băiatul de pe Jii era obligat să le reținăiască pe toate. Avea în palmă comutatorul electric... Răsucea și pe o parte și pe cealaltă placa albă de porțelan cu buton și se lăsa inundat de bucuria mare și simplă a descoperirilor. O montase el... Placa de porțelan venise ambalată de undeva, iar postalanul nu mai era pentru el un mister. Cunoștea cuptoarele de copt caolinul, așa cum știa și despre tehnica sticlei. Placa de porțelan era din specia lutului de Hurez, copt mai bine și smălțuit. Noutatea era a montării. Bornele mici de alamă, pe care le-a strîns în ghiventuri, cu mîna lui, aveau să stăpînească firele prin care va curge energia. Aceeași din care ia naștere și fulgerul. Aceeași spre care năzuise poate și Prometeu în zborul lui către astre — i-a explicat conducătorul brigăzii.

Flăcăul a introdus în borne firele subțiri de cupru, cu abilitatea cu care ai potrivi ața în ac. Borna plus și borna minus au fost strînse cu șurubelnița. Apoi dispozitivul a fost pus în doză.

Și se făcu lumină!

A doua brigadă de tineret din istoria uzinelor „Electroputere" (sîntem la începutul anului 1950) izbucni în aplauze.

În scara timpului, în spirala victoriilor omului împotriva naturii, băiatul de pe Jii înscrisese, inedită pentru el, o biruință. Fluxul imponderabil al materiei se supusese mîinii și minții lui, ridicînd la incandescență firul de platin diafan.

Parcă ar fi o farmacie, nu hala în care se fabrică aparataj electric pentru mine...

Lumina care va alerga pe fire pînă acolo, în satul lui din munți, inundînd cu raze pagina, de asemenea inedită, din Eminescu, pentru întîia oară ajunsă la îndemîna plugarului, nu de mult alfabetizat:

„Ca să schimbăm acum întîia oară
Sapa-n condei și brazda-n călimară..."

Acest prim examen se săvîrșise pe tăcute, ca o experimentare practică a unei lecții despre electricitate de la cursul seral. Dar nu era timp de răsuflat. Experiențe în întreaga lor scară evolutivă. Țara avea nevoie de mașini și de utilaj electric de cele mai diferite tipuri.

Cu ajutorul unor meșteri experimentați, veniți din alte centre ale țării, sub îndemnul și sub povața comuniștilor, băiatul de pe Jii, membru al brigăzii de tineret, a trebuit să treacă direct la prima comandă de stat pe care i-o încredințase patria.

Motorul de 4,5 Kw.

★

Ca să se nască această citadelă a electricității, trebuia să se formeze o muncitorime cu un înalt nivel profesional, înarmată cu o temeinică stăpînire a științei. „Electroputere" a devenit o școală, un mare și complex institut de învățămînt, în care elevii verificau cunoștințele dobîndite în bănci, în practica de fiecare zi, iar practicii îi căutau chei și dezlegări în învățătură. „Electroputere" a devenit însă o școală de un profil special. Temelia, departe de a fi simple experimente școlare, erau, chiar de la începutul lor, sarcini de stat. Ele reflectau nevoile urgente ale economiei naționale, imere mai multe, mereu mai presante, de tot mai mare răspîndire. Trebuia degajată balanța importurilor de utilaj electric. Și o parte din această sarcină a preluat-o „Electroputere" din Craiova. Trebuiau produse motoare, tot mai multe motoare electrice, de cele mai diverse tipuri. „Electroputere" s-a angajat să le producă. Trebuia ca utilajul electric românesc, satisfăcînd nevoile interne, să devină, ca și alte produse, un bun căutat în piața socialistă de mărfuri. Și această sarcină a preluat-o „Electroputere".

Cu cine?

Cu o mînă de comuniști, tineri și ei, dar cu experiența luptei pe frontul construcției și mai ales cu pasiunea neînfricată de a înfringe orice piedici.

Și cu cîteva sute de tineri entuziaști, mare parte din foștii brigadieri, pe care altoiul conștiinței muncitorești, socialiste, a prins din plin, odată cu știința, fructificîndu-le darul și talentul nativ. Toți, cu educația muncii colective, în brigada de tineret condusă îndeobște de un comunist sau de un candidat de partid. Și împărțindu-se toți, din prima clipă a bătăliei pentru făurirea celui dintîi motor electric, în cîteva zeci de brigăzi, avîntate-n iureșul marii întreceri.

Ilie PURCARU

Ofensiva

Răsfoind azi în lumina amintirilor, caietul de bord al succeselor, te cuprinde din nou fiorul „studențesc" al marilor emoții de examene", care au stîrșit prin a cîngera Oltenia printr-o nouă și modernă industrie.

În centrul Craiovei, pe „Lipscani", se mai văd încă sticle de lampă, fețila și felinare de vînt... Satele cer încă „gaz", petrol lampant, „vere, ia-mi și mie, de la Craiova, chibrituri!"

La „Electroputere" duduie pe bancul de proba primele motoare electrice de 4,5 și 5,5 kw. ...1951! Dar de aici, amintirile nu mai țin pasul, iar cifrele, încolonate viguros unele sub altele, exclud cuvîntul adiacent și cer, după fiecare, cîte un semn de exclamare, ca un superlativ.

Brigăzile de tineret de la „Electroputere" preiau de la uzinele „Klement Gotwald" fabricația transformatorilor de forță de:

240!
350!
420!

...750!... Și, ceea ce va cere cîteva semne de exclamare pentru ritmul uriaș al muncii, se preia producția transformatorului de 5.600 Kw.

Mîinile bătătorite pe plug au devenit iuți și au căpătat precizii și sensibilități de antenă.

...1952!... Dar am uitat emblema! „Electroputere" împînzise de acum țara cu marca produselor ei. Numele gravat în metal a devenit, și la București, și la Arad, și la Turda, o mîndrie și un gir:

„Produs la Electroputere".

Băiatul de pe Jii, acum student prin corespondență la Politehnică și însurat, cu copil la creșa și mobilă nouă în apartamentul dat de uzină, scria unui frate rămas acasă, în satul din munți:

„Mă, Firule, vMo și tu... Te iau la noi în brigadă... Am dat trimestrul ăsta motoarele de 1.000 Kw, iar transformatoarele de 1.500 și 1.800 Kw sînt aproape gata... Ți-am scris rîndul trecut ce-i cu un generator. Dăm anul ăsta 2 tipuri, de 173 și 350"!...

Să răsfoim mai departe:

... 1953!... „Electroputere" răspunde „prezent!" în minele de la Lupeni, Comănești și Ghelar... Locomotivele cu emblema craioveană străbat galeriile și aduc la zi lignit, huilă și minereu... Proba dă încredere și comenzile cresc. În același an, folosesc locomotivele de mină „Electroputere" și Aninoasa, și Baia Sprie, și Teliucul.

La panoul de onoare sînt trecute o nouă serie de brigazi de tineret fruntașe:

... „în munca pentru livrarea înainte de termen a transformatorilor de 1.500 Kw.

...a transformatorilor de 2.500 Kw.

...a transformatorilor de 4.500 Kw!"

Să sărim peste un an? În activitatea brigăzilor de tineret de la „Electroputere", un an înseamnă un salt peste serii geometrice. Cei plecați în 1953 din uzină la specializare, — la Moscova, Harkov, Leningrad — reîntorși în 1955, au în față adevărate minuni:

„Cînd ați clădit, mă, atît?... Cînd a apărut secția asta?... Bre, Ilie, parcă lucrai la transformatorii de 4.500 Kw!..."

Eroare! În mai puțin de 11 luni, brigada lui Ilie Dumitru trecuse la producția enormilor transformatori de 20.000 Kw. Cîte semne de exclamare sînt admisibile?

1955!... Pe liniile bucureștene evoluează tramvaiele „Electroputere"!... Le știți? Ați coborît adineaori dintr-un 19 în fața blocurilor noi din Piața Romană!... V-au dus în Cotroceni, pe Griviței, la gară, la obor, purtîndu-vă lin și oferindu-vă scaune elegante, tapisate cochet. Itebiștii sînt mulțumiți. „Se cunoaște" — spun ei — marfă de la „Electroputere"!...

...1956, 57, 58... Se execută echipamentul electric pentru rețelele de 110 Kw, care au și început a brăzda cerul Olteniei... Intră în producție nenumărate tipuri noi de motoare electrice și generatoare de curent continuu, motoare asincrone, locomotive electrice de mină cu acumulatori, mașini pentru întîia oară fabricate în țară...

La 1 septembrie 1959, la 10 ani de la întemeierea uzinei, brigazile de tineret de la „Electroputere" prezintă țării tabelul de mai sus, punînd lîngă el și o cifră: în acest deceniu, producția uzinei a crescut de 25 de ori.

★

Despre care din tinerii aceștia să vorbești mai întîi? În ce măsură (cu ce drept?) îl poți prefera pe Tudor Marin lui Ilie Dumitru sau Preda Constantin, tustrei șefi de brigăzi fruntașe, aflate în întrecere strînsă, într-un joc infinitezimal al procentelor de depășire reciprocă? Cu cît e mai intersant romanul utemistului Vasile Nădrag, mai ieri cioban în Gorj, azi strungar de înaltă calificare și viitor student la Politehnica, fața de cel al lui Ion Matei, maistru la 26 de ani, conducătorul importantului atelier de bobinaj de la sectorul de transformatori!

Tînărul muncitor al uzinei — viața lui în anii aceștia — e poate cea mai frumoasă victorie a brigazilor de tineret de la „Electroputere".

Viața în brigadă, cu toate ferestrele inimii deschise spre cei din jur, dînd și primind mereu, i-a creat băiețandrului de pe Jii personalitatea, gîndurile, visurile.

Iată-l pe Petre Săftoiu, tehnologul principal al unui nou sector. Înalt, blond, figura energică și dură, deși cu trăsături frumoase, feminine aproape, ochi albaștri și visători, care pot deveni într-o clipă metalici, gestul, deși mîngîietor, obișnuit să domine. Au fost 11 copii la părinți, într-un sat mehedințean care robea pe moșia unui boier. A venit la „Electroputere" după ce, ani în șir, colindase tîrguri și bîlciuri cu căruța de marfă a unei negustorese „de galanterie". Vindea testemele „de Lipsca", bricege „suedeze", piepteni „de fildeș", geamantane „de Cordoba", cupoane de „crêpe de Chine", parfumuri „franțuzești". După bunele obiceiuri, coana Tinca l-a dat afară, odată cu ultimul briceag vîndut, oprindu-i simbria și lipsindu-se de sărutatul mîinii.

La „Electroputere", Petre Săftoiu a condus cea dintîi brigadă de tineret a uzinei. Abia începuseră să se înfiripe zidurile. Arhitectura de lumini a marii uzine de azi nu invada încă, noaptea, cîmpia: abia licărea un felinar, într-o baracă. În același an (1949), Petre Săftoiu a fost trimis să se specializeze la uzinele „Uralelectroaparat" din Sverdlovsk, de unde s-a întors după un an și o lună (o lună durase drumul) cu diplomă de tehnolog și maistru șef.

În 1951, comunistul Petre Săftoiu, era șeful unei brigazi fruntașe de tineret, a fost distins cu Premiul de Stat.

În 1954 și-a construit casă nouă, cu credit de la stat.

În 1957 a fost ales deputat în Marea Adunare Națională.

„Întîmplare care poate servi drept încheiere și, într-un fel, drept început. Marea brigadă de tineret care e „Electroputere" își va spune în curînd cuvîntul.

— S-ar putea ca satul meu să-și tragă numele după cel al lui Tîrzu Spătarul. Nu știu, dar noi, cei care sîntem de-acolo, din Tîrzii, ca și alții de prin Crasna, Minjești, Pîhna și chiar Oltenești, am coborît în Cîmpia Bîrladului... Manole, ești îndeajuns de pregătit? Mergem la confirmare...

Pe fața lui Vasile Pricop, rectificator de înaltă precizie la „Rulmentul"-Bîrlad, era întipărită un fel de amărăciune, am putea spune chiar tristețe. Se legăna cînd pe un picior, cînd pe altul, nerăbdător, în uriașa hală, lîngă forja de 5 tone. Incandescența gălbuie-roșiatică a cuptorului atenua puțin la dispariție cutele adînci din dreptul buzelor, dar reliefa puternic fruntea lui lată. Privirile, de un albastru senin, cald la lumina zilei, căpătau reflexul acelui verde de smarald îndrăgit într-atît de pictori. Manole, cu dinții de un alb-strălucitor, contrastînd cu fața-i tuciurie, mînuia cu un clește uriaș viitoarea carcasă a rulmentului aflat acum „la roșu";

— Am vorbit și cu ceilalți, sîntem pregătiți. Numai...

Și vorbele i se stinseră în tunetul uriașei forje. Dar Pricop pare că a înțeles totul.

— Pomeneați satul — îi amintesc eu.

— Nu știu ce a fost pe vremea lui Tîrza Spătarul. Mai încoace, în vremea noastră, satul aparținea lui Costa. Din 1937, cînd m-am născut, și ceva mai tîrziu cînd am înțeles primele vorbe, n-a fost cuvînt care să înfricoșeze mai mult copilăria noastră ca numele căpcăunului... c-așa-i spuneau toți. Părinții mei au muncit pe moșia lui Costa. Bunicii mei, o parte din viață au muncit pe moșia lui Costa; o altă parte, în tinerețe, pe moșia altuia. Străbunicii... Dar ce rost are să-i înșir pe toți? Nici nu le știu numele... Dar de muncit au muncit. Mai bine zis, au robit.

Vasile Pricop, tînăr de 23 de ani, pare a fi un om care a trecut prin multe. Povestind, cutele din dreptul buzelor se adîncesc tot mai mult. Cutele astea au funcția unui indicator optic de acord al unei superheterodine de mare sensibilitate... Nu m-am înșelat. Neagră trebuie să fi fost copilăria acestui tînăr, și sensibil sufletul lui, dacă într-atît i s-a săpat în suflet, pe față.

— Știi ce-a fost războiul. Pe dealurile Hușilor s-au dat bătălii. La 7 ani, cînd trebuia să merg la școală, cînd trebuia să descopăr o lume — amară, e drept, dar era o lume — auzeam bubuitul tunurilor, răpăitul mitralierelor, coloane de mașini, tancuri; vedeam fasciștii nemți cum fură vaca din bătătură, schilozi care își urîiau trupul prin praful drumurilor, văduve ce-și plîngeau morții... La 7 ani...

Indicatorul optic acționa fără greș.

— ...La 8 ani... Ce să-ți spun? Doar dacă știi ce a însemnat seceta din '45, vei înțelege. De multe ori, cînd mănînc mai ales, fie chiar o friptură la restaurantul nostru, la Bicaz, — ai fost pe-acolo? — simt gustul rădăcinei de păpușoi. Are gust de tei-nă, puțin dulceag, dar mai mult aduce a pămînt. Dracu' știe...

Au trecut anii. Mai că nu știu cînd am terminat 7 clase. Mă înălțasem binișor, dar eram destul de prăpădit. Nu se putea pune mare preț pe mine. Am plecat la Școala metalurgică nr. 8 din Bîrlad. Erau doar 180 locuri și candidați peste 500. Am reușit la admitere și timp de 2 ani am învățat strungăria. Urmam cursurile de strungărie, rectificare și tratament termic. Se pare că învățam bine, doi ani la rînd am fost premiat. Aveam dormitoarele, uite colo — vezi? — unde se înalță clădirea grupului electrogen. Pe atunci era acolo o baracă dărăpănată. Jumătate din ea o foloseam drept sală de cursuri, cealaltă jumătate dormitor... Cînd o să mergem la complexul școlar de pe deal. — uită-te, se și văd clădirile, alea multe, la marginea Bîrladului — ai să-ți dai seama cum învață astăzi tineretul din uzina noastră. Accentuă aceste ultime cuvinte în chip deosebit, într-un fel bătrînesc și oarecum înseninat.

Iată-l pe utemistul Gh. Ionescu, strungar fruntaș, în timpul lucrului.

— Pe atunci, în 1953, fabrica noastră de rulmenți nu era gata. Am ajutat la montarea mașinilor și nu mult după această dată, la 1 mai 1953, ieșea din mîinile noastre primul rulment, rulmentul cu bile 308, pentru tractoare. Eu lucrasem la rectificarea interioară și calea de rulare. Cînd mă gîndesc cum lucram atuncea, mă năpădește rușinea. Îți spun doar că planul de o lună întreagă se execută astăzi în cîteva zile. Într-atît am crescut...

Părăsisem demult laboratorul de probe, pașii ne purtau prin hala strungurilor.

— Noroc, Goja! Tovarășe Ghiur, după amiază la confirmare! Îi vezi cum lucrează? — mi se adresă. Toți, și Goja — e din Murgeni — și Ghiur Nae — de loc din Fruntișeni — și Cozma Nica și încă mulți alții au învățat meseria de la maiștrii Țiplea Filip și Chicoș Gheorghe. N-am învățat numai manevrarea mașinilor, așchierea, executarea unui plan de operații sau cum se montează o piatră de rectificat. De la acești oameni, comuniști, am învățat mult mai mult: să ne iubim mașina, să învățăm fără preget, să ne perfecționăm. Din 1953, la 1 mai, cînd a ieșit din mîinile noastre încă neîndeminatece primul rulment, — nu-i cunoscut oare faptul că parte din acești rulmenți se gripau înainte de vreme? — și pînă astăzi cînd fabricăm rulmenți radiali și speciali pentru calé ferată, au trecut doar 7 ani. Astăzi sîntem căutați. Ne caută apusul care nu cu mult timp în urmă ne înjura, ponegrea ideea construirii unei uzine de rulmenți în țara noastră. Cred, sînt sigur, tovarășe, va veni o vreme cînd îi vom ajunge pe suedezi în calitatea fabricării rulmenților...

La „tratamente termice", amestecurile de clorură de natriu și clorură de bariu păreau focuri bengale. Ardeau molcom. La suprafața fiecărui cazan jucau flăcări tăcute, șerpuitoare, năpădind cu temperatura lor înaltă carcasele rulmenților, făurite din oteluri speciale, așa numitele rul. 1, rul. 2 și rul. 3.

— Un rulment este un obiect de artă, reluă Pricop Vasile... Montat într-un batiu, ușurează lucrul mecanic. Din mîinile noastre au ieșit tipuri variate de rulmenți. Ți-am vorbit de 308, primul nostru rulment. Au urmat 204, 205, 310, 330. Laolaltă am realizat tipul de rulmenți radiali cu bile, cu role conice, cu butonașe. Rulmenții cu bile și cu role cilindrice și rulmenții radiali axiali, pe care i fabricăm acum, au o răspîndire largă. Am și produs mult. Zeci de mii, sute de mii de rulmenți necesari agregatelor, industriei noastre. Am crescut odată cu uzina, odată cu oamenii ei... Inima fiecăruia dintre noi a bătut odată cu inima întregii fabrici. Veteranii primului rulment, forjorii Cozma, Chiriac, Moldoveanu și Ieșanu și strungarii Grandore și Socola au crescut și ei. Cea mai bună brigadă a noastră, „brigada mîinilor de aur" din secția strungărie — Toderiță, șeful brigăzii, Ghimpu, Găină, Vasluianu și Țibuleac — a depășit planul cu 141 la sută. Așa arată oamenii noștri de astăzi. Iar eu am crescut alături de ei ca într-o a doua familie.

...În 1959 am fost delegat al tineretului la Festivalul tineretului și studenților de la Viena. Nu știu, dumneata tovarășe poți înțelege ce înseamnă să ți se dea o astfel de cinste?

Răspunderea era mare, trebuia să răsplătesc cinstea ce mi se făcuse. Am cerut să trec la o brigadă codașă. Voiam să-mi măsor forțele, să dau și altora din experiența acumulată. Așa se face că brigada alcătuită din Miron Georgeta, Amăriuței Elena, Caraman Ramona, Bucean Natalia și Chiriță Margareta a ajuns fruntașă și este și astăzi. Vezi dumneata, încă nu știm cu toții cum să folosim cele 480 minute de lucru, cum să ne păstrăm mașina, cum să scoatem din ea tot ce poate să dea. Și cu am încă foarte mult de învățat, dar, oricum, sînt stăpînul unei experiențe ce poate fi folositoare. Ne înfioară „procesul milimetrilor" pentru că ne face stăpînii tehnicii noi, avansate. Ne tulbură bucuria vieții noastre noi, pentru că nici n-am întrezărit-o, într-atît a ajuns de reală. E prezentă în uzină, la blocurile noi construite pentru muncitorii uzinei, la cursurile serale ale școlii medii, în orașul ăsta, în Bîrladul ce se trezește la viață. Am să duc Congresului U.T.M. salutul celor 2000 de tineri din uzina noastră. Un salut fierbinte, înflăcărat. M-au ales delegat al lor, voi vorbi în numele tinereții noastre...

— Hei, tovarășe Vasiliu, noroc! Nu uita, după amiază, confirmarea! Știi, astăzi o seamă de tineri de-ai noștri vor primi confirmarea de intrare în rîndurile partidului...

„Indicatorul optic de acord" situat la nivelul buzelor tînărului Pricop Vasile a destins. Inima, sufletul lui se acordau perfect cu timpul.

★

A doua zi, la mașina sovietică de rectificat, Pricop Vasile mînuia cu priceperea meșterului experimentat mandrina uriașă. Încordarea i se citea pe față. „Indicatorul de acord" semnala concentrare. Rulmentul radial cu nr. 2.032.000, în seria de fabricație, peste puțin timp pleca la asamblare.

Ion BRAD

COPACUL DE OȚEL

Cîndva tinerețea putea să însemne
Un plop înalt
Față în față cu Strîmbă-Lemne.
El apăsa cu genuchiul
Și lăsa un gheb, o cocoașă.
Limba frunzișului o vedeai cum se-ngroașă,
În vînt să cînte nemaiputînd,
Palidă, mută,
Foarte departe de cer,
Nici chiar de tot în pămînt.
Cîndva, tinerețea...

Numai cînd răsărea un copac de oțel
Își rănea Strîmbă-Lemne
Genunchiul în el.
Din stropii de sînge căzuți

Creșteau buruieni veninoase,
Să fure lumină,
Să-ncurce cărări,
Să-năbușe inimi și case.
O, tinerețea în luptă — un copac de oțel!

Fremătul lui e acum o pădure întreagă,
Orga izvoarelor descătușate.
Căprioarele visului,
Toate,
Pot să-și aleagă
Saltul celor mai cutezătoare cărări.
Poiana, la mijloc
E numai floare
Și soarele inundă din zări.

OȘTEAN!

FLORI de MĂTASE

Nicolae JIANU

M-am aflat la Săvinești în zilele cînd uzina de fibre și fire sintetice se pregătea să intre în funcțiune. Nu găsesc vorba care să definească atmosfera ce domnea acolo în acele ceasuri. Era în toate o încordare aproape stranie, nepămîntească, sau, cel puțin eu, venit din afară, vedeam totul mișcîndu-se după niște legi bine cunoscute. Oamenii, mașinile lor de o grație tăcută și severă, zidurile crude încă, pămîntul răscolit de agitația construcției, neliniștit și mirat el însuși, păreau a se găsi în cel mai înalt moment al existenței lor. Bănuiesc că aceeași stare domnește în jurul unei nave cosmice în clipa care premerge despărțirea ei de pămînt. Așezată pe prundișurile străvechi ale Bistriței, într-un loc aproape pustiu, uzina de la Săvinești îmi lăsa ea însăși impresia că se poate desprinde oricînd din temeliile ei pentru a porni în văzduh. Mai tîrziu am văzut fire sintetice subțiri ca ața de păianjen și tari ca o sîrmă de oțel. Nu mi-am dat seama că dincolo de această gingășie rece care sugerează mai degrabă un miracol de laborator, firele de la Săvinești vor urma o cale mult mai apropiată de inima oamenilor și că se vor supune neastîmpăratei lor nevoi de frumusețe. M-am dus astfel pe drumul acesta, urmărindu-le soarta.

★

Pînă nu demult în jurul acestei vechi țesătorii era o liniște mare, tulburată doar de zgomotele mărunte ale cartierului. Acum ea se vede asaltată de uriașa ofensivă de transformare a capitalei. Macarale gigantice și-au ridicat cloanțurile peste creștetul ei, așezări mărunte au căzut la pămînt, de la Piața Unirii pînă spre Cocioc s-a tăiat o pîrtie largă și se construiește în aceste zile magistrala Nord-Sud. Vechea țesătorie de mătase care azi se cheamă „Flamura Roșie", a scăpat ca prin minune. Zidurile ei vechi, aglomerate, cîrpite, supraetajate, vor conviețui cu marile blocuri de locuințe, vor rămîne în marginea acestei impunătoare artere care determină de pe acum un alt ritm de viață în această parte a orașului. Oricît de vechi ar fi țesătoria aceasta, oricît de anacronică înfățișarea ei, ea își are totuși un suflet care este al zilelor noastre. Intrînd în incinta ei, aproape că n-am mai văzut ziduri cenușii, nu mi-am dat seama că spațiul e prea mic, că unele mașini sînt demodate și fac uriașe eforturi ca să răspundă exigențelor moderne. Venisem aici să urmăresc drumul firelor sintetice. Și le-am văzut, am pus mîna pe ele, le-am mîngîiat. Numai că aici ele nu mai sînt supuse exclusiv unor procese mecanice și chimice, aici ele sînt sensibilizate de către oameni, adică sînt ridicate de la condiția de marfă pur și simplu, la aceea de bunuri capabile să împlinească viața oamenilor, să le aducă bucurie. Fenomenul e firesc pentru vremea și orînduirea noastră, e firesc mai cu seamă la „Flamura Roșie" unde mai toți muncitorii sînt tineri. Închipuiți-vă sute de fete și flăcăi țesînd mătase, colorînd-o și înflorind-o. Am văzut o mătase care părea să oglindească florile lui Luchian sau Petrașcu. Am aflat că modelul fusese creat în fabrică de către o fată, cu penelul ei desăvîrșit într-o școală de artă și inspirat la marginea unei păduri din Argeș. Am întrebat dacă aceasta este o întîmplare fericită, sau e metoda obișnuită de lucru. Am aflat astfel că secția de creație din fabrică nu copiază în general modele tipărite, că de fapt nu plagiază, ci interpretează frumusețile aflate în natură. O floare, o frunză, jocul apelor și al luminii solare, sînt transmise pe mătase și dăruite oamenilor cu cîțiva lei metrul. Aici, în acest proces aparent tehnologic, se ascunde de fapt sensul cel nou al muncii, realizabil doar într-o societate liberă, unde omul care muncește nu mai este sclavul stăpînului și al mașinii, unde actul său anonim se leagă prin nenumărate fire de gîndirea milioanelor de oameni.

De la secția de creație, trecînd pe la războaie, pe la vopsitorie, prin temperatura înaltă a fixării culorilor, totul presupune gust, talent, o mare sensibilitate la frumusețe. M-am oprit în fața unui balot de mătase transparentă, încrustată cu fire aurii. Fata care lucra acolo a apucat cu mîinile ei țesătura foșnitoare, și-a așezat-o pe creștet și a lăsat-o să cadă în jurul obrajilor ei, spre umeri. Își dăduse seama că nu voi pricepe nimic dacă nu voi vedea lucrul acesta delicat și spumos, împodobind ființa unui om tînăr. Acestea erau firele de la Săvinești, produs al unei sinteze chimice, purtînd de astă dată o fărîmă din sufletul celor de la „Flamura Roșie".

★

În măsura în care munca celor ce făuresc mătasea se apropie de efortul artiștilor, se înțelege că la „Flamura Roșie" hotărăsc legile care determină orice izbîndă a omului: adică armonia dintre efortul fizic și cel cerebral. Marile opere de artă nu sînt rezultatul unei explozii, ci al unui efort îndelung, al unei continue perfecționări. Tinerii muncitori n-ar izbuti să scoată din mîinile lor adevărate podoabe, dacă nu s-ar strădui zi de zi și ceas de ceas, să învețe, să pună în efortul lor conștiința răspunderii față de colectivul din care fac parte. Brigada de tineret „1 Mai", condusă de maistrul Eugen Mihăilescu, este celebră în fabrică. Cum și-a cîștigat ea această popularitate mult rîvnită? Acum doi ani, cînd lîngă meșter au venit și Cristea Molagic, și Ioana Zamfir, și Enache, și Stoica, și Boboloc Eugenia, toți cei 18 tineri care alcătuiesc brigada, rezultatele muncii erau inegale, se înregistrau rebuturi, defecțiuni tehnice și neînțelegeri. Au trecut cîteva luni și cerul sub care lucra brigada a început să se însenineze. Sfaturile și sprijinul organizației de partid și de U.T.M., munca atentă și stăruitoare a maistrului, au dat curînd rezultate care au uimit întreaga fabrică. Introducerea metodelor noi, cum ar fi aceea a țesătoarei sovietice Kaganova a dus rapid la desăvîrșirea calității produselor. La un moment dat, munca Anei Bădescu nu dădea rezultate normale, adică bune. Atunci Anghelina Briceag a preluat mașina Anei, a stat de vorbă cu ea, au studiat împreună procesele tehnice și s-a dovedit curînd că o asemenea colaborare tovărășească îi aduce pe cei rămași în urmă la nivelul fruntașilor.

Am văzut brigada „1 Mai" la lucru și am fost impresionat aflînd că toți cei care o alcătuiesc sînt ori membri de partid, ori candidați sau utemiști. Îmi explicam și în felul acesta succesele lor impunătoare. Puteam să presupun că toți cei 18 tineri și maistrul lor, știu în orice clipă că ei vorbesc și acționează în numele înaltelor principii și hotăriri ale partidului, că ei sînt cei care dau viață cifrelor din planul care înseamnă practic bunăstare, fericire, pace.

Priviți femeile și copiii noștri îmbrăcați în mătăsuri, admirați unduirea lor și florile născute mai întîi pe o paletă și veți parcurge drumul de la eprubeta Săvineștilor pînă la arta celor de la „Flamura Roșie".

Una dintre țesătoarele fruntașe: Pop Elena.

Dimitrie RACHICI

CÎNTECUL APELOR LA BARAJ

Comunistului Dumitru Radu, maistru pe Șantierul Hidrocentralei „V. I. Lenin" — Bicaz

Tunelul de aducțiune

Or să buciume timpul și țara în el
Ca-ntr-un tulnic enorm de beton și oțel
Și-au să vină apele — urși albi cu blăni de lumină —
Mormăind și zbătîndu-se fără hodină.
Uragane pe-aici, nesfîrșite,
Vor veni tropotind din copite!
Deocamdată — tăcere... pustiu...
Dislocatele roci și-al exploziei zvon
Dorm în pereții masivi de beton.
Numai pașii-n carcasa metalică sună —
Tăcerea oceanului în prag de furtună!...

Perspectivă

Acolo mi-a fost satul...
Locul sună din cobze de ape.
Peste el vin să grăpeze bărci și-amintiri,
Ingropind sămînța luminii, ce nu peste mult va-ncolți
Aici, la poalele munților,
Aici, la poalele barajului...
Și iată trec norii — albe care —
Scîrțiind din osii
Pe unde-a fost odată ulița mare...

Epilog la un drum de țară

Așa stă drumul: ca o căprioară,
Ce-n fundul văii s-a retras să moară.
Apele vin cu-mbrățișări verzui
Trăgînd o cergă peste viața lui.
Drumul întreabă — agonizînd mahmur:
Unde sînt carele din jur
Și casele cu coifuri de șindrilă
Ingenuncheate, să le plîngi de milă?
Unde sînt oamenii și pruncii oare
Să-mi mai prind cîntul lor la cîngătoare?
Toate s-au retras și s-au dus,
Peste baraj, spre lumină, mai sus...

Moment la plecarea constructorilor

Barajul va fi gata... și pe el
Vor trece autobuze și turiști;
Vor rîde-n hohot apele-n tunel...
Doar noi vom fi atunci ceva mai triști!..

Căci macaralele-funicular
Vor sta alături grave, imobile,
Ca niște vulturi doboriți cu zile
Din zborul peste culmi, fără hotar.

Și repezi transportoare de ciment
Vor conteni atunci din alergare,
Și-aceste hamice escavatoare
Doar vînt mușca-vor în acel moment.

Noi vom privi solemni către baraj...
Tristețea va muri sub maluri reci,
Cînd zările ca pe cocori te cheamă,
Spre alte văi și ape și poteci...

Victor DELEANU

BRIGADA TINEREȚII

Printre sute de tineri voluntari veniți să învețe mineritul a poposit la Vulcan și un băiat înalt, blond, cu brațe vînjoase. Emeric Csyki abia trecuse de 20 de ani.

Din primele zile a început să ia parte, alături de Pavel Böyte, Mihai Ștefan și alți mineri mai vîrstnici, la bătălia pentru refacerea minei. Pompele secau fără răgaz apele din vechile galerii. În ritm rapid se săpau zi și noapte galerii noi spre straturile de cărbuni. L-au captivat dîrzenia și îndrăzneala cu care lucrau cei din jurul lui. Puțul fusese refăcut cu cîteva luni înainte de termenul planificat de specialiști.

Cea dintîi lună de muncă la Vulcan, cel dintîi galeriu — din care „se putea trăi boierește", cum spune astăzi Csyki — i-au dat încredere în forțele lui, l-au legat de mină.

Astăzi comunistul Csyki, șeful de brigadă Csyki, nu mai poate fi asemuit cu tînărul timid de ieri. În 1957 a cîștigat întrecerea dintre cele aproape 300 brigăzi de tineri din minele Văii Jiului. Împreună cu brigada sa, a fost trimis ca sol al tinerilor mineri la Festivalul mondial al tineretului și studenților de la Moscova. Închipuiți-vă că ați vrea să vedeți cu proprii dvs. ochi trenul care transportă cărbunele tăiat de el și ortacii săi în ultimii cinci ani. Ore în șir ar trebui să priviți un tren lung, format din mai mult de 15.000 vagoane de cale ferată, toate încărcate cu cărbuni. I-am întrebat pe mecanicii depoului C.F.R. din Petroșani ce s-ar putea realiza cu atîta cărbune. După ce au luat creionul și au calculat, mi-au spus: „Cu acest cărbune, toate locomotivele depoului nostru ar putea remorca un număr de peste 40.000 de trenuri de călători și de marfă care ar parcurge mai mult de 2,200.000 de kilometri. Greutatea mărfurilor care s-ar putea transporta ar depăși 30.000.000 tone. Cu energia produsă de acest cărbune, un tren remorcat de o locomotivă ar putea înconjura de cel puțin 50 de ori globul pămîntesc la Ecuator".

Am coborît în abatajul lui Csyki să-l cunosc, să aflu cum a reușit să se plimbe în jurul globului.

...Primavara anului 1957. Pe galerie răsună un strigăt prevestitor. Ardeee!!! Ardeee!!! Artificierul a făcut contactul și scînteia a pornit. Peste cîteva secunde trotilul va lua foc și va exploda. Ortacii s-au retras din abataj. Stau încordați, așteaptă, dar numai cîteva secunde, căci o bubuitură năprasnică răbufnește înăbușit pînă-n depărtări. Fețele lor încordate se destind. Mijesc zîmbete de mulțumire, se aud oftaturi de ușurare. Inimile își reiau pulsul normal, bat liniștite, calme.

Ortacii se adună în jurul lui Csyki și desfac merindele. Pușcătura înăbușită rupe întotdeauna bine și lucrul acesta îți dă cea mai strașnică poftă de mîncare. Numai Csyki mestecă agale, dus pe gînduri. Un gînd de nepătruns a pus stăpînire pe vulturul cel mai îndrăzneț al brigadei.

— Ce ai, Csyki? Nu cumva te temi că noi... îl întrebă un ortac din brigadă. Csyki nu mai are răgaz să-i răspundă. Fumul a ieșit din abataj, e minutul calculat să pornească din nou craterele. Abia cînd ajunge în abataj, Csyki se înseninează, mulțumit de ceea ce vede. „Da, își spune în gînd, a rupt bine!" Se întoarce către ai săi și dă comanda:

— Ortaci, pe el!

Pe Csyki, Csibi Tocacs și alții din „brigada tineretii", cum au botezat-o băieșii mai bătrîni — îi frămîntă gîndul să pușteă încă o dată în același schimb.

Muncesc încordați, cu puteri înzecite, siguri că vor izbîndi, că vor învinge... Mai sînt doar patru ore pînă vine schimbul. Ciocanul mușcă parcă mai îndrăcit din frontul de cărbune.

Frontu-l aproape perforat, iar locul pentru armătură gata. Ortacii aduc lemn, măsoară, taie, fac icuri zdravene, pregătesc puțca...

...Mai erau încă trei luni pînă la Festival; pe cîmpul întrecerii socialiste apăreau noi participanți. La o consfătuire de producție a brigăzii, Csyki le-a spus ortacilor: „Nu mai este mult și se va analiza cine a lucrat mai bine de-un an încoace... Am putea să ieșim primii pe Valea Jiului... Am putea da pînă la 7 Noiembrie 15.000 tone de cărbune mai mult decît prevede planul, din care 12.000 pînă la deschiderea celui de-al VI-lea Festival mondial al tineretului și studenților. Cine-i hotărît să continue întrecerea?"

— După tine, Csyki! — au strigat într-un singur glas ortacii.

Filele calendarului rămăseseră în urmă cînd ziarele din Iulie anunțau cîștigătorii întrecerii între cele 250 de brigăzi de tineret din Valea Jiului. Brigada tineretii a cîștigat primul loc.

Csyki și ortacii lui au plecat la Moscova. Zilele petrecute în capitala lumii au rămas mîndria lor. Au vizitat Mausoleul și l-au văzut pe marele Lenin. Acolo au făcut un legămînt: să dea Patriei cît mai mult cărbune...

Csyki nu prea are timp de vorbă. În abatajul nr. 10 nu se poate pușca. Stratul este intercalat de lucrări vechi, executate înainte de anul 1929 cînd patronii au închis mina. Csyki împreună cu maistrul miner nu stă prea mult pe gînduri, hotărăsc repede.

— Începem retragerea, se adresează el ortacilor. Ortacii știu ce au de făcut. Unul desface cu securea bandajele din perete, doi pleacă după lemn, iar alți doi se avîntă spre ciocanele de abataj și apoi atacă îndîrjiți frontul de cărbune în așa fel încît retragerea să nu dăuneze cu nimic abatajului, și cărbunele să curgă în voie, neîntrerupt pe crater. La abatajul nr. 8, artificierul Ilie Borza a și sosit. Nu are timp de pierdut. Încarcă găurile, le burează, se retrage în preabataj și după ce sucește cheia în explozor se face auzită pînă în depărtări o bubuitură înăbușită. E semn că pușcătura a rupt din plin în strat. Doar ortacii lui Csyki sînt meșteri la baterea găurilor!...

Ilie Borza coboară pe suitor la orizontul 620, ca să se reîntoarcă nu peste mult timp, încărcat cu explosibil. Perforatoarele care bat la abatajul nr. 9 într-un ritm mereu mai îndîrjit îl vestesc că acolo găurile sînt aproape perforate.

Biografia artificierului Ilie Borza nu este greu de cunoscut. A fost ortac în brigada lui Csyki, apoi a devenit miner, iar acum, după ce a urmat un curs de calificare, a devenit artificier. Oamenii nu stau pe loc, cresc... După ce a terminat școala de calificare, a cerut conducerii minei să fie trimis ca artificier în sectorul și pe stratul unde lucrează brigada în care a crescut.

Biografia sa se aseamănă cu a lui Csyki însuși, cu a lui Ioan Drăgan, Mihai Socaci, Emeric Biro, Pavel Rimel, harnici ortaci din „brigada tineretii".

Din 1955 și pînă în prezent, în fiecare zi, în fiecare lună, productivitatea muncii a sporit. Fiecare om din brigada lui Csyki a dat în fiecare zi, în fiecare schimb, cîte o tonă de cărbune peste plan. Productivitatea muncii, în abatajul suprapus în care lucrează ei, este în medie cu 30,5 la sută mai mare decît cea planificată.

La început, brigada număra doar un singur comunist în rîndurile sale. Acesta era Csyki Emeric. Acum în brigadă munca este condusă de 9 comuniști.

Mihai Socaci, venit din Tg. Mureș, Constantin Lazăr, venit la Vulcan dintr-un sat hunedorean, Petru Tătar din Craiova, Emeric Biro din Regiunea Autonomă Maghiară și ceilalți ortaci ai lui Csyki sînt un singur trup, o singură inimă care bate acolo jos în abataj: „Patriei cît mai mult cărbune!"

Fănuș NEAGU

TREI PRIETENI

Noi trei, ăștia care ne vezi dumneata, sîntem prieteni buni, stimate tovarășe. Dacă lucrăm de trei ani împreună, tu-i așa? Aici la arie, noi încărcăm grîul și-l ducem cu camionul la baza de recepție. Pîn-acum două zile eu eram șef de atelaj. Aveam în primire doi cai, un cal și-o iapă adică, și iapa avea un mînz; eu am mușit-o. De două zile nu mai sînt șef de atelaj, i-am trecut caii lui Ștefan Drăghica. Pedepsă, stimate tovarășe... Iaca, dumneata ai venit la mine, Florea Ghinea, dar trebuia să știi c-o să dai aici și de Fănică Girbu și de Dumitru Stoian. Poți să vii și cînd s-o coace floarea soarelui, la cules, și tot împreună o să ne găsești. Noi nu ne despărțim ușor, stimate tovarășe.

Eram la Grădiștea, în cîmpia Brăilei, pe aria pusă pe sărătură, într-o margine a Bălții albe — apă stătută, cu brădiș lîngă maluri, în care nu trăiește peștele și nu crește stuful — și acel „stimate tovarășe", repetat cu ostentație de Florea Ghinea, mă sîcîia, mai ales că apăsa în jur atîta zăpușală și praf încît cu greu pot să cred și astăzi că la Grădiștea mai vine o vreme cînd adulmecă cîinturile ca lupii.

Florea Ghinea, înalt, subțire — are numai optsprezece ani — cu cămașa scoarță de sudoare. Își aprinse o țigară și vorbea, întors într-o parte, cu ochii către dealurile albastre și fumegoase ale Rîmnicului dinspre care, noaptea, se abătuse, scurt, o răpăială de ploaie. Deasupra noastră, în cer, fierbea nisipul stîrnit de căruțele cu snopi, laolaltă cu pleava zburînd în valuri din sitele batozei și cu mirosul de nămol și de cînepă bătută la topit în baltă.

Cei trei băieți adunați în jurul meu, la groapa de fumat, alături de chioșcul în care Gigoie de la M.A.T. mestecă într-una, cu lingurița, siropul în pahare, sînt frunțași în gospodăria colectivă „Brazdă nouă". Fiecare dintre ei — îmi spusese, dimineață, la sediu, Radu Roșioru, secretarul organizației de partid — a efectuat pînă acum peste două sute zile-muncă. Fac orice treabă le dai, sînt buni oriunde-i pui, numai că din cînd în cînd se strică cu unul sau cu altul.

S-au certat cu Gheorghe Ciorou, vînzătorul de la chioșc, și ca să se răzbune, l-au botezat cu numele de acum: Gigoie. (Bre, ăsta nu-i nume de om, mi se plîngea vînzătorul, e nume de cățel). Gigoie le-a vîndut sirop cald și ei i l-au turnat pe ceafă, de nu s-a mai scuturat bietul om de muște o zi întreagă. „Na, mă, Gigoie, leșia asta s-o bei tu!" Și Gigoie i-a rămas de atunci numele. Altădată s-au pus în bețe cu tot satul, căci, hotărîndu-se să cumpere o motoretă de la un tractorist, au luat-o cîteva zile, de probă, i-au scos sitele de la țeava de eșapament și n-a mai fost chip, de altfel pîriit, să pună cineva capul jos, să ațipească un pic, la vremea prînzului. Dar ce le-a pus vîrf la toate a fost meciul de fotbal pe care l-au avut cu echipa gospodăriei colective din Ibrianu, sat vecin. Să vedeți: Florea Ghinea și Fănică Girbu joacă în linia de înaintași a echipei din Grădiștea. Dumitru Stoian, care-i mai motolog, cum singur spune, a fost ales să arbitreze. „Bagă de seamă, Dumitre, l-au făcut atent tovarășii din consiliul de conducere al gospodăriei, sîntem pe terenul nostru, să nu ne faci de rîs, să nu fii părtinitor".

El le-a răspuns c-o privire mustrătoare — se poate să mă bănuiți pe mine de una ca asta? — dar de cum a început meciul a prins să strige la Ghinea: bagă-i, mă, o boabă prostului ăla din poartă. Știa că portarul advers îi luase lui Florea Ghinea fata cu care acesta fusese multă vreme în vorbă și vroia acum ca Florea Ghinea să-l pedepsească. Numai că, înaintarea grădiștenilor nădușea mult și fără folos. Plictisit să tot aștepte clipa răzbunării, la o fază în careul ibrienilor, Dumitru a dictat un penalti, absolut imaginar, cum ar spune un cronicar de specialitate, și Florea Ghinea a marcat. Lumea a fluierat, a făcut gălăgie, dar arbitrului puțin i-a păsat. Știa că-i suzeran pe joc (toți arbitrii o știu) și mai știa una: că la pauză va fi cu siguranță. Înlocuit, drept pentru care le-a mai acordat localnicilor încă două lovituri de pedeapsă.

După meci, președintele gospodăriei, minios, i-a chemat la el pe Dumitru și pe Florea și i-a luat la rost:

— V-ați bătut joc. Unde-ai văzut tu, Dumitre, c-au pus aia mîna pe minge? Eu am stat tot timpul în spatele porții lor și-am văzut că n-au pus-o. Și tu, Florică, de ce l-ai lăsat, că tu ești căpitanul echipei și puteai să-l fii în frîu și pe zăpăcitul ăsta?! Nu e, mă, nu trag, n-a fost nimic, ai orbul găinilor. Hei, da' voi ați pus-o la caie din timp, că voi și ai lui Girbu, dacă sînteți trei la un atelaj, trebuie să scorniți toate prostiile din lume. Uite că n-ai să mai fii șef de atelaj, stimate Ghinea. Mîine predai caii. Că nu-mi trebuie mie să mă cinte președintele din Ibrianu pe la ședințe din pricina voastră. Așa, stimate tovarășe Ghinea.

Cei trei prieteni au înghițit în sec că li s-a luat atelajul și-au trecut la încărcatul grîului. Nici aici însă nu se codesc la muncă.

Florea Ghinea e dintr-o familie îngiodată. Sînt în casă opt frați. El se numără printre cei mai mici. Taică-su, timp de cincisprezece ani, a fost argat: nouă ani la morarul Branga și șase ani la Bulei care ținea circiuma cu salon de dans și băcănie. La Branga, Radu Ghinea îngrijea de vite și de grădina de zarzavat, făcea drumuri la lanca după motorină și măsele de lemn pentru roata care poartă pietrele morii, și-n fiecare seară, către miezul nopții, se ducea cu roaba la circiumă să-l aducă pe stăpîn, care nu se mai putea ține pe picioare. Cînd a crăpat morarul, s-a mutat la Bulei să lucreze în cîmp. Dar aici a fost și mai greu ca la morar. În șase ani n-a avut o duminică liberă. Circiumarul, olog din pricina beției, sta toată ziua într-un cărucior. În timpul săptămînii îl împingea de la spate, printre mese, unul dintre copii. Duminica, băiatul căpăta voie să meargă la scaldă și-l înlocuia Radu Ghinea pentru cîțiva lei.

Cincisprezece ani și-a dărîmat Radu Ghinea oasele ca argat și n-a ajuns să-și facă patru pereți ai lui. A pornit să-și ridice casă nouă abia acum, la bătrînețe.

Lemnăria toată, zicea Florea, am cumpărat-o eu cu banii cîștigați la gospodărie într-un an. Vreau să fie casa cu galerie în față, cu flori de scîndură la cosoroabe și cu obloane. Tata zice s-o învelim cu țiglă că-i mai ieftin, pe mine însă mă trece gîndul că-i mai frumos să întindem tablă pe ea. Dacă ai tablă, poți să faci și doi cocoși de tinichea sus, în creastă. Bate vîntul, le-ntinde aripile și zuruie. E mai frumos așa.

Fănică Girbu are tot optsprezece ani și din trecut știe numai atît, c-a zăcut de pelagră (Rominia era doar eminamente agricolă!), iar Dumitru Stoian povestește că s-a născut în cîmp, pe moșia boierului. Tot acolo, în cîmp, pe moșia boierului, au murit într-o zi patru inși din casa lor. Asta a fost în timpul războiului. Ploua de-o săptămînă și porumbul începuse să se îngălbenească, năpădit de buruieni. Boierul, îngrozit c-o să păgubească, i-a silit pe toți cîți aveau pămînt în parte la el să iasă la prașilă. A ieșit și bătrînul Stoian, cu singurul fecior netrimis pe front și cu nurorile. Era îndatorat pînă-n gît la curte și trebuia să se supună. Într-un conac, de dimineață și pînă la prînz, au răzbit o postată. Cînd au scos-o la capăt s-au așezat la masă sub rogojină. Sapele erau puse grămadă, alături de ei. În ploaie. Abia începuseră să mănînce, cînd în norii joși a scăpărat un fulger, urmat de o bubuitură cumplită... și tatăl lui Dumitru s-a întors în sat cu o căruță de morți...

Așezați pe marginea gropii de fumat, lîngă chioșcul lui Gigoie, băieții povesteau. Cum au trăit ai lor altădată, s-a văzut: roși de sărăcie, măcinați de nevoi. Azi au gospodărie colectivă — la toamnă va fi milionară, s-a calculat, batem milionul cum ne vezi și te vedem — cămin cultural, cu capacitate de aproape o mie de locuri, dispensar, casă de nașteri, școală cu internat... și locuri de casă pentru cei care se însoară. Vorbeam și, peste noi, peste cîmpie și peste Balta albă, juca, cu sticliri ciudate, ca un abur al pămîntului, arșița. Și zarea toată avea luciu de smalț.

Tîrziu către amiază, sosi de la bostana gospodăriei o căruță cu pepeni verzi și oamenii din ceată dădură fuga în jurul ei gălăgioși, însetați. Florea Ghinea se duse și el pînă acolo și se întoarse cu un pepene cît bota. Îi reteză creasta c-un vîrf de coasă, îl despică în felii și mă pofti să gust:

— Ia, pînă nu se-ncălzește. Așa. Și să știi că dintr-o ambiție mi-au luat atelajul, stimate tovarășe. Nu-mi pasă ce ți-au spus la birouri, sînt pe acolo unii care se pricep să-ncurce omul cu vorba. Mie mi-s dragi caii, și-i îngrijesc bine, stimate tovarășe, Drăghica, dumnezeu știe dacă le dă apă la timp. Și mînzul ăla! Eu i-am curățat copitele întîi. Erau cît lingura, și el, prostul, de-abea zvîcnea din picioare... Pune dumneata o vorbă bună pe lîngă președinte să mi-i dea îndărăt.

Ceea ce și fac aici, cu dragă inimă.

Florența ALBU

Cîntec pentru Bărăgan

Sînt fiica Bărăganului.
Iubesc aceste pămînturi aspre
cu secete și vînturi,
cu cenușiul lor — pereche cerului clar —
cu singurătatea gravă
care nuanțează și dă volum
orizontului și departelui,
cu aceste tremurări de taină și foc
între cer și pămînt.

Sînt fiica Bărăganului.
Adesea, să fiu fericită
mi-ajunge o ploaie zdravănă,
o ploaie care s-amestece pămîntul
cu iarbă și fulger
și să lase în urmă
hohotul festiv al ciocîrliilor
și dansul mlădiu al grîului tînăr.

Mă-nduioșează gingășiile și bălăriile,
puii de animale
stîngaci și naivi,
adulmecînd răsăritul
mă-nduioșează înțelepciunea de-un cot
a copiilor din sat, de la mine,
pricepuți în scoaterea gărgăunilor
cu bulgări de ceară, din vizuinile lor,
și-n numirile noi
pe care le-aud la tractoriștii semeteului vecin
după care se țin scai, toată vara.

Cunosc drumuri lungi
și cîntecul, de unul singur, prin cîmpuri
și zorii potoliți, colorați, peste țarini
și freamătul ierbii — sălbatec și viu,
cînd trece austrul
cu limbi de flacără verde, spre sud.

Am călărit cai mărunți, linoși,
cu copita lată și iute,
cu nările largi și urechea-ascuțită ;
N-am purtat cu mine, pe drumuri,
decît codrul de pîine și bună ziua —

Și-n mine sînt drumuri și urme
și cîntec de iarbă
și vînt și soare
și spații cu grîne și foc
și pămînturile natale fertile și aspre
și anotimpurile,
cu munca țăranilor
din Bărăganul meu, de acasă.

Nicolae TĂUTU

Reîntoarcere

Cînd trec prin colectivă, prin grînele-aurii
îmi amintesc de marșul din nopțile tîrzii...

Bătut era tot cîmpul, de glonț și de obuz,
înaintau soldații tăcuți prin cucuruz !

Gemea doar bălăria cît cuprindeai cu văzul,
se scutura de ploaie, întîrziat, ovăzul...

Vedeți, în fund, acolo, unde-a cotit combina
noi despicam din noapte fîșii cu carabina !

Cu buzele uscate de drumurile lungi
treceam prin focul negru aprins de „nibelungi".

O fată îmi întinse dintre bostanii uzi
subțire ca o lună felia de harbuz.

Amiroseam harbuzul ca proaspăta zăpadă
și ca zăpada gîtul albea de sub broboadă...

Dar n-am avut răgazul în lupta-nverșunată
Să-i mulțumesc de darul din mîna ei curată !.. .

★

...De-aceea azi mă-ntorc cu tîmplele albite
s-o caut în noianul recoltelor cosite.

Dar am zărit în locu-i pe-ntinsele vîlcele
recoltele bogate cu spicurile grele,

mă-nclin ca-n fața fetei și holdelor șoptesc
cu vorbele-nsetate de-atuncea : mulțumesc !

Din volumul sub tipar „Rapsodia Română".

OCTAV PANCU-IAȘI

VARĂ ROMANTICĂ

Cerul de vară e senin. Ici, colo — cîteva scame străvezii. Parcă n-ar fi nori. Aduc mai mult cu niște zdrențe. Le destramă un vînt anemic, ostenit.

Sub cer e orașul. Ce a mai rămas din oraș. Ziduri scorojite, afumate, cîrpite. Găuri negre, hîde, ca niște guri știrbe, monstruoase : ferestrele și ușile de odinioară. Peste oblonul unei brutării, doi drugi de fier încrucișați într-un „X" uriaș. În colțul străzii — o cișmea. Locul din jurul ei e uscat. Sub gura cișmelei doarme un motan slăbănog. Mai încolo, un zid năruit. După el, într-o curte, o ladă cu gunoi. Un puști de vreo 8—9 ani, murdar și lățos, scormonește în ladă. Găsește o coajă de pepene. O șterge de mîneca ruptă a cămășii. N-a apucat s-o ducă la gură. Este lovit peste mîini. Coaja de pepene cade. Ajunsă pe pămînt, se balansează compunînd, în miniatură, imaginea unei bărci plutind pe hulă.

— De ce, măi ? De ce ?

— Pentru că asta-i lada noastră !

— N-ai văzut că-i lada noastră ?

Pe ladă scria strîmb, copilărește, cu creta : „CAPTURĂ DE RĂZBOI" și dedesubt : „NU PUNE MÎNA".

Balansul cojii s-a oprit. Alături, pușiul e mobilizat de doi băieți. Unul, mai vlăjgan, de vreo treisprezece ani, ras în cap, cu o bluză în dungi, rufoasă, i-a prins mîinile la spate.

Celălalt, cu un an sau doi mai mic, zburlit și jegos, i s-a așezat în față, crăcănat, cu pieptul umflat, într-o atitudine cocoșească. Face un semn cu capul prietenului : „Să-l ducem !" Captivul e împins înainte. Se zbate. Vlăjganul îi trage un picior în fund și îl convinge că orice opoziție e zadarnică. Zburlitul, pentru mai multă siguranță, își desface cureaua de la pantaloni și leagă cu ea mîinile captivului. Pornesc înainte pe stradă. După cîțiva pași, zburlitului îi alunecă și-i cad pantalonii.

O fetiță închide ochii. E pe celălalt trotuar, în tovărășia unui băiat. Fetița, cu păr cînepiu, pieptănat în codițe, cu trăsături fine de păpușă, are 6—7 ani. Băiatul, blond cu fața slăbuță, n-are mai mult de 12. La picioarele lor, două căldări goale. Fetița cu ochii închiși, în continuare:

— Gata ?

Zburlitul de peste drum și-a ridicat pantalonii. Și-i ține cu o mînă, pășind în pas războinic în urma captivului.

— Gata ! răspunde tovarășul fetiței.

Fetița deschide ochii treptat, cu precauție. Ochii sînt mari, negri, migdalați:

— Unde-l duc ?

Băiatul nu se aștepta la atîta nepricepere din partea fetiței:

— Cum „unde"? Îl duc să-l spînzure...

— Să-l spînzure... „de adevărat "?

— Nu. Numai de joacă. De adevărat o să-l spînzure abia cînd or să fie oameni mari...

Ridică amîndoi căldările și pornesc în direcția opusă captivului și santinelelor sale. Tovarășul fetiței mai spune:

— Acuma, chiar daca ar vrea, tot n-ar putea... De unde să la săpun ?

Fetița arată cu mîinile:

— Am văzut la un ofițer neamț un săpun uite-așa de mare !

— Cred. Ei au...

★

Cerul de vară e senin. Ici, colo — cîteva scame străvezii. Sub cer, e orașul. Ce a mai rămas din oraș. Ce mai amintește vag de orașul de odinioară. Cum, tot atît de vag, pe o stradă în pantă, amintește caroseria arsă a unei mașini ceea ce, numai cu cîteva zile în urmă, a fost un „Opel-Blitz". Cum, poate și mai vag, amintește de pasul cu care se scurge o coloană de nemți, de faimosul și sacadatul „pas de gîscă". Unii, ce-i drept, nu l-au uitat. Nu-ți poți uita gloria cum uiți o pălărie la frizer. Îl bat și acum. Țepeni, cu privirea fixă înainte, ca niște enormi soldați de plumb, pășesc în coloană, fredonîndu-și parcă în gînd refrenul violent ritmat al unui „Erika". Mărșăluiesc fără să vadă că, la coț cu ei, un soldat bătrîn, încovoiat sub greutatea mitralierei, doarme de-a-npicioarelea. Pare un mort care, printr-un miracol, se mai poate tîrî. Că pe buzele uscate ale altuia, țigara s-a lipit și s-a stins. Șiretele ghetelor colbuite i s-au desfăcut. Îți dau senzația unor rîme pe care le trage după el... E cald. E o căldură înăbușitoare. Toți au tunicile desfăcute. Sudoarea le șiruiește pe fețe. Și totuși unul poartă căciula, e înfofolit într-o șubă îmblănită, peste care și-a legat o pătură. Merge zgribulit, cu pași mărunți și repezi. Pentru el n-a venit vara. Pentru el n-o să mai vină niciodată vara. N-o să-i mai fie niciodată cald. Toată viața o să-i pară o nesfîrșită iarnă: iarna lui '42, cînd și-a pierdut mințile, și de cînd, din toate cuvintele pe care le-a știut pînă atunci, i-a mai rămas doar unul. Merge rostind acest cuvînt în șoaptă, senin, împăcat, ca pe o rugăciune: „Stalingrad.., Stalingrad..." În spatele lui, alți soldați de plumb, în pas mecanic. Apoi, în ultimul rînd al coloanei, cîteva tărgi cu răniți. Unul dintre ei spînzură o mînă încleștată pe un bidon de tinichea. Bidonul cade. Rămîne singur în mijlocul străzii. Apa din el curge. Un cîine tărcat îi dă tîrcoale. E însetat, dar n-apucă să lingă nici o picătură de apă. O voce îl strigă:

— Top, vino-napoi !

Cîinele se supune. Vocea care l-a strigat e a unui tînăr. Se numește Andrei. Andrei... și mai cum ? Deocamdată, atît: Andrei. A privit scurgerea coloanei de pe trotuar, sprijinit cu spatele de oblonul tras și ciuruit de schije al unei prăvălii. E potrivit de înalt, brunet, cu o frunte lată, sub care, sprîncenele groase, arcuite, umbresc ochii negri. Abia a împlinit sau trebuie să împlinească nouăsprezece ani. E la acea vîrstă cînd, deși bărbat în toată puterea cuvîntului, n-a încetat încă să mai fie copilăros. Și, poate că de la copilăria care îi mai însoțește încă pașii, i-a rămas pe buze un surîs strengăresc, de puști care a dat o teză bună. În expresia feții lui se dă o continuă luptă între ochii care observă și cîntăresc totul cu luciditate și maturitate și acest surîs juvenil. E îmbrăcat cu pantaloni de pînză cenușii. Cămașa cu mînecile suflecate e deschisă la toți nasturii. Cîinele vine la picioarele tînărului. Vine cu limba scoasă, gîfîind. Așteaptă o mîngîiere — și mîngîierea nu întîrzie :

— Lasă. Top... Poate o să plouă.

Cerul e senin. Ici, colo — cîteva scame. Nu sînt semne de ploaie. Tînărul se desprinde de oblon. Spatele lui a aparat un petec de hîrtie de pe o tablă încrețită. Pe el este tipărit :

„Patrioți romîni !

Frontul militar german se prăbușește !

Uriașe armate sovietice sînt gata să înceapă ofensiva pe frontul din Moldova !

Sabotați și distrugeți prin toate mijloacele materialul de război nemțesc !

Împiedecați evacuarea fabricilor !

Salvați avutul poporului de jefuitorii hitleriști !

Comitetul Central al Partidului Comunist din Romînia".

Rap-rap-ul cizmelor coloanei nemțești s-a pierdut în depărtare. Tînărul a pornit în lungul străzii. La cîțiva pași în urmă, cîinele. Pe strada încinsă de arșița după amiezii, trecătorii sînt rari. O femeie iese dintr-o curte cu o căldare goală în mînă. Papucii cu talpa de lemn lipăie sonor pe piatre.

★

Tînărul își continuă drumul pe o stradă din cartierul gării. Dintr-o uliță lăturalnică iese o trăsură. Calul alb, șchiop și slăbănog, nu-i deloc grăbit. În spatele birjarului mustăcios, un domn rotofei și transpirat, strivit de geamantane și baloturi, țipă congestionat:

— Mînă ! Mai repede, dobitocule !

Poate ca un răspuns, dar mai sigur din alte motive, cîinele tărcat, oprit lîngă un stîlp, a ridicat un picior de dinapoi.

Tînărul grăbește pașii. Cîinele fuge să-l ajungă. Ca o lanternă magică, soarele pieziș al după amiezii le îngroașă și le deformează umbrele, proiectîndu-le pe ziduri. Tînărului, care urcă acum o porțiune mai abruptă a străzii în pantă, soarele îi sule treptat, odată cu fiecare pas, umbra pe zidul unei case. O suie pînă la o fereastră. La fereastră e o fată. O fată cu păr blond, lung și bogat, pe care și-l împletește în cozi date pe spate. Deși a împlinit șaptesprezece ani, are un aer de școlăriță. Cînd umbra tînărului i-a trecut peste față, a închis ochii ușor, ca și cum ar fi mîngîiat-o. Pleacă de la fereastră și iat-o într-o cameră lipită cu spatele de ușa pe care abia a închis-o, și, la întrebarea rostită de o voce de bărbat:

— A venit ?

răspunzînd afirmativ prin înclinarea capului. Aceeași voce care a întrebat, mai spune:

— Bine, la șase...

Fata înclină din nou capul, confirmînd că a înțeles. Iese. Ușa se închide în urma ei. Lîngă ușă, în dreapta, e o pendulă. Arată ora șase fără un minut. Are un tic-tac de o sonoritate limpede, deloc obsedantă. Acompaniază parcă vocea liniștită, sobră, care spune din clipa în care a ieșit fata:

— E limpede: din oraș nu trebuie să mai plece nici un tren.

În primul rînd utilajul Atelierelor C.F.R. e necesar să rămînă aici. La noapte, terasamentul va fi distrus încă în trei locuri ! Asta e una...

În stînga ușii e un cuier. Pe el sînt: o șapcă, o pălărie și un chipiu de ceferist. Le descoperim pe rînd.

Vocea nu s-a întrerupt:

— A doua: azi noapte au mai părăsit frontul încă trei companii românești. Munca uriașă pe care o desfășoară acum, în armată, Partidul nostru comunist, dă roade. În ele însă putem vedea întreaga recoltă: în clipa declanșării ofensivei sovietice pe frontul nostru, regimente întregi vor întoarce armele împotriva hitleriștilor...

În mijlocul mesei se află trei pahare și o sticlă. Pe fundul sticlei sînt două degete de apă. O mînă se întinde spre sticlă și vrea să toarne apă într-un pahar. Se răzgîndește însă. Scutură sticla: e prea puțină apă. O lasă la loc și se retrage.

Nici acum vocea nu și-a întrerupt șirul vorbelor. A avut doar o ezitare, de o fracțiune de secundă, atunci, cînd, scuturîndu-se sticla, mîna a renunțat să mai toarne:

— A treia...

Pendula bate ora șase.

Pe coridor, fata închide ușa în urma celui care a intrat în cameră. Nu-i greu de bănuit cine a intrat; pe coridor, lîngă ușă, a rămas cîinele tărcat. Stă cu labele de dinapoi strînse sub șezut, sprijinit pe labele din față. Se uită cu ochi blînzi la fată. Se uită ca un copil. Ar vrea să spună parcă ceva și n-o face, nu pentrucă nu poate, ci pentrucă încă nu s-a hotărît ce anume să spună. Sînt cunoștințe vechi. Cîte n-au să-și împărtășească niște cunoștințe vechi ! Fata învață să panseze un cap rănit, exersînd pe un vas rotund de lut cu toarte (urechile !) pe care îl bandajează cu fețe lungi și albe. Tot ea, care n-are despre întrebările convenționale chiar cea mai proastă părere, începe conversația cu:

— Ce mai faci, Top ?

Cîinele lasă nițel capul pe spate. Are aerul că răspunde: „Eh, ce să fac ? Toate-s așa cum le știi...."

— Ai mai slăbit...

Cîinele dă ușurel capul într-o parte. Parcă ar ofta: „De, nu sînt singurul. Timpuri grele..."

— Am fost aseară la voi. Am crezut că o să te găsesc acasă.

Cîinele clipește „strengărește": „Lasă că știu eu... Nu pentru mine ai venit..."

— Nu, nu... se apără fata. Ca să te văd pe tine am venit. Pe tine și pe Olguța... (Cîinele continuă să clipească) — Mă rog, te privește dacă nu vrei să mă crezi... Pentru cine altcineva să mai fi venit ?

În cameră, stînd pe un scaun, cu un cot sprijinit de masă, tînărul stăpîn al cîinelui ascultă atent cuvintele care îi sînt adresate de vocea liniștită, sobră :

— U.T.C.-ul te-a recomandat pentru o sarcină urgentă. Iată despre ce este vorba...

Vocea e a unui bărbat pe care îl vedem abia acum — și ne bucură că arată întocmai așa cum ni l-am imaginat, ascultîndu-l vorbind calm, stăpînit, reușind cu ușurință să ne capteze atenția. E voinic, cărunt înainte de vreme, cu o privire adîncă, pătrunzătoare, scoasă în evidență de cearcănele multor nopți de nesomn. Stă în picioare, cu spatele la singura fereastă a încăperii.

— După cum știi, administrația antonesciană a orașului s-a cărăbănit, devastînd toate farmaciile, prădînd toate depozitele de medicamente... Ni se semnalează cazuri îngrijorătoare de exantematic și febră tifoidă... Spitalele au fost evacuate. În oraș, pentru zeci de mii de oameni, nu funcționează decît un singur post sanitar cu cîteva paturi. Farmacia lui e aproape goală...

Tînărul e numai ochi și urechi. Singura mișcare pe care o face este să întoarcă nițel capul — deoarece cuvintele pe care le ascultă, sînt acum continuate de o altă voce, tot de bărbat, dezvăluind însă o personalitate mai agitată, mai vulcanică:

— Asta în timp ce hitleriștii au în oraș un depozit întreg de medicamente și după cîte sîntem informați, îi grăbesc evacuarea.

Vocea se oprește o clipă. E a unui bărbat de vreo treizeci și cinci de ani, cu privirea inteligentă, scăpărătoare. Poartă ochelari cu ramă de sîrmă și stă pe un scaun de cealaltă parte a mesei, alături de alt bărbat mai vîrstnic, solid, musculos cu o față de mai multe zile nerasă, cu o tunică de ceferist pe umeri, care fumează cu țigara în colțul gurii și bate ușor cu pumnul în masă, în ritmul pendulei din peretele din spate.

Bărbatul cu ochelari continuă :

— Avem neapărat nevoie de medicamente. Și cum acestea nu se află decît în depozitul lor, înseamnă că noi trebuie să fim și mai grăbiți decît ei...

— Înțelegi ? întreabă bărbatul de lîngă fereastră.

Pumnul ceferistului bate ritmic în masă.

— Înțeleg.., rostește tînărul. Înțeleg !

Pe buzele bărbatului de lîngă fereastră s-a strecurat un zîmbet duios, părintesc, izvorît dintr-o mare înțelegere a tainelor sufletului omenesc. acea înțelegere proprie unui comunist încercat. E limpede că vrea să-i fie înțeles zîmbetul de către tînăr ca o strîngere de mînă, să țină loc cuvintelor: „Avem încredere în tine".

Tînărul se ridică.

Fata este din nou la fereastra la care am zărit-o prima oară. Așteaptă ca același umbră, de data asta coborînd pe zidul casei, s-o mai mîngîie o dată. Și nu așteptă în zadar. O tainică bucurie i-a încălzit și acum fața. Îmbrățișează cu privirea cerul. Senin, senin, și doar într-un loc, departe, un norișor timid se luptă cu imensitatea bolții. Soarele apune. Departe, zgomotul frontului crește. Războiul urează... „Noapte bună" orașului.

★

...Lumina dimineții intră pe fereastră. Încăperea, care mai amintește încă de somptuosul birou directorial de altă dată, e înțesată de lăzi, un tablou de pe perete are sticla spartă în atîtea așchii încît nu mai poți să-ți dai seama ce sau pe cine înfățișează; globul lămpii electrice e de asemenea spart; tavanul e coșcovit.

În spatele unei mese imense, lucrate într-un stil florentin imitat fără abilitate — omulețul chel, veșnic transpirat, cu ochi mici ca niște purici, directorul Atelierelor C.F.R., șade pe o ladă care ține loc de scaun, și tamponîndu-și fruntea necontenit, vorbește la telefon:

— Înțeleg. Știu. Imi dau seama. Azi e luni... Am comunicat. Dacă pînă miercuri dimineață... Alo ! (bate în furcă) Alo ! S-a întrerupt ?! Alo !

...Cocoțat pe o scară înaltă, afară, lîngă zidul direcției atelierelor, un muncitor vîrstnic își închide tacticos briceagul. Firul de telefon a fost tăiat și acum spînzură, pendulîndu-se.

Andrei trece pe sub scară. Ridică fruntea.

— Ce faci acolo, sus, nea Griguță ?

— Nimic. Jos am fost toată viața. M-am săturat și mi-am zis să văd cum o fi și sus !

Andrei dă din umeri și-și continuă drumul. Intră într-o hală. Mai multe locomotive în șir, încremenite. Cîteva grupuri de muncitori care discută.

Un tînăr rîde cu gura pînă la urechi. Îl zărește pe Andrei și-i iese în întîmpinare.

— Am nevoie de tine, Sandule. Ai treabă ?

— Treabă ? Poate sîmbătă...

— Da' ce-i sîmbătă ?

— A... nimic deosebit. Ni s-a comunicat mai înainte că dacă nu sfîrșim demontarea sîmbătă la șapte, nemții vin să ne împuște. Cred că n-or să întîrzie. În chestii din astea sînt punctuali.

— Și ?

— Nu știu cum o să fie. N-am mai murit nici o dată pînă acum...

Urcă amîndoi pe scăriță, în cabina unei locomotive.

— Sandule, am nevoie de tine... Taică-tu mai lucrează acolo ?

— Da. Și lucrează bine. Repară de zor camioanele stricate ale nemților.

— N-are nevoie de un ajutor ?

— Nu cred. Știi, tata e un meșter bătrîn. Individualist. Nu vrea să-i fure nimeni meseria. Nemții sînt foarte mulțumiți de el. E un specialist cu experiență. Lucrează pentru ei din '42. Le-a reparat sute de motoare. Le-a făcut mari servicii...

— Servicii ?

— Mari. Pe mulți șoferi hitleriști i-a ferit de moartea prin împușcare pe front. N-au mai ajuns cu mașinile reparate de tata pînă acolo. Au explodat mult mai înainte...

— Atelierul de reparații nemțesc e tot acolo, în curtea depozitului lor de medicamente ?

— Da. Tot acolo. E și firesc sa fie așa, dacă lucrează tata la ei...

Înțeleg, rîde Andrei: — Ici durerile de cap, alături antinevralgicile... Și totuși, taică-tu are nevoie de un ajutor. Un băiat cinstit, harnic, mecanic-auto — calificat. A reparat drezine, dar se pricepe și la camioane...

— Tu ?

— Eu ! Nu mă interesează atelierul, ci depozitul.

— Pricep. Ca să ajungi la antinevralgice, trebuie mai întîi să te doară capul...

Desen de MIHU VULCĂNESCU

Acțiunea scenariului „Vară romantică", inspirată din lupta eroică a comuniștilor în ilegalitate, se desfășoară în vara anului 1944, într-un oraș din nordul Moldovei, situat la 30—40 km. de front. Unul dintre eroii principali este ucenicul Andrei.

Publicăm mai jos cîteva momente, menite să sugereze atmosfera orașului în preajma Eliberării și să contureze figura lui Andrei.

Schimbul de mîine în literatura germană din R.P.R.

Alfred MARGUL SPERBER

Schimbul de mîine nu este numai o problemă de viitor care să asigure continuitatea eforturilor creatoare ale zilelor noastre furtunoase, pe tărîmul literaturii. Nici nu este, în condițiile actuale, o simplă problemă a viitoarei generații de poeți și prozatori. E timpul să se lichideze concepția că generația viitoare n-ar avea decît să învețe de la noi, mai vîrstnicii, să capete din partea noastră lecții înțelepte, rețete și reguli de comportare încercate. Adevărul este că raportul dintre azi și mîine în creația literară a generațiilor este unul din fenomenele cele mai fecunde de schimburi, de osmoză creatoare, aș spune. Noi învățăm de la tineri cel puțin tot atît de mult ca ei de la noi. Ei aduc în literatură nu numai temperamentul și avîntul tinereții ci și ținuta intelectuală și sufletească a vremii noi în care s-au ridicat. Ei sînt lipsiți de prejudecățile, greșelile și lipsurile trecutului și nu trebuie să se transforme și să se adapteze mai întîi, presupunînd bineînțeles că asupra lor nu s-au exercitat influențe dăunătoare. Pentru aceasta sîntem noi aici, pentru a-i lămuri așa cum se cuvine, pentru că noi am trăit trecutul și cunoaștem prea bine adevărata față a acestuia. Dar vîntul cel proaspăt care bate în literatura noastră vine totuși dinspre cei mai tineri și acest lucru nu trebuie uitat.

Cînd vorbesc despre „literatura noastră", mă gîndesc firește la ansamblul ei pe teritoriul R.P.R. Dar e de înțeles să mă ocup în această privință cu precădere de literatura de limbă germană, pentru că despre literaturile celorlalte naționalități nu mă simt destul de în măsură să mă pronunț.

Trebuie să precizez de la început: există azi în țara noastră o literatură de limbă germană promițătoare, în spiritul vremii, luptătoare, de concepție realist-socialistă. Și aceasta nu este puțin. Căci condițiile trecutului nu erau favorabile dezvoltării unei astfel de literaturi, pentru naționalitățile conlocuitoare. Înnoirea democratică a germanilor care trăiesc în țara noastră, după 23 august 1944, a fost condiția preliminară pentru crearea unei literaturi progresiste viabile de către tînăra generație germană din R.P.R. În această privință nu se poate îndestul prețui politica înțeleaptă, înțelegătoare și atentă a partidului în problema națională, căreia i se datorează în primul rînd faptul că în republica noastră populară, naționalitatea germană, alături de celelalte naționalități conlocuitoare, muncește însuflețită de același avînt pentru construirea socialismului. Acestei politici care a dat germanilor care trăiesc la noi posibilități depline de activitate culturală liberă, i se datorește înflorirea literaturii progresiste a tinerei generații.

Nu încape îndoială că asupra unei astfel de literaturi, în continuă dezvoltare, nu se poate rosti o judecată concludentă, definitivă. Tuturor le este cunoscută voința cinstită de încadrare fermă în lumea construcției socialiste, ruptura definitivă cu toți strigoii trecutului și combaterea categorică a tuturor tendințelor propagandei dușmane din străinătate. Linia pe care se orientează toate forțele tinere este neîndoios aceea a realismului socialist. Încet își face loc și preferința mărturisită pentru tematica actualității nemijlocite, care nu are în ea nimic artificial, ci corespunde unei înclinări organice spre contemporaneitate a acestor tineri.

Dacă voi trece acum, schițînd imaginea literaturii tinere, să pomenesc cîteva nume, va trebui să mă limitez numai la acei poeți și prozatori care au azi între 20 și 30 ani. Sînt printre aceste nume unele care au ajuns de mai multă vreme la oarecare notorietate dar și unele care au atras abia în ultima vreme atenția și aprecierea cititorilor.

Două momente hotărîtoare trebuiesc subliniate în dezvoltarea literaturii germane în țara noastră. Primul este apariția volumului de schițe al lui Anton Breitenhofer, intitulat Aus unseren Tagen (Din zilele noastre) și a reportajului său din Albania Im Land der Skipetaren (În țara schipetarilor). Breitenhofer, care și-a cîștigat merite durabile ca pionier al prozei realist-socialiste actuale cu romanul său Sieg in der Arbeiterstadt (Victorie în orașul muncitoresc), a rămas pentru tineretul nostru același exemplu de autenticitate și sinceritate a expunerii, de pregnanță a stilului, de măiestrie a limbajului. Iar ultimele lui lucrări au întărît și mai mult această impresie. Al doilea moment este publicarea și prefațarea de către Ernst Breitenstein a unui volum colectiv de reportaje Janre der Wende. (Anii cotiturii). Cei șaisprezece tineri care au plecat să scrie reportaje au realizat o remarcabilă operă de literatură actuală în R.P.R. și merită să fie citați : Hans Liebhardt, Magda Hübner, Vera Moser, Michael Roth, Helmut Kamilli, Gertrud Fernengel, Eduard Eisenbürger, Anni Fronius, Martin Schmidt, Franz Engelmann, Elisabeth Axmann-Mocanu, Ewald Zweier, Hugo Hansl, Niki Berwanger, Heinrich Lauer, Ernst Zehrchnetzler. Dintre aceștia vom întîlni în cele ce urmează mai des pe Hans Liebhardt, Roth Kamilli, Fernengel, Axmann-Mocanu, Zweier și Hansl.

Franz Storch și Bert Millitz, care lipsesc din acest volum, au scris și ei reportaje. Millitz a publicat chiar un volum Tal der unsicht baren Seen (Valea lacurilor nevăzute). Franz Storch s-a remarcat în ultima vreme ca un povestitor deosebit de înzestrat, ceea ce îl califică drept una din cele mai puternice speranțe. Storch e un poet autentic ridicat din rîndurile clasei muncitoare ; el se perfecționează necontenit și dovedește mereu o tot mai înaltă exigență, ceea ce ne îndreptățește să așteptăm mult din partea lui. Alături de el, Arnold Hauser și Franz Heinz au realizat și ei lucrări valoroase și acești trei tineri povestitori se situează demn lîngă Paul Schuster, Hugo Hansl și Josephine Koch, ceva mai în vîrstă și deja cunoscuți cititorilor romîni.

Lirica celor tineri n-a realizat un progres atît de simțitor ca povestirea — deși s-ar putea spune că proza a fost multă vreme copilul vitreg al literaturii germane. Talentele cele mai puternice sînt incontestabil Oskar Pastior și Christian Maurer, ultimul făgăduind mult în ultima vreme și ca dramaturg. Poezia Das Samenkorn (Grăunțele) de Ilse Ilk, publicată anul trecut de Neue Literatur, aparține celor mai bune reușite recente. Au atras de asemenea atenția poeziile lui Astrid Konnerth, Ingmer Brantsch și Klaus Peter Barth.

O dezvoltare foarte îmbucurătoare a luat-o tînăra critică și aceasta va contribui neîndoios la lichidarea situației defavorabile de pînă acum în acest domeniu. Unele talente tinere ca Heinz Stănescu, Hugo Hansl și Helga Reiter se făcuseră încă mai înainte cunoscute. Acum li s-au adăugat tinerii critici Victor Theiss, Elisabeth Axmann-Mocanu, Hans Liebhardt, Dieter Schlesak, Michael Bürger, Dieter Fuhrmann și Claus Stephani.

Aceasta ar constitui un tur de orizont rapid asupra celei mai recente literaturi germane din țara noastră. Enumerarea nu este firește completă, iar ordinea în care a fost făcută nu constituie un etalon de apreciere. Important este însă că tinerii scriitori despre care am vorbit aici sînt oameni ai timpului și lumii noastre și că sînt profund însuflețiți de dorința de a sluji cinstit și neobosit poporul nostru muncitor în spiritul cerințelor Partidului Muncitoresc Romîn.

Tineretul și cultura (I)

de Val. RÎPEANU

Procesul de însușire temeinică, multilaterală a științei, literaturii și artei de către tînăra generație reprezintă o parte indisolubilă și unul din principalele aspecte ale revoluției culturale din patria noastră. Acest proces se desfășoară datorită preocupării permanente a statului democrat-popular, care creează condițiile materiale optime pentru ca toate elementele culturii, necesare educării tinerei generații, să poată fi puse la îndemîna fiilor oamenilor muncii. In Raportul prezentat la cel de-al III-lea Congres al P.M.R., tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a arătat că: „Partidul și statul nostru desfășoară o muncă vastă pentru a transforma cultura într-un bun al tuturor, alocă mari fonduri pentru dezvoltarea bazei materiale a activității culturale." Această politică înțeleaptă a partidului nostru s-a concretizat în crearea unei rețele vaste și statornice de instituții culturale (școli, universități, edituri, biblioteci, cinematografe, teatre, cămine culturale, cluburi, case de cultură, orchestre etc.). In același timp s-au asigurat condițiile optime pentru funcționarea tuturor acestor factori propulsori ai revoluției noastre culturale. Paralel cu aceasta, grija statului nostru s-a îndreptat în direcția răspîndirii efective și eficiente a roadelor acestei activități în rîndurile maselor celor mai largi de oameni ai muncii. Și aceasta pentru că revoluția culturală din țara noastră nu reprezintă o acțiune izolată, temporară și de interes secundar, ci se înscrie ca o parte integrantă, de nedespărțit a măreței opere de construcție a socialismului. Rezultatele revoluției culturale se văd din ce în ce mai clar.

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej arăta în Raportul prezentat la cel de-al III-lea Congres al Partidului: „Muncitorii, țăranii, tineretul manifestă o mare sete de carte, de cunoștințe, de frumos". Partidul Muncitoresc Romîn nu a precupețit nici un efort pentru ca tineretul să poată pătrunde în tainele cele mai adînci ale universului, să-și îmbogățească sufletul prin frecventarea tuturor ramurilor literaturii și artei.

Fără a crea o diferențiere artificială, trebuie să arătăm că drumul spre cultură al tinerei generații, crescută în anii socialismului, a fost armonios, firesc și a conținut toate elementele necesare creării treptate a unui nivel de cunoștințe bogat, corespunzător sarcinilor unui om care va munci pentru desăvîrșirea construirii socialismului. Dacă un muncitor sau un țăran, care acum 16 ani trecuse de vîrsta tinereții, a trebuit să refacă acest drum, să depună eforturi mari pentru a cuceri comorile științei și artei ce-i fuseseră pînă atunci ascunse, un tînăr din generația care s-a dezvoltat de atunci încoace sau care crește acum are posibilitatea să ajungă, pe măsura maturizării sale, la o deplină înzestrare spirituală. Tînărul din vremea noastră nu mai trăiește nici drama specialistului lipsit de perspective, copleșit de o muncă fără orizont și nu se mai formează nici ca un tip eclectic ce adună într-o frecventare întîmplătoare, necritică și grăbită, cunoștințe sumare, lipsite de fond. El înțelege încă de pe băncile școlii că socialismul respinge și tipul omului inculț, dar și pe cel al semidoctului; că baza materială a societății, nivelul general de dezvoltare al vieții noastre nu mai pot în nici un caz tolera superficialitatea, „cultura de cuvinte" și unilateralitatea. Dar pentru a realiza acest ideal de viață, pentru a putea deveni încă din adolescență un om armonios dezvoltat, este nevoie, în primul rînd, ca fiecare tînăr să fie conștient de răspunderea față de sine și de societate. El are la îndemînă, așa cum am arătat, toate condițiile pentru a deveni un om cult și bine instruit. De aceea, problema care se pune este aceea a efortului individual, a străduinței și a perseverenței nelimitate.

Urmînd învățătura leninistă, piatră de temelie în domeniul revoluției culturale, partidul nostru pornește de la premiza că oamenii muncii sînt dornici în primul rînd să-și însușească bunurile culturii. Acest „mare elan către cultură", de care vorbea Lenin, este din ce în ce mai evident și în rîndurile tineretului nostru și de aceea în momentul de față cred că trebuie să ne preocupăm de aflarea acelor soluții care vor duce la o îmbogățire necontenită a metodelor și mijloacelor de introducere a celor mai diverse forme de cultură în rîndul tinerei generații. Desigur, trebuie să arătăm că în momentul de față tineretul nostru a acumulat o sumă de cunoștințe, el are un orizont larg și o posibilitate de informare de la un an la altul mai cuprinzătoare și mai vastă decît un tînăr de acum 10 sau 15 ani. Un absolvent a 7 clase elementare, care merge să lucreze în fabrică sau pe ogoare, nu a parcurs și nu va parcurge numai numărul strict de materii prevăzut în programa analitică. El a citit și citește cărți pe care le-a găsit în rețeaua celor cîteva zeci de mii de biblioteci școlare, comunale, de cartier, de uzină etc. El și părinții săi au început să-și formeze o bibliotecă personală. La școală sau în S.M.T.-ul în care lucrează are la îndemînă ziare, reviste și periodice literare. Ascultă cu interes emisiunile radio-ului, iar mulți dintre ei urmăresc chiar și programele televiziunii. In cartierul sau orașul lor a venit să dea spectacole teatrul din capitala regiunii și nu arareori Teatrul Național din București. Orchestrele simfonice cîntă pe Enescu și Beethowen. Tînărul de astăzi se interesează de problemele zborului în lună, urmărește aparițiile din colecția Biblioteca pentru toți, citește Istoria descoperirilor geografice și ascultă de trei ori pe săptămînă emisiunile teatrului la microfon, în care aude foarte des piese de Shakespeare, Ibsen sau Tolstoi. Nici una din formele de manifestare ale frumosului nu-i mai sînt inaccesibile unui asemnea tînăr. El poate alege, conform înclinațiilor sale, domeniul pe care să-l poată frecventa cu mai multă pasiune. Organizațiile de U.T.M. îndrumă și stimulează acest interes al tineretului pentru cultură. Auzim din ce în ce mai des de existența unor cercuri de prieteni ai teatrului, muzicii, filmului. Nu puține sînt audițiile și vizionările colective de concerte sau spectacole. Adeseori se organizează în grup vizite la muzee de artă, de istorie etc. Mii și mii de tineri sînt membri ai echipelor artistice de amatori. Dintre ei s-au ridicat soliști, artiști profesioniști. Unii alcătuiesc texte pentru brigăzile artistice de agitație, sînt membri ai cercurilor literare și-și văd publicate lucrările, fie în paginile ziarelor regionale, fie în paginile unor periodice literare din Capitală. Fenomenul artistic și cultural în ansămbl, în rîndurile tineretului, proporții de masă. In al doilea rînd, trebuie subliniat faptul că în masa de tineri au început să pătrundă, nemijlocit, toate formele de manifestare ale artei și că tineretul nostru s-a dovedit apt de a-și însuși și cele mai abstracte și mai subtile expresii ale sensibilității umane. Tineretul nostru a venit el însuși în întîmpinarea formelor de cultură, a manifestat dorința vie de a cunoaște și de a ști cît mai mult, de a-și lărgi necontenit orizontul.

Cît de schimbat este acest tînăr față de mărturiile pe care ni le-au lăsat martorii oculari ai trecutului! Alexandru Vlahuță definea în mod magistral esența școlii și educației burgheze în fiul unui țăran sărac și său publicat în anul 1900 și intitulat „Spoială și funcționarism". Aceste două „însușiri" erau cu trebuință ținute atunci cînd vrem să ne creăm o imagine asupra modului în care burghezo-moșierimea „răspîndea" cultura și „instrucțiunea în rîndurile tinerelor generații. Care era profilul moral și țelul mărginit al celor ce ieșeau de pe băncile școlii burgheze? Să-l lăsăm tot pe Al. Vlahuță să ne spună: „Și toată această mulțime de besmetici și de milogi intelectuali se împrăștie în țară. Ei devin vagabonzii uliților, cîrciumării răspîntiilor, trîntorii cafenelelor, cerșetorii de slujbe pe la ușile ministeriale, populația flotantă de netrebnici, leneși și derbedei din care viciile și depravarea își recrutează zilnic un formidabil contingent". Cît despre așa zisa „cultură populară" și „învățămînt pentru toți" să apelăm tot la cele spuse de un martor al epocii. Este vorba de astă dată de un universitar al vremii, sociologul Dimitrie Drăghicescu. Intr-o carte care a văzut lumina tiparului în 1907, acesta arunca o lumină cît se poate de elocventă asupra stării de incultură care domnea atunci în rîndurile poporului nostru: „Absoluta neîndestulare de localuri și de posturi de învățători, reaua stare economică a locuitorilor țin și azi în întuneric pe romînul din sate și-l vor mai ține încă multă vreme. Sărăcia cumplită a sătenilor nu le îngăduie să cumpere cărți și haine copiilor pentru ei-i trimite la școală... Va trebui întreit numărul școalelor și al învățătorilor, pentru ca în curs de cîteva zeci de ani să putem cobori sub 80% numărul celor neștiutori de carte... Nici starea de completă și desăvîrșită sărăcie în care vegetează cea mai mare parte din satele noastre nu îngăduie o viață cultivată și instruită... bibliotecile populare sînt încă unele din cele mai triste și mai hilarice pentru starea lor economico-socială generală".

Intre cele două războaie, guvernanții au căutat pe toate căile să dea iluzia unei școli „populare", deschisă tineretului din toate clasele sociale. S-au înființat sau mai bine-zis s-au improvizat în grabă gimnazii, licee, școli particulare, dar toate acestea n-au adus nimic pentru fiii oamenilor săraci. „Spoiala" despre care vorbea Al. Vlahuță, caracterizează și acum școala burgheză și a desăvîrșit-o pînă la o adevărată cangrenă. Unul din susținătorii ei pe plan politic și cultural, era nevoit să recunoască faptul „condițiile deplorabile în care funcționau cele mai multe din aceste gimnazii, fără localuri potrivite, fără material didactic".

Iată, așadar, două imagini care se pot da măsura a ceea ce era în trecut și ce s-a realizat în aceștii șaisprezece ani pentru tineret și pentru ridicarea lui culturală.

Dar toate aceste transformări revoluționare, care păreau „himere" în trecut, cer din partea tineretului o muncă aprigă și susținută. Pentru că în fața tînărului zilelor noastre stau îndatoriri ce cresc de la o zi la alta, stau sarcini de răspundere care nu vor putea fi duse la îndeplinire fără o temeinică și susținută pregătire intelectuală. In acest sens, de un nepreț ajutor sînt indicațiile expuse în Raportul tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de-al III-lea Congres al P.M.R.: Uniunea Tineretului Muncitor trebuie să intensifice munca de educație politică-ideologică a tineretului, să-i îndrumeze pe tineri spre ridicarea continuă a calificării lor profesionale, însușirea tehnicii noi, îmbogățirea cunoștințelor științifice și de cultură generală, pentru a deveni constructori prieepuți ai economiei și culturii socialiste".

Iată expus în aceste rînduri un întreg program de activitate, pe care tineretul din țara noastră îl va duce la îndeplinire, călăuzit de înțeleapta îndrumare a Partidului Muncitoresc Romîn.

DOBROGEA în marș

Petru VINTILĂ

Călătorind cu douăzeci de ani în urmă prin Dobrogea străbătută, Geo Bogza a înregistrat în reportajele sale una din cele mai amare și îngrozitoare realități ale acestor locuri: sărăcia. A intrat în bordeiele de lut ale țăranilor dobrogeni și i-a văzut stînd în jurul mesei scunde, în jurul unor blide cu mîncarea cea mai caracteristică pentru tragica lor sărăcie „lapte cu ardei iuți". Și Geo Bogza încheia reportajul său notînd: „...astfel preparat, o jumătate de litru de lapte e bunăoară și pentru muște și pentru copii și pentru pămînt... și chiar în două mese. Ardei iuți cu lapte. E cu totul altceva decît cafea cu lapte".

Cu douăzeci de ani în urmă, în Dobrogea nu puteai număra decît un singur sat electrificat, 119 tractoare și 124 batoze. Aproape jumătate din familiile țărănești nu aveau nici măcar o singură oaie și din o sută de familii doar șase (reține!: șase familii!) aveau cîte un animal de muncă. Cuceritele conquistadori moderni, capitaliștii romîni au cunoscut din Dobrogea decît fîșia îngustă de litoral de la Bellona la Rex, silozurile și rezervoarele de țiței din port și, bineînțeles, casinoul cu ruleta și milioanele ei. De la cîțiva kilometri în interior oamenii mîncau o zeamă inumană și revoltătoare; lapte cu ardei iuți. Din grîul semănat toamna abia luau la treieriș cu puțin peste cantitatea de sămînță pusă în pămînt. Arau ogoarele cu plugul de lemn și dacă, printr-un miracol, ar fi găsit în pămîntul lor un străvechi plug gel, în bună stare, neputrezit, ar fi zis că n-au trecut peste unealta aceea două milenii, ci că-i al lui Ion cel Mare, al lui Gheorghe, nițel acolo numai de-un an sau doi.

★

Așa era cu douăzeci de ani în urmă, așa a fost realitatea cea mai caracteristică a Dobrogei pînă în 1944, pînă la Eliberare: cumplită ei sărăcie. Bineînțeles că și în Dobrogea erau oameni bogați. Erau și în Dobrogea chiaburi și moșieri. Toate cele 119 tractoare cîte puteau fi numărate cu douăzeci de ani în urmă, erau ale moșierilor. Nu s-a văzut nici o dată un moșter să are cu plugul de lemn. Nimeni n-a înregistrat în reportajele sale una din cele mai amare și îngrozitoare realități ale acestor locuri: sărăcia. A intrat în bordeiele de lut ale țăranilor dobrogeni și i-a văzut stînd în jurul mesei scunde, în jurul unor blide cu mîncarea cea mai caracteristică pentru tragica lor sărăcie „lapte cu ardei iuți". Și Geo Bogza încheia reportajul său notînd: „...astfel preparat, o jumătate de litru de lapte e bunăoară și pentru muște și pentru copii și pentru pămînt... și chiar în două mese. Ardei iuți cu lapte. E cu totul altceva decît cafea cu lapte".

Cu douăzeci de ani în urmă, în Dobrogea nu puteai număra decît un singur sat electrificat, 119 tractoare și 124 batoze. Aproape jumătate din familiile țărănești nu aveau nici măcar o singură oaie și din o sută de familii doar șase (reține!: șase familii!) aveau cîte un animal de muncă. Cuceritele conquistadori moderni, capitaliștii romîni au cunoscut din Dobrogea decît fîșia îngustă de litoral de la Bellona la Rex, silozurile și rezervoarele de țiței din port și, bineînțeles, casinoul cu ruleta și milioanele ei. De la cîțiva kilometri în interior oamenii mîncau o zeamă inumană și revoltătoare; lapte cu ardei iuți. Din grîul semănat toamna abia luau la treieriș cu puțin peste cantitatea de sămînță pusă în pămînt. Arau ogoarele cu plugul de lemn și dacă, printr-un miracol, ar fi găsit în pămîntul lor un străvechi plug gel, în bună stare, neputrezit, ar fi zis că n-au trecut peste unealta aceea două milenii, ci că-i al lui Ion cel Mare, al lui Gheorghe, nițel acolo numai de-un an sau doi.

★

Asta era cu douăzeci de ani în urmă, asta

Dogoarea

HERÉDI GUSZTÁV

Soarele a apărut din nou și Gabi simte cum îl trec fiorii. „Na-ți-o friptă, băiete! Pîrjolul ăsta-mi trebuia". Cît îi plăcuse altă dată vremea frumoasă și însorită! Iar acum, cînd se înseninează fața i se întunecă. Toată vara să toarne cu găleata și nu i-ar părea rău, numai să nu-l ardă soarele pe spinare. Că de căldură, cît vrei e sătul.

Bine a zis maistrul: „Să știi că e muncă grea, se lucrează la căldură".

Pe atunci nu-i păsa. Ce-o fi așa greu? Doar apucase să-i vadă mai înainte pe viitorii săi tovarăși de lucru. Așezau oțel, vergi lungi de-o palmă, în deschizăturile cuptoarelor de cărămidă. Cînd se încingeau, trebuiau scoase una după alta, răcite și aruncate la presă, într-o albie de tablă.

Ce-i așa de greu în treaba asta? Oare la fel ar vorbi maistrul dacă n-ar ști că el pînă mai azi a fost elev și acum e proaspăt bacalaureat?

— Dacă au făcut față alții, o să fac și eu — a răspuns puțin cam jignit.

Și acum se străduiește să facă față. Dar asta nu mai e căldură! E iești, arsură, pîrjol. Un devărat iad! Nu-i fochist pe lume, care să îndure atît. Al de pe locomotivă aruncă doar cîteva minute cărbunii pe foc, avînd flăcările în față, apoi trîntește ușa și fuga la geam, să-l bată aerul proaspăt. Nici brutarul nu scoate într-una pîinea din cuptorul încins, nici fierarul nu se apleacă mereu peste foc, ci tot se mai depărtează din cînd în cînd.

Dar aici nu se mai termină. Pînă să scoată materialul dintr-un cuptor, să-l arunce la presă și să pună altul în loc, gata, s-au încins vergile în celălalt cuptor. Și așa într-una, timp de opt ore. Cuptorul a fost astfel construit, încît gazele lovesc din față încărcătura și o încălzesc repede. E lucru isteț, atîta doar că îl lovesc din față și pe cuptorar. Ce-i de făcut? Dacă reduce gazul, scade și căldura și fierul se încinge anevoie. Îi dă drumul deci, de zbîrnîie și se cutremură tot cuptorul. Face de parcă s-ar dușmăni singur. Darmite cînd a scos toate barele din deschizătură și nu mai stă nimic în calea flăcării? Cu mîinile îngrețe așează fiare noi în ferăstruică, dar îi e groază de parcă și-ar vîri degetul sub ciocan. De aci, altă belea. Cuptorul dogorește, îi frige mîinile și el trîntește fierul, la nimereală, încît se rostogolește de pe cărămidă, drept în foc. Apoi adă cleștele cel lung, bîjbîie prin foc și tot degeaba, căci nu se vede decît o topitură incandescentă și o masă de flăcări. Cînd i se mai obișnuiesc ochii, zărește fierul portocaliu pe vatra alb încinsă a cuptorului. Obrajii îi ard încît nu mai poate și întoarce capul. Și atunci se întîlnește cu privirea celorlalți. Se uită la el toți, nu cu dispreț, mai de grabă cu milă — ceea ce uneori e și mai dureros, — privindu-l cum se căznește cu fierul. O să-l scoată oare, ori o să se mocăiască pînă s-o prăji?

— Bată-l dumnezeu să-l bată! — trînti el din nou cleștele, stropindu-se cu apă rece pe fața arzătoare, așa cum fac țăranii cînd se spală luînd apa în gura și apoi vărsînd-o în mîini.

Cînd își ridică privirea, văzu pe Kapusi-baci, forjorul, scormonind prin foc cu o rangă lungă de fier și scoțînd la lumină varga pierdută.

— Toate cu socoteală, frățioare. Întîi trebuie să-l tragi mai în afară, uite așa. Puse mîna pe cleștele lung și scoase varga. Nu-ți pierde nădejdea așa cu una, cu două; ai să-nveți și tu, că doar nu ești mai slab decît ceilalți...

Mai slab?... Gabi se întoarse necăjit. Cine fusese cel mai bun gimnast din școală? Cine mai lucra ca el la bară sau la paralele?! Dar aici? Aici s-a schimbat socoteala. De o săptămînă e la cuptor și cu toate astea la fel îi arde obrazul și cu aceeași teamă scoate vergile de oțel, apoi tot atît de neîndemînatec pune altele în loc. Noroc cu Kapusi-baci, forjorul, că e un om tare cumsecade. Are o răbdare nemaipomenită. Nu l-a boscorodit de fel pînă acum, cu toate că, vezi bine, îl stîngherește și pe el cu încetineala sa... Tot așa și Mircea, celălalt cuptorar. Cît îl dăscălește, mereu vine la cuptorul lui și-i arată toate cele. Bine ar fi aci, laolaltă cu ei; sînt oameni de treabă. Și munca e serioasă. Oricît, e uzină metalurgică, industrie grea.

— Nu te mai necăji, băiatule! — îi zîmbi Mircea. S-au cam rablagit cuptoarele astea, dar săptămîna viitoare le refacem. Mai răsufli și tu oleacă. Pe urmă, ai să vezi că are să-ți pară mai ușoară treaba cînd te-i apuca din nou.

Gabi încuviință din cap, dar în gînd îl obseda iarăși întrebarea: a făcut oare bine că a venit aci? Nu era mai bine dacă se angaja funcționar, cu diploma lui de bacalaureat? O fi el oare de muncitor metalurgist? De o muncă grea ca aceasta? Oi, industrie grea, de ce-i fi chiar așa de grea?

★

Luni dimineață găsi în jurul cuptoarelor o ladă cu mortar și cărămizi de șamotă rozalii. Cînd zidarii își înfipseră tîrnăcoapele în zidul cuptorului, tare îi venea să i-l ia unuia din mînă, să-i tragă și el una, așa de mama focului, să-și verse năduful.

— Haideți în curte — zise Kapusi, să spălăm fierul de rugină.

În fața atelierului se înșirau ighiaburi lungi, pline cu un lichid brun. Între ele, ședeau doi băieți, care pescuiau din lichid niște bare subțiri de fier și le curățau apoi de rugină cu perii aspre de sîrmă.

— Vezi că ajungi și cu nasul în ighiab Demény, strigă Mircea către unul din ei.

Băiatul, pistruiat, clipi cu ochii mici.

— Ai o mutră adormită, de parcă acum ai fi ieșit din schimbul de noapte! — rise la el Mircea, iar apoi se-ntoarse către Gabi și-i zise:

— Trebuie să știi că în uzină Demény e o statuie a Somnului, iar Kincses e rușinea industriei metalurgice.

Se instalară și ei și îmbrăcară mănuși de cauciuc.

— Asta e munca voastră pe ziua de azi? — arătă Mircea spre o grămăjoară de fier.

Demeny rînji.

— Păi se mai menajează omul, tu ce zici?

— Lucrăm în regie, bre, sări și Kincses. Lovelele pică și așa, ce să mă omor?

— Tare deștept ești tu, să nu-ți fie de deochi!

— Trebuie să știi să trăiești, asta e!

— Și tu știi, mă, nenorocitule?

— Pînă una alta, văd că am crescut de două ori cît tine.

— Numai mintea ți-a rămas puțină. Ai crezut că taică-tău te-o ține cu circiuma lui cît lumea hai?

Gabi petrecea de minune și privea cu recunoștință la Mircea. Vesel mai trece timpul alături de el. Și-i mult mai bine decît la cuptoare. Acum ce s-ar mai pîrjoli și-ar asuda acolo. Cîtă apă și-ar turna pe gît și tot i s-ar părea că moare de sete.

— Șase, dați-i bătaie! — zise în surdină Kincses și mîinile celor doi băieți începură deodată să se miște mai iute.

Gabi săltă capul. În ușa atelierului apăruse maistrul. Îi întîlni privirea și Gabi lăsă ochii în jos. Dar numaidecît și-i ridică iar. Da' ce, că doar nu trage chiulul. Se uită supărat la Kincses. Ce rost are toată comedia asta?

Marți cărară fierul spălat la magazie. Gabi luă cîteva bare pe umăr.

— Ce te omori așa, bre? — îl luă la zor Kincses.

— Las' că astea ne-ajung pentru amîndoi — se opri Demény în spatele lui și trase capetele barelor pe umărul său. Ne mai menajăm și noi oleacă. tu ce zici?

Gabi întoarse capul, îl privi, apoi dădu din umăr. De ce să se împotrivească. Pe urmă o să zică că face pe grozavul.

După cîțiva pași îl întîlniră pe Mircea.

— Ei mai poți, zi, mai poți? — îl lovi în spate pe Demény. Menajează-te, frate, să nu faci cumva hernie la git.

Gabi iuți pasul. Mai poți, măi! — Asta i se adresa și lui. Acum îi părea rău că i-a cedat lui Demény. Își văzu însă de drum mai departe. Las' că are să tragă destul cînd s-o întoarce la foc... Și dacă nu se întoarce, ce are să fie?... Ar mai lungi-o pe lîngă băieții ăștia pînă la toamnă, pînă să înceapă cursurile de calificare și atunci, adio cuptoare. Are să se facă lăcătuș, lăcătuș de scule. Aia, da, meserie. Cere cap și îndemînare. De aia se uită la ei cu stimă toți ceilalți.

Tot ridicînd, cărînd și stivuind fierul, pe măsură ce orele treceau această hotărîre se statornici din ce în ce mai mult în mintea lui. Nu se va mai întoarce la cuptoare. I-au făgăduit că-l califică lăcătuș. Nu-i tot una unde-și petrece timpul pînă la toamnă?

Pe la prînz, venind de la magazie, îl găsiră pe maistru la ighiaburi.

— N-ați terminat încă?

Omul, mărunt, stătea neclintit. Părul-i abia încărunțit avea un luciu mat, ca pilitura de fier, iar de pe umerii săi lați și vînjoși salopeta largă și cenușie cădea în cute drepte. Era sur din creștet pînă-n tălpi, de parcă era turnat în fontă.

— Te menajezi, hai? — rise încîntat la Demény, apoi dădu din cap a dojană. Dar văd că sacul și-a găsit peticul. Ia vino tu cu mine.

Îl conduse pe Gabi la polizor. Îi dădu în mînă o bucată de sîrmă scurtă și groasă, îndoită ca o coadă de purcel.

— Rotunjește-o la capăt. Dar păzește-ți degetele.

Din sîrma sări un mănunchi de scîntei, care lumină o clipă degetele lui Gabi, iar vibrația pietrei îi scuturâ tot brațul. Arătă capătul sîrmei.

— Bine, dă-i drumul.

Curînd își dădu seama că sînt de-ajuns trei mișcări precise. Rotunjește întîi jumătatea dreaptă a sîrmei apoi pe cea stîngă și gata, o aruncă în ladă. Abia se mai uita la degete. Parcă lucrau independente, știau singure cît trebuie să se încordeze, cît să apese sîrma de piatră.

Cu toate acestea nu se putea liniști. Îl obsedau cuvintele meșterului: „...și-a găsit sacul peticul..." Dumnezeii lui de neisprăvit, Demény ăsta! Dar și el e vinovat de ce l-a lăsat să-i treacă în spate, ca să ducă fierul împreună? Păi Kincses l-a repezit, că de ce îi dă zor așa... Ce era să facă?

Chinuit, rămase o clipă cu privirea în gol. Se simțea ca atunci cînd dirigintele clasei îl prinsese în W.C. fumînd. Și atunci se lăsase dus de ceilalți. Ce dezamăgit a fost profesorul, care nutrea pentru el o simpatie deosebită și stătea de vorbă cu el uneori și în recreație, plimbîndu-se prin curtea școlii.

— Fir-ar să fie ai naibii! — îl cuprinse iarăși rușinea, și, în supărarea sa, se adresa — în același timp — atît foștilor săi colegi fumători, cît și către Demény și Kincses.

— Îți place munca asta, băiete?

Kapusi-baci stătea alături.

— Păi... e treabă ușoară.

— Mai plăcută decît la cuptoare?

Gabi întoarse capul încurcat.

— Asta nu-ți scoate sufletul.

— Dar te întorei cînd s-o găta cuptorul?

Scaunul lui Gabi scîrțîi. Rămase cu privirea pironită în pămînt. Văzu bocancii lui Kapusi și îl trecură fiorii. Erau bocanci de forjor, cu talpă de lemn, care nu se ard cînd calci pe fierul încins. Dar de dogoare cu ce te ferești? Ochii, fața, mîinile?

Cînd cei doi bocanci se puseră în mișcare, tresări dintr-odată.

— Kapusi-baci!

Dar era prea tîrziu. Bocănind, tălpile de lemn se depărtaseră. Gabi nu mai strigă din nou. Ce era să spună? Că se întoarce la cuptoare?

— Ce a vrut bătrînul? — întrebă Demény, punîndu-i mîna pe umăr.

Gabi nu răspunse.

— Faină muncă aici, nu-i așa?

— De ce? — îl privi Gabi.

— E simplă. Nu trebuie să-ți bați capul.

— Și asta-i bine?

— Păi nu? — rînji Demény. Se mai menajează omul, deh.

Gabi zîmbi. Bleg mai e ăsta, nu-i de mirare că-și rid toți de el... Dar zîmbetul îi împietri pe față. Privindu-l pe Demény înțelese atitudinea lui Kapusi-baci.

— „Să se menajeze..." Parcă ar fi cu un picior în groapă. Și el n-are nici douăzeci de ani. În fața lui Kapusi nu s-a comportat însă nici el mai abitir.

— Mie nu-mi place munca asta! — strigă furios.

— De ce, mă?

— E prea simplă. E plictisitoare.

— Trec eu în locul tău, vrei? — se lumină la față Demény.

— Și eu unde să mă duc?

— La ighiaburi.

— Cine-i acolo?

— Kapusi cu Mircea.

Cei doi lucrau în liniște. Cînd și cînd se auzea doar scîrțîitul fierului sub peria care împroșca acidul pînă departe.

— Au dispărut și Demény și Kincses — zise într-un tîrziu Kapusi.

— De, dacă soarele e la amiază, rise Mircea, privind în sus spre cer.

Kapusi dădu din cap.

— Tot de-aia n-au rămas ei nici la cuptoare.

Peria se opri în mîna lui Gabi.

— Cum, și ei au fost cuptorari?

Mircea surise:

— Mulți au fost la cuptoare, dar nu toți au fost cuptorari.

Gabi lăsă peria jos. Tot așa o să se vorbească oare și despre el? Cu fața îmbujorată privi spre bătrîn. Kapusi însă nici nu se uită la el.

— Vezi, bine zice meșterul — se întoarse bătrînul către Mircea — că munca noastră-i piatră de încercare. Vine cîte unul nou în atelier, ia să stea oleacă pe la cuptoare. Are dreptate. Acolo asudă, se pîrjolește și repede se dovedește din ce aluat e făcut. Dacă o șterge, înseamnă că nu face de meserias. Orice meserie își are greutățile ei și acela care nu-l în stare să le înfrunte pe unele, va da bir cu fugiții în fața tuturora. Dar cine se arată om întreg într-un loc, așa va fi și într-altul. Asta-i adevărul.

Gabi căsca ochii la el fără a scoate o vorbă, dar pe urmă își lăsă privirea în jos, parcă-l orbea cu fierul încandescent... Vasăzică așa stau lucrurile... „Acela care nu-i în stare să înfrunte pe unele..." Dar cum dumnezeu! Îi venea să sară în sus, să ridice barele, cîte zece-douăzeci deodată și să alerge cu ele în brațe, ca să vadă toți că are el destulă putere, că nu se teme de lucru. Nu, nu se teme! De ce nu l-au dat la forja, la lăcătuși, ca montor, în sfîrșit, oriunde? Ce i-ar mai trage cu ciocanul, cu pila, ar învăța să citească un desen, să lucreze cu șublerul, ar face orice! De ce să înfrunte tocmai focul, blestemăția asta dogoritoare, de ce?

„Munca noastră e piatră de încercare"... Botezul focului, ăsta-i adevărul adevărat, iar el are de ales. Ori se întoarce la cuptoare și rabdă mai departe văpaia flăcărilor ori rămîne aci, alături de aceste două poame bune. Pe lîngă „statuia somnului" și „rușinea metalurgiștilor".

Parcă-l vedea pe Demény. Ce fericit rînjea cînd s-a așezat la polizor. „Te mai menajezi o leacă, păi nu?... Acum îi era ciudă gîndindu-se că dimineața bunicul său... Că și la învățătură a făcut față întotdeauna... Că toate vin de-acolo că s-a fript de-atîtea ori pe mîini și pe obraz, că a intrat frica în el...

★

A doua zi rămase singur la ighiaburi. După gustarea de dimineață, intră în atelier să bea apă. Dar înainte ca să ajungă la robinet, auzi zgomotul gazului aprins. Privi spre cuptoare. Prin orificiile lor ieșeau în vîlvătăi flăcările, zbătîndu-se de parcă erau niște aripi ce se căznean să ridice în aer întreaga construcție. La unul din cuptoare stătea Mircea.

Gabi îl privi îndelung. Ce frumos lucrează băiatul acesta. Nu se pripește, nu scrîșnește, nici nu clipește măcar cînd se întoarce cu fața la foc. Scoate fierul încins dintr-o parte, punea vergele proaspete la încalzit în cealaltă.

— Înțeleg — bolborosi Gabi buimac, de parcă tălmăcea un vis moțcît. Sigur că da. Ferăstruica nu rămînea niciodată goală și atunci flacăra n-are loc pe-unde să răzbată. Deșteapta treabă... Păi de, așa mai zic și eu! Așa nu-i mare scofală să stai liniștit la cuptor, să lucrezi calm, pe-ndelete.

Îl cuprinse invidia. De ce nu s-a gîndit și el? Cît de ușor ar fi putut lucra. Poate că toate se potriveau altfel.

Holbă ochii la cupor și fața îi trăda o profundă mîhnire. Dar apoi se reculese. Încă nu e tîrziu, mai poate încerca. Sigur că da. Mircea să facă bine să poftească înapoi la locul său. Da! Simți încordarea mușchilor cum ar strînge fierul cu cleștele și avîntul trupului, ca atunci cînd îl arunca la presă.

— Dă-mi cleștele, vrei?

Mircea, calm, slobozi fierul roșu în covată și Gabi simți cum fierbințeala îl ustură în nas.

— Dă-mi-l un pic!

Fără încetare, băiatul scotea, răcea și arunca fierul la presă. Apoi rise.

— Te așteaptă Demény la ighiaburi — spuse mai tîrziu, surizînd.

— Lasă-te de fleacuri, dă-l încoace!

— Asta nu e perie de sîrmă, aici trebuie să muncești.

— De-aia îți cer cleștele.

— Ca pe urmă să-l trîntești pe jos și să-l dai naibii, hai?

Gabi rămase mut. Ce l-a apucat pe băiatul acesta? De ce vorbește așa cu el?

Se întoarse nedumerit spre bătrîn. Cu o mișcare puternică, Kapusi prinse fierul încins în bacurile presei și, aplecîndu-e înainte, împinse maneta de pornire. Fierul trozni, împrăștiind scîntei sub lovitură și, aruncat în ladă, mai ardea încă roșu. Deasupra lui, aerul vibra, tremura ca într-o amiază de vară pe cîmpul bătut de soare; treaba mergea înainte fără ca să se simtă lipsa lui.

E de prisos aci — își dădu seama deodată și, deși era aproape de cuptor, simți o răceală usturătoare, ca și cînd subit temperatura trupului i-ar fi scăzut sub zero grade.

„Te-așteaptă Demény la ighiaburi".

Își cobori privirea în pămînt și simți cum îl năpădește o roșeață mai cumplită decît toată dogoreala cuptorului. Ce mai așteaptă aici? De ce a mai venit, ce mai caută la cuptoare? Cuptorul lui a fost isprăvit și pe el nu l-a anunțat nimenea. Se vede cît colo că nu mai au nevoie de el.

Își încleștă dinții. Vasăzică n-a trecut încercarea focului. Și aceia care nu se dovedește om acolo unde i se cere... S-a isprăvit, poate pleca la ighiaburi.

Un zăngănit de tablă îl făcu să tresară. Kapusi bătuse cu cleștele în ighiab ca atunci cînd zorea după fierul cald.

— Ei, ce faci, lucrezi ori ba?

Gabi îl privi uluit, apoi se repezi la cuptor.

— Stai, bre! — răsună din nou ighiabul sub clește. Vezut-ai cum lucrează Mircea? Ei, haidel Dă-i drumul, zvîrle fierul.

Vocea lui răsuna aspră, iar zăngănitul tablei o făcea și mai ascuțită. Nu se mai potrivea de fel cu mușul dăscălitor. Nu-i nimic, lasă-l să mîrîie. O merită din plin. Are să se îmbuneze mușul iarăși cînd l-o vedea că a trecut cu bine examenul.

★

Cămașa cafenie i se făcuse leoarcă. Broboane mari de nădușeală spălau funinginea de pe el, așa cum spală sudoarea praful de pe spinarea calului. Dar treaba mergea strună și lui i se părea că ar putea lucra așa pînă-n veci și veci. Cum de nu izbutea înainte să zvîrle fierul drept în ighiab? Doar e atît de simplu! Dai drumul la un capăt al cleștelui, cleștele se deschide, și fierul zboară drept unde trebuie. Ce-ar fi însă dacă l-ar arunca o dată altfel? Nu în direcția obișnuită spre ighiab, ci în sus, spre tavan? Să zboare, să se învîrtească prin aer ca o rîndunică de foc. Ce s-ar mai minuna oamenii! Iar el ar sta dedesubt și l-ar prinde din cădere uite, cu cleștele ăsta amărît! Ar izbuti cu siguranță, căci azi toate îi izbutesc.

Dar de ce oare?... O fi metoda lui Mircea? Băiatul mai vorbise de ea și înainte. Kapusi de asemenea îi arătase cum trebuie să arunce fierul în ighiab. Dar atunci îi era frică. Se temea că dacă dă drumul la un capăt al cleștelui, să nu zboare și celălalt, drept în capul sau peste mîna lui Kapusi, sau mai știi unde? Pe cînd astăzi? Azi n-a mai avut încotro. De astă dată miza fusese prea mare.

Abia după ce a sunat sirena, cînd se așeză la masă la cantină, începu să simtă că munca lui nu fusese o treabă de fiece zi. Degetele îi tremurau, mai să-i cadă furculița din mînă, iar ochii abia îi ținea deschiși. Rotunjimea farfuriei îl îmbia să-și culce capul în ea, să-i tragă un pui de somn.

— Aud că ai dat un zor nebun, mă deșteptule — îl luă în primire Kincses, așezîndu-se lîngă el la masă. E adevărat că ai plesnit norma peste bot?

Gabi încuviință din cap.

— Și te întorci la cuptoare? — întrebă Demény cu gura căscată. Nu zic, o fi ea lefșoara mai mare, dar vorba ceia, asuzi și te roșești, de te ia naiba, nu-i așa?

— Așa e — zîmbi Gabi. Numai că... vezi tu, la cuptoare, e adevărat, te roșești. Dar de dogoare... mă-nțelegi? Pe cînd dincolo, la ighiaburi, roșeam de altceva...

— Ce tot îndrugi, cap sec ce ești? — se lovi cu mîna pe frunte Kincses. Roșești la ighiaburi? De rușine? Ți-a venit rău de la căldură după cîte-mi pare.

— Nici eu nu mai înțeleg nimic, chicoti și Demény.

— Cred și eu că nu-nțelegi. Altminteri nu te-ai mai bălăci nici tu la ighiaburi, la mai ușor.

În romînește de
PETRE MATYAS

A. PRISTAVKIN

PRIMUL SECRETAR AL ORGANIZAȚIEI NOASTRE COMSOMOLISTE

Lena lucra ca inginer în laboratorul nostru. Dar ea era și secretarul organizației comsomoliste. Într-o zi, Lena mi-a spus: — Ce ai de gînd? Nu intri în comsomol? Împlinești în curînd cincisprezece ani, hotărăște-te...

Îmi plăcea foarte mult inginerul Lena. Dar aici, alături de ea, lucra și un radiotelegratist, cu ochi negri, logodnicul Lenei. Iar eu eram un elev, care asculta cuțitele și îndoia firele. Se părea că nimeni nu se ocupă de mine. Puteam eu să mă gîndesc la Lena?

Dar într-o zi, Lena mi-a vorbit iarăși și m-a atins cu mîna ei caldă. Îmi aduc aminte că am fugit în fumoar și am rămas acolo. Pentru prima oară în viața mea simțisem atingerea unei mîini gingașe. Și Lena s-a mai apropiat de mine, dar de data aceasta n-am mai fugit de ea. A completat formularul și mi-a dat o referință. Stăteam alături și mă uitam la fața ei. Avea păr negru, ochi albaștri și era foarte frumoasă!

Lena spunea că referința este ca o mînă întinsă de un prieten, și care trebuie să-mi dea putere. Iar eu trebuie să fiu tot atît de devotat și de puternic, fiindcă altfel nu sînt demn de cel care mi-a întins mîna. M-am uitat la Lena și am văzut că avea umerii firavi și mîini subțiri...

Într-o zi a căzut un avion. S-a stricat volanul și avionul s-a prăbușit din zbor, în pădure, cu motoarele în funcțiune. A pierit aviatorul, radiotelegrafistul de bord și secretarul organizației noastre comsomoliste, inginerul Lena, fata cu ochi albaștri și păr negru. La club atîrnau eșarfele negre de doliu și te înăbușea mirosul de cetină. Și eu am fost după crengi de brad, dar nu m-am dus la înmormîntare. Mult timp după aceea s-a vorbit la noi despre această catastrofă. Oamenii care lucrau aici spuneau că în ziua aceea trebuia să zboare un alt inginer, dar, înainte de decolarea avionului, inginerul s-a speriat. Cineva, totuși, trebuia să supravegheze instrumentele de bord și atunci a plecat Lena.

În fiecare primăvară mă învoiam de la laborator, mă duceam la cimitir și vopseam gardul în culoarea argintului. Radiotelegrafistul cu ochi negri nu venea aici, umbla acum cu alte fete. Mă uitam la el ca la un inginer fricos. Dar eram deja comsomolist și știam că există în lume oameni puternici și devotați. Și eu voiam să fiu ca ei. Iar ochii fetei mă priveau cu gingășie și încredere din fotografia aplicată pe marmură...

Traducere din l. rusă de
V. CAVARNALI

GALINA NIKOLAEVA: „Bătălie în marș"

Fără îndoială că recenta apariție, în traducere, a romanului Galinei Nikolaeva Bătălie în marș va trezi în rîndurile cititorilor noștri același viu și pasionat interes pe care l-a stîrnit, încă de la început, în Uniunea Sovietică. Aceasta, pentru că e vorba de o carte în care clocotește fierbinte actualitatea imediată, realitatea zilelor noastre în ceea ce are ea mai esențial: lupta poporului sovietic pentru comunism.

Acțiunea se circumscrie, în esență, activității colectivului unei mari uzine de tractoare dintr-o regiune a Uniunii Sovietice. Cîmpul de investigație al scriitoarei se lărgește însă nemăsurat dincolo de hotarele uzinei, iar problemele care sînt puse în discuție, prin însuși caracterul lor, devin interesante nu numai ca probleme ale eroilor respectivi, ci capătă valoare simbolică, se înscriu ca mari probleme ale lumii sovietice și, deci, ale epocii noastre, în general.

Una din aceste probleme, și cea mai importantă, pe care o dezbate romanul Galinei Nikolaeva, este aceea a luptei pentru fericirea omului, pentru ca el să dobîndească acele nobile și minunate trăsături de caracter care compun chipul moral al omului epocii comuniste. Și meritul romancierei este că a izbutit să ne ofere, în acest sens, o frescă amplă și pasionantă a societății sovietice din zilele noastre, aflată în plin și avîntat marș pe drumul glorios al comunismului. Ea militează cu înflăcărare pentru necontenita înzbîndă a noului în toate domeniile vieții, fie ele de interes social, fie de interes strict personal, împotriva a tot ceea ce frînează mersul înainte spre comunism al oamenilor sovietici.

Cum spuneam, în centrul romanului stă activitatea unei mari uzine de tractoare. La această uzină este solicitat, ca inginer șef, comunistul Bahirev, un om în plină maturitate, cu o bogată și serioasă experiență tehnică, încununată de succese memorabile în anii grei ai Marelui Război pentru Apărarea Patriei, cînd construise tancuri în Urali. Această bogată și prețioasă experiență este chemat să o pună, acum, fostul constructor de tancuri, în slujba uzinei de tractoare. Dar iată că, din primele zile, inginerul Bahirev are îndoieli în privința faptului de a fi făcut bine sau nu acceptînd solicitarea de a lucra în acest nou loc de muncă. Aceasta pentru că multe din formele și metodele de organizare și de desfășurare a activității uzinei i se par — și, de altfel, și sînt — incompatibile cu cerințele și exigențele poporului sovietic, într-o perioadă în care pe întreg cuprinsul patriei se dă bătălia pentru comunism.

Dar clipele îndoielilor sînt repede depășite și inginerul Bahirev se așterne la lucru, hotărît să nu precupețească niciun efort pentru ca uzina să devină cît mai curînd în măsură să răspundă sarcinii măreț care stă în fața întregului popor sovietic, aceea de a ciștiga întrecerea pașnică cu capitalismul. Această hotărîre nu duce însă în mod direct și liniar la realizarea ei faptică. Ea generează abia conflictul puternic de idei al romanului, conflict care angrenează, pe diferite poziții, o multitudine de personaje, cu identități și biografii bine definite, ilustrînd fiecare din ele, într-un anume fel, anume probleme, și recompunînd un vast portret moral al lumii sovietice contemporane.

Bahirev este o personalitate vie, impresionant de vie și de convingătoare, cum de altfel tot ceea ce se petrece în această carte este impresionant de viu, de convingător și de pasionant. În eforturile sale pentru progresul neîntîrziat al uzinei de tractoare, Bahirev are de înfruntat numeroase greutăți, izvorîte mai ales din inerția, anchilozarea, împietrirea aș spune, în practici și metode învechite, perimate, a unor cadre de răspundere, care au rămas în urma vieții, au pierdut ritmul marșului general al poporului, s-au rupt de popor. Îngîmfate și pline de sine, aceste cadre se opun noului în virtutea aceleiași inerții care le-a și situat, de altfel, în afara realității. Așa este directorul uzinei, Valgan, un om cu merite reale în trecut, dar pe care viața l-a depășit și care ajunge să facă grave și intolerabile greșeli tocmai pe această cale a ruperii de mase, a îngîmfării și ignorării conștiente chiar a realității și adevărului. Așa este, apoi, primul secretar al regiunii de partid, Blikin, de asemenea învins de realitatea, pe care zadarnic a încercat s-o ignore și s-o ascundă, învăluindu-se ca în niște nori în cifre și date statistice, în vorbe și fraze răsunătoare. Acești oameni, care au încălcat stilul leninist de muncă și principialitatea partinică, se opun acum din răsputeri inițiativelor lui Bahirev. Dar Bahirev nu este singur. Și aici, în argumentarea acestei idei, autoarea izbutește admirabile scene care pun în lumină cu pregnanță frumusețea morală a omului sovietic. Alături de Bahirev sînt muncitorii uzinei, de la cei mai puțin calificați pînă la specialiști de mare capacitate, alături de el se află organizatorul de partid al Comitetului Central, Ciubasov; secretarul comitetului raional Kurganov; alături de el se află Comitetul Central leninist al partidului comunist.

Memorabilă este scena ședinței de la Comitetul Central, unde se discută în întregime viața regiunii și a uzinei de tractoare și la care este chemat să ia parte și Bahirev, ședință care luminează izbînda definitivă a pozițiilor înaintate pe care se situaseră Bahirev, Kurganov, Ciubasov.

Spuneam că orizontul, cîmpul de investigații al scriitoarei nu se restrînge numai la activitatea propriu-zisă a uzinei, ci dimpotrivă, el se lărgește mereu, cuprinde sectoare diverse, cum ar fi de pildă activitatea în agricultură, momente cu bogate semnificații pentru viața colhoznicilor și pentru imaginea acelei nestăvilite ofensive pentru comunism care mobilizează poporul sovietic.

În această timp, acțiunea romanului încorporează și planurile bogate, înfățișînd viața și problemele personale, în înțelesul cel mai strict, ale oamenilor.

În noua uzină în care e chemat să lucreze, Bahirev trăiește intens, o dată cu sentimentul luptei curajoase de opinii, pentru izbînda noului în viață, sentimentul plin și puternic al unei aprinse, pătimașe iubiri. Deși e însurat și tată a trei copii, deși e un om pentru care termenul „maturitate deplină" este corespondentul cel mai izbutit al virstei pe care o are, Bahirev se îndrăgostește de tînăra inginer Tina Karamiș și aici o logică ar putea pune frîu acestei iubiri căreia i se răspunde cu aceeași aprinse sentimente. Scriitoarea insistă intenționat asupra acestui capitol din biografia lui Bahirev pentru că și de el se leagă o problemă gingașă, deosebit de gingașă, pe care Galina Nikolaeva o pune acut în discuție. Bahirev n-a întîlnit niciodată acasă, la bîtlanu și supusa și casnica lui soție, acea căldură aprinsă, care să depășească temperatura năzuințel mărunte de a realiza un cămin comfortabil și de a pune liniștit, și atît, capul pe o pernă moale.

Tina Karamiș, această tînără frumoasă și inteligentă și plină de farmec, ca un pui de maral, n-a întîlnit nici ea, alături de soțul ei, ceea ce ar fi vrut și ceea ce ar fi meritat. Căsătoria Tinei Karamiș a însemnat resemnare și refugiu într-un moment deosebit de greu al vieții ei zbuciumate. În Bahirev, Tina Karamiș întîlnește tocmai acele trăsături de caracter și acea nobletje și frumusețe spirituală spre care năzuise dintotdeauna și în spiritul cărora fusese educată. Dragostea lor e puternică, adevărată și mare; totuși, nepermisă. Și sfîrșitul ei e dureros pentru amîndoi. Cu o rară discreție și cu un rar simț al nuanțelor celor mai fine, Galina Nikolaeva ne dezvăluie resorturile intime ale acestei iubiri, nu apărînd-o, ci explicînd-o.

Emoționantul proces de conștiință prin care trece Bahirev în finalul cărții, în clipele imediat următoare despărțirii definitive de Tina Karamiș, este remarcabilă atît ca fină analiză psihologică, cît și ca abordare și dezbatere a unor asemenea spinoase probleme.

Cartea Galinei Nikolaeva rămîne o memorabilă imagine veridică și convingătoare a luptei desfășurate astăzi de poporul sovietic pe frontul construcției comunismului.

Dinu Săraru

ATLAS LIRIC

Rimma KAZAKOVA

Stihuri de iubire

Nu vreau — sfioasă eri cutezătoare —
Iubirea-n verbe goale să mi-o spun...
Spre tine astăzi vin, increzătoare,
Cum crezi în tot ce-n lume e mai bun.

Și rid, și plîng... cu tine nu mi-i teamă
Nici de tristeți și nici de bucurii.
Ca un copil mă simt, pe care-l cheamă
Iubirea celor mari pentru copii.

Iubirea mea a izvorît, întreagă,
Nu din porniri deșarte sau din bani,
Ci drag îmi ești cum patria mi-i dragă
Și cum mi-s dragi părinții peste ani.

E viața
Pentru mine sărbătoare
Și-s toate mai profunde pe pămînt —
Chiar și pe oameni îi iubesc mai tare :
Cu-nflăcărarea dragostei ce-ți cînt !

În romînește de BEN. CORLACIU

Mikolaj BIESZCZADOWSKI

Călătorului din occident

Pe acoperișul tău au bătut doar razele lunii.
Tu n-ai simțit arsura grea a pleii
de nou Apocalips.
Mileniul însă-a ridicat cetatea
investmîntind-o-n marmură și bronz.

Mureau aici și pietrele în drum.
Creștea cenușa munți de pantesoane.

Istoria se răsucea ca mortul fum.

Atent să fii cînd calci pe aste dale ;
sub ele dorm
ruini ingenuncheate
și psalmi
și rădăcinile durerii.

Tu fapta de ne-o cîntărești —
să judeci drept !

Oriunde te duc pașii te-or pătrunde
în inimă, neînfricate,
privirile vitejilor căzuți.

Poți învăța, odinc, aici
ce-i tîlcul vieții,
cum ieri, au învățat, aici, eroii,
tîlcul morții.

În romînește de
TOMA GEORGE MAIORESCU

Szudi GYÖRGY

„Cronica 1960"

— fragment —

Nu-mi încrust poema-n piatră, pe vecie ;
Ci pe fila-acestor zile o voi scrie.
Cu pălpînda-mi pană, singura-mi unealtă,
Scriu de parc-o dăltui, suplă și înaltă.

Dăltui parc-aș scrie-o cu-a mulțimii pană
Cronica aceasta, — a mea, contemporană.
Pentru azi e scrisă și-o trimit în zare
Cum trimiți iubitei prima ta scrisoare.

Scriu de parcă dăltui cerul de sinteală,
Dăltui parc-aș scrie pe-un caiet de școală,
Scriu deasupra-asupra și notez pe file
Melodia gravă a acestor zile.

Parcă am în mînă nu un toc, ci jarul
Dîltei lui străbunul Tinodi, scripcarul.
Și mă simt urmașu-i cînd însemn pe file
Glorioasul hronic al acestor zile.

Spun ca-n viersuirea vechilor balade :
„Dăm zapis spre știrea multelor neroade..."
Că de-acum pe veci ni-i fericit noroadul ;
Arc vin în cramă și-ncărcat i-e podul.

Mai avem și boiuri, pentrucă, firește
Nici la noi nu-i aur tot ce strălucește.
Dar ce-i rău, pieirii lumea e să-i dale
Și ca noi în casă mult n-o să mai stele.

Deci aflați, anemici domni și domnișoare,
Că poporul nostru stea de flăcări are.
Și cînd nu cu sfeșnic cu steaua înspre bolta-albastră
Vin grozav de Tokai pentru slava noastră.

Am zvîrlit în flăcări cismele stîlcite
Și cu ură cu ele vremile cumplite,
neagra sărăcie,
Destrămați cioareci tot în foc pieiră
Sărutați de flăcări pîn'se mistuiră
pentru veșnicie.

Am pierdut, desigur, umbletul arare
Lîngă boii veștezi, chinuiți de care.
Și cătăm zadarnic pe cărarea-ngustă
Urma tălpii noastre goale peste pustă.

În romînește de RUSALIN MUREȘANU

Paulina STANCEVA

Lumină vreau să fiu

Nu, nu vreau, prietenii mei buni,
să fiu
legănată de-ale toamnei furtuni
să risipesc semințe fără de număr,
pe care lasă nimeni nu le vrea
și-al cărui gust e-amar
și e zădarnic
și nimeni nu le-a binecuvîntat.

Aș fi vrut să fiu grîu
cu spice-aurii,
să hrănesc pasărea zburînd peste rîu,
brăzdînd nemărginiri pustii.

Să-mi fie asta soarta, deci :

Să fiu pîine gustoasă pentru-acel
ce dimineața va porni la muncă
și-nsuflețește cîmpurile reci
cu glasu-i tînăr, revărsat în lumină ;
și pentru băiețelul care prinde
în pleoa lui subțire, fluturi galbeni,
și-apoi rîzînd îi lasă iar, să zboare,
sulnd domol, cu aripi licărinde
și rîde, cum doar el poate să rîdă
mușcînd cu poftă miezul caldei pîini.
Aceasta-i soarta ce mi-o vreau, sub soare...

Pentru minerii, cu de aur mîini
eu bucurie să le fiu aș vrea,
pentru țăran, lumină vreau să fiu,
în casa lui să mă așez pe treptă
și oamenii, oriunde aș intra,
ca-n zîmbet cald și bun, să mă aștepte !

În romînește de TOMA GHEORGHIU

Jan RAK

Spartachiada

Cînți
și dansezi în culorile verii,
Pragă de aur...
Viața umple de murmur aerul străzilor
pătrunde, plină de vrajă, în tinere inimi
și-n trupuri fremătătoare.
Gimnaștii se-apropie, ploaie albă de păsări,
pe stadionul Strahov.
Din chipurile pline de zîmbet
și din reflexele arămii
ale trupurilor,
încătușat, freamătă cîntecul tinereții,
al elanului
și-al frumuseții,
încrederea statornică veșnic
în lumea noastră
și-n clocotul cuceritor al vremii...

Sub clopotul lin al văzduhului verii,
vibrează marea legănată a roșiilor acoperișuri,
sub clopotul albastru,
crește, o mare de tinere corpuri
care se-apropie și se despart
în fluxuri egale...
Cînd valurile clare-n țărmuri bat
în urma lor, sălbatic, înflorește,
spre soare, fluviul florilor de cîmp
și ca-ntr-un gong al vieții bat într-una,
bat ale lumii inimi de oțel
cutremurînd pămîntul, din străfunduri...

Vă salut, fete și femei,
licăritoare, asemeni florilor de cîmp,
vă salut băieți și bărbați
cu trupuri ca tulpinile pădurii.
Voi sînteți bucuria vieții,
sînteți fluviul izbînzilor.
Ca prin ramuri, liberele vînturi
prin brațele voastre cînd trec
cu-a păcii rază-nvăluie pămîntul...

Iată, scînteietoarea noastră Pragă
dansează și cîntă,
ca-n lume să dăinuie numai dragostea,
dragostea
și prietenia
în veci !

În romînește de ELENA DRAGOȘ

UN REPORTAJ DE LUIS MAS MARTIN DESPRE

Cuba

(Urmare din numărul trecut)

INTILNIRE LA MACANACU

In tabăra noastră domnea o mare agitație : agenții de legătură veneau la Fidel Castro după ordine, călăuzele așteptau dispoziții, toate subunitățile erau gata de luptă. Forțele noastre numărau 160 de soldați și ofițeri înarmați. Avangarda, formată din cîțiva oameni, care trebuia să pregătească pentru toți ostașii alimente și echipament, plecă spre La Mina.

Noaptea au sosit și ceilalți.

După ce am primit toate cele necesare, am continuat mersul în aceeași noapte.

Potecile pe care mergeam parcă erau anume întinse pe pantele cele mai abrupte și mai periculoase, iar noaptea era atît de întunecată că adeseori călăuzele rătăceau drumul și eram nevoiți să facem un ocol sau să ne întoarcem pe potecile pe care trecusem.

Îndată ce s-a luminat de ziuă, a trebuit să ne ascundem și să stăm pînă seara. Dar cînd s-au stins ultimile sclipiri ale soarelui, am pornit din nou la drum. Am ajuns la Macanacu la miezul nopții.

Întîlneam aproape în fiecare zi fugari din armata dușmană. Dar ceea ce a fost la Macanacu a constituit un eveniment de o mare importanță politică.

Un pluton de soldați, comandat de locotenentul Villamil, a trecut de partea insurgenților. Era un simptom vădit de descompunere a armatei lui Batista, care începuse să înțeleagă că regimul de dictatură își trăiește ultimele clipe.

Întîlnirea a fost mișcătoare. Mulți aveau lacrimi în ochi. Ne îmbrățișarăm, parcă nu fusesem acum cîteva ore dușmani ci frați care nu se văzuseră de mult.

Fidel Castro a stat de vorbă timp de peste cinci ore cu soldații lui Batista l-a îndemnat să-și spună părerea și l-a asigurat că sînt stăpîni pe soarta lor și se pot duce unde doresc, că nu sînt obligați să lupte în rîndurile armatei insurgenților. Pe teritoriul liber al Cubei, unde stăpînește armata insurgenților, fiecare în parte alege modul de viață care-i place.

LUPTA DE LA GHISA

Toată ziua ne-am odihnit și ne-am pregătit de luptă. Cînd soarele coborî dincolo de deal, am pornit la drum pe lîngă niște tufe înalte, ca să nu fim văzuți. Sarcina noastră era de a ocupa o poziție potrivită la încrucișarea drumurilor care duc la Santa-Barbara. Santa-Barbara este așezată în vîrful unui mic triunghi iar la celelalte două vîrfuri se află tîrgușorul Ghisa și orașul Balamo.

La Balamo se află comandamentul armatelor lui Batista, a cărui garnizoană cuprinde vreo cinci mii de oameni. Orașul este așezat pe șoseaua care trece de-a lungul insulei de la apus către răsărit. Lîngă oraș se află aerodromul militar. Garnizoana din Balamo avea tancuri „Sherman", „T-17" tanchete, aruncătoare de mine, tunuri de calibru mic și alte arme moderne. De aici și pînă la Ghisa sînt 10-12 kilometri, pînă la Santa-Barbara 9-10, iar de la Santa-Barbara pînă la Ghisa 6-7 kilometri.

Fidel Castro, însoțit de călăuze, a făcut recunoașterea laturilor triunghiului. La 12 noaptea, inginerul Calvo raportă că totul e gata pentru a se arunca în aer podul, pe care trece drumul dintre Balamo și Santa-Barbara.

Fidel ordonă să se arunce podul în aer. Dar după explozie, podul rămase în picioare. Atunci artificierii au pus o cantitate mai mare de explozibil care rupse podul în două, ca pe un băț. Podul se frînse și se lăsă la mijloc, dar nu se prăbuși. Am hotărît totuși că nu va rezista dacă tancurile vor încerca să treacă pe el.

Drumul între Balamo și Ghisa trece pe un terasament înalt, ale cărui margini ahrupte atîrnă în jos. Am hotărît să punem în terasament o mină mare. Am umplut un bidon de lapte cu explozibil și l-am îngropat într-un loc potrivit.

La cîteva minute după ora opt, se auzi o explozie puternică, apoi tot mai des focuri de armă.

— Așa vă trebuie ! — exclamă Fidel. Ați căzut în cursă !

Umbla nervos de colo pînă colo și-și mușca mustața. Sînt punctual, nu-l ce zice, continuă el cu ironie. Oameni fără cap, nu comandanți ! Cum poți trece în fiecare zi, la aceeași oră, pe același drum.

După douăzeci de minute au sosit primele știri, apoi : printre răniți și prizonieri ; convoiul fusese distrus în întregime. Au luat șapte prizonieri. Toți erau grozav de speriați, le tremurau buzele abia i-am putut convinge să vorbească. Pe fețele lor erau întipărite spaima și panica ; se aflau în fața comandanților armatei insurgenților. Fuseseră obișnuiți cu faptul că comandanții se ascund undeva în urmă și comandă lupta prin radio, sau în cel mai bun caz din avion. Dar aici, chiar în bătaia focului, se afla însuși comandantul suprem ! Aceasta l-a uluit !

Soldații lui Batista erau obișnuiți să vadă cum, în armata lor, sînt bătuți cu sălbăticie toți prizonierii. Aici, însă, se discuta cu prizonierii liniștit. Li se ofereau țigări, se acorda ajutor medical răniților. Prizonierii se așteptau la orice de la „uciga-și cu barbă", dar la o asemenea purtare în nici un caz. Li se vîrîse în cap că noi îi torturăm cu sălbăticie pe prizonieri și chiar îi sîlurim. Li se arătaseră fotografii false, în care „bărboșii" îi chinuiau pe soldații lui Batista precum și populația lipsită de apărare. Între timp au venit și alte știri. Lupta se înteți. Plutonul dușman, întărit cu un tanc „T-17", se apropia de Ghisa. Se auzea un vuiet surd : trăgeau aruncătoarele de mine ale dușmanului. Plutonul și tancul „T-17" înaintau încet din cauza focului trăgătorilor noștri.

La cîteva ceasuri după prînz, am auzit o explozie înspăimîntătoare. Explodase o mină. Apoi am primit o altă știre : explodase și „bidonul de lapte", iar unitatea dușmanului se retrase sub focul insurgenților.

Noaptea ne-am apropiat de drum și am văzut tancul distrus. Fusese răsturnat de explozie, bucăți de oțel din corpul lui erau împrăștiate în jur.

Mijea de ziuă cînd ne-am întors în sanțurile noastre.

UN ADEVĂRAT INFERN !

Lupta la Ghisa continua de două zile. Dușmanul încerca să treacă la atac. Soldații lui, sprijiniți de tancul „T-17", înaintau pe drumul care duce de la Ghisa la Balamo, unde ieri fusese distrus tancul. Manevrînd cu viteza întîia și cu mare băgare de seamă, „T-17" treci lîngă tancul distrus, se mărginea drumului în urma lui veneau infanteriștii. După ce-a lăsară să înainteze două din detașamentele noastre, comandate de căpitanii Mora și Verdesia, deschiseră focul.

Dușmanul fu nevoit să se arunce la pămînt și să tragă. Lupta continuă pînă la căderea nopții, dar compania dușmanului a rămas fixată în locul de focul armelor noastre ; tancul și infanteria nu înaintau nici pentru singur pas spre Ghisa.

În cursul nopții, cîțiva soldați noștri de recruți, lucrînd pînă în zori au săpat un șanț drept lungul drumului, de la tancul distrus și pînă către pantă. Dimineața infanteriștii au început să se retragă — au fost înștiințați de focul vie al grupei lui Corona. Dușmanul câștiga în curaj.

În ajutorul soldaților încercuiți veni din Balamo un batalion cu două tancuri „Sherman". Și aviația era foarte activă. Am fost bombardați de avioane mari de bombardament. Dar dușmanul n-a putut să rupă încercuirea.

Din emisiunile de radio ale trupelor din Balamo și din tancuri încercuite, cunoșteam toate peripețiile luptei și moralul dușmanului. Puterea de comandă al dușmanului din Balamo dădea prin radio ordine companiei încercuite. Comandamentul încerca să ridice moralul soldaților care pierdeau orice speranță.

— Nu-mi bîzîi aiurea de urechi, sînt și paște de voi, spuneau cu din interiorul tancului.

— Nu mai avem alimente...

— Situația este disperată...

— Aici este un adevărat infern !

— Muniția aici pe sfîrșite, atîrnați cu disperare cei din tanc.

Dușmanul îl depășea pe atacanți și pe numărul și pe armament, dar ostașii noștri nu slăbeau încercuirea.

Spaima și disperarea îi stăpîneau pe dușmani.

— Să încetați cu emisiunile... strigă disperați fiindcă vă este frică... se aud în stațiile noastre glasuri comandantului din Balamo.

— Ducați-vă... O înjurătură din tanc întrerupse indemnurile comandantului. — Diavolii ! Aici este un adevărat infern !

VIZITA CRESCATORILOR DE VITE

Într-o zi, în timp ce luptele continuau la Ghisa, la punctul nostru de comandă se prezentă o delegație a Comitetului executiv al asociației crescătorilor de vite din Cuba, în frunte cu președintele lui, Armando Caínas Milanes.

Știindu-mă originar din zonele de vite, s-au vestit în zadar că nu mai aveau rădăcini în Baleare și trebuiau să-și aducă aminte.

Nu ne-am înșelat. Cainas explică în numele delegației nemulțumirea ce pătrîse în inimile mari pe care stăpînii sînt obligați să le păstrează crescătorii, în funcție de numărul vitelor, în proprietățile ocupate de armata insurgenților. El cere să se reducă impozitele și face știută la luptă că toți crescătorii de vite sînt solidarizați de rezistența cu pușca a micului „comunist" al insurgenților, dar adăugă încîntă că și ei colegii lui cred că aceste zvonuri sînt false.

Unul din delegați interveni :

— Noi am venit aici de bună voie, din propria inițiativă, pentru a ne înțelege cu dumneavoastră.

Dar Cainas semnalizînd, îl făcu un gest cu mîna :

— Să vorbim deschis. Am fost obligați să venim aici. Dumneavoastră ne-ați obligat. Sînt transportate la Havana, ne-ați pus latra situație grea : nu putem să transportăm vite în capitală.

După multe discuții, Fidel Castro hotărî să acorde prin imposibile, dar refuză categoric să le acorde posibilitatea de a transporta vita la Havana. Acestea nu se putea face din cauza operațiunilor militare, care urmau să aibă loc în curînd.

— Pînă cînd puteți să tăiați vițele la îngrășat ? întrebă Fidel.

— Cel mai tîrziu pînă-n primele zile ale lui ianuarie.

— Vă promit că pînă atunci o să vă satisfacem rugămintea : dar dacă lupta va continua și în ianuarie, vom examina din nou această problemă, încheie Fidel.

Convorbirea s-a terminat, senior Cainas și colegii lui au plecat. Unora dintre noi ni s-a părut că marea burghezie rurală și vrea să colaboreze cu forțele revoluționare, dar propunerea s-a dovedit a fi întemeiată. Evenimentele din august 1959 au arătat caracterul greșit al acestor presupuneri : a fost nimicită o răscoală contrarevoluționară. Unul din conducătorii ei era Armando Cainas Milanes.

SELIA SAUCES

Vorbind despre acțiunile militare ale coloanei „José Marti" nu se poate să nu amintim de Selia Sauces. Toți cei care au luptat alături de ea, își aduc aminte cu mîndrie și cu recunoștință de această fată.

Selia Sauces era fiica unor oameni înstăriți. Avusese o soartă fericită : nu cunoscuse nici sărăcia, nici foamea, dar cînd a pornit mișcarea insurgenților, fata, fără a șovăi o clipă, își părăsi familia și plecă în munți.

De cîte lucruri nu s-a ocupat această fată ! A procurat alimente și muniții, a îngrijit pe răniți. Participa neapărat la toate măsurile luate de coloana „José Marti" pentru populația civilă. Suflet mare și nobil, ea îi ajuta pe toți și pe țărani și pe ostași și pe copii. Se părea că nu știe ce este oboseala. Cîteva săptămîni la rînd a dormit numai cîte o oră, două, pe noapte. La statul major al comandamentului, în afară de alte lucruri, ea păstra toate documentele. Și dacă un istoric se va așeza cîndva să scrie istoria revoluției noastre, documentele strînse și păstrate de această fată vor dezvălui încă multe pagini necunoscute din lupta eroică a poporului cuban.

I-A DAT VIAȚA PENTRU VICTORIA CAUZEI

Lupta ținea de peste zile. Dușmanul n-a reușit, nici cu prețul unor încercări grele, să se apropie măcar cu un metru de Ghisa pe care o asediam noi.

Abia se arătară zorile și bombardierul „B-26" începu să bombardeze pozițiile noastre. Dar alte elemente și în locul lor veni un alt grup de avioane. În același timp, infanteria dușmanului, care se trezise, hotărî probabil să se dea o lovitură năprasnică : trimise împotriva noastră un mare număr de forțe unite, susținute de tancuri. Cînd lupta se afla într-o fază decisivă și cînd se părea că nu vom mai putea rezista și vom lăsa să treacă spre Ghisa și tancurile și infanteria, veni un ostaș palid și abia respirînd care ne aduse vestea morții că a fost ucis Coroni.

Moartea acestui căpitan viteaz. Acolo unde nu puteau pătrunde gîndul, rezista Coroni. Sacrificiul lui era trimis în punctele cele mai periculoase ale luptei și nu s-a înșelat. Cu viteazul căpitan Coroni să se retragă fără ordinul comandantului șef. Era un viteaz fără pereche și totodată era un modest și cîtuși de puțin timid. Îl iubeau toți ostașii și toți ofițerii.

Seara, în ajun, declarase la consfătuirea de la comandament că dușmanul nu va trece peste pozițiile ocupate de ostașii săi. Subunitățile lui își ocupă pozițiile în apropierea drumului. Două tancuri grele „Sherman" se apropiară prin surprindere de șanțuri și deschiseră de la cîțiva pași focul. Viteazul căpitan primi o lovitură și căzu.

Dar dușmanul nu reuși să treacă. Moartea căpitanului îi îndîrji pe ostași și dușmanul se retrase și de data asta spre Balamo. În timpul retragerii, am reușit să capturăm un tanc „T-17" nevătămat. S-au găsit îndată voluntari pentru a deveni tanchiști, între ei și un soldat fugit din Balamo, care nu numai că a trecut la noi, dar a adus și un camion plin cu arme. Și, iată, tancul nostru „T-17" intră în Ghisa. A fost lăsat să se apropie de cazarmă, unde se întărise compania dușmanului ; au crezut că este un tanc de-al lor, care reușise să pătrundă aici din Balamo. Pe neașteptate, asediații auziră din tanc o voce care-i invita să se predea. Drept răspuns dușmanii au început să tragă, ai noștri nu s-au lăsat așteptați și lupta începu. Tancul își isprăvi muniția repede și dușmanul începu să tragă liniștit în el cu armele antitanc, de pe un acoperiș care nu se vedea noaptea. Încercarea tanchiștilor de a se retrage eșuă. Tancul a fost distrus și ai noștri au hotărît să-l părăsească. Abia ieși ostașul din chepeng și nimeri sub focul viu al unei arme automate, care-l ucise. Următorul, căpitanul Cameho, fu lovit de cinci gloanțe, dar reuși să iasă din tanc. Un alt ostaș fu rănit grav în picior. Rămăsese în tanc Leopoldo Sintas, un tînăr slăbuț la înfățișare. Acest ostaș, aproape un copilandru, încordîndu-și toate puterile fizice și psihice, scoase din tanc o mitralieră de mare calibru și sub focul dușmanului, cu mitraliera în brațe și cu căpitanul Cameho, reuși să ajungă pînă la noi. Osmașul care fusese rănit în picior refuză ajutorul tînărului și rămăsese ascuns pînă am intrat în Ghisa.

★

Lupta în interiorul „triunghiului" continua. A zecea zi, cînd înfruntam o nouă încercare a dușmanului de a trece din Balamo la Ghisa, garnizoana a părăsit orașelul fugind. Am intrat în Ghisa, am ocupat clădirile fostelor cazărmi, unde spre bucuria noastră am găsit mari depozite de arme, muniții și chiar o armă antitanc un aruncător de mine și altele.

În zece zile de luptă, forțele noastre s-au dublat ; au venit în rîndurile noastre grupuri de țărani și de orășeni din împrejurimi.

A unsprezecea zi a trecut în liniște : dușmanul nu mai încerca să atace. Garnizoana lui săpa în grabă șanțuri și făcea noi întăriturări. Dar, a doua zi, coloana plecă. Acum ținta noastră era capitala provinciei Oriente, Santiago-de-Cuba. Drumul nostru trecea prin raionul Cîarco-Redondo, unde speram să primim sprijin larg și ajutor de la minerii care aveau o stare de spirit revoluționară.

CIARCO-REDONDO

Speranțele noastre s-au adeverit. Minerii ne-au făcut o primire plină de căldură, entuziastă.

În noaptea aceea, locuitorii orășelului s-au adunat în încăperea sindicatului local. A luat cuvîntul Fidel Castro. Vorbea pentru prima oară în fața unui auditoriu atît de numeros de muncitori.

— A venit sfîrșitul conducătorilor sindicatelor oficiale, spunea el ; muncitorii își vor alege singuri conducătorii, în mod democratic și liber. Iar dacă cei pe care-i alegeți au să vă trădeze mîine, o să vă adunați din nou și o să alegeți alții.

Fidel a vorbit despre munca minerilor, despre salarii, despre toate problemele economice care preocupă pe muncitori și întregul popor cuban.

Minele nu lucrau, nu aveau unde duce minereul : lupta insurgenților paralizase toate transporturile. Fidel propuse muncitorilor să repună minele în funcțiune și le promise premii în bani, dar drept răspuns auzi strigăte :

— Nu ! Nu !

— Nu trebuie să ne dați nici un centavo !

— Vom lucra fără plată pentru armata insurgenților !

La sfîrșitul cuvîntării, Fidel promise că va da din casa armatei noastre 15 mii de peso, pentru a se procura alimente necesare populației orășelului, iar cînd banii se vor termina, insurgenții vor procura alte sume.

A doua zi începu să se împartă populației, zilnic, cîte 600 de kilograme de lapte pentru copii, precum și diferite alte alimente, porumb, sare, zahăr.

Locuitorii orășelului ne-au rugat să ne încartiruim în Ciarco-Redondo. Dar ne temeam ca aceasta să nu fie un motiv în plus pentru ca dușmanul să bombardeze populația civilă. Dar stăpînii, bucuroși de oaspeți, nici nu voiau să audă de refuzul nostru. Le-am propus atunci să facem adăposturi și șanțuri împotriva bombelor, ca să fim mai liniștiți pentru viețile lor.

Ce Havara (stînd jos) și Raul Castro (în spatele său) în timpul luptelor.

Propunerea noastră a fost primită cu însuflețire, iar a doua zi, lîngă fiecare casă, am săpat cîte un adăpost.

IN AJUNUL CRACIUNULUI, LA MAFFO

În fața noastră se profilau marginele orașului Palma Soriano — mare centru populat — pe care urma să-l eliberăm.

A început lupta. Garnizoana orașului se împotrivi puțin ; se auzeau încă împușcături, dar pe străzi se revărsase populația, care saluta armata insurgenților.

Cînd rezistența dușmanului a fost lichidată, toată populația orașului — tineri și bătrîni — a ieșit pe străzi să salute victoria noastră și să-și sărbătorească eliberarea.

Am organizat o adunare la Central Palma, o mare întreprindere de zahăr, unde lucrau mii de muncitori. La această adunare ei au ales noua conducere a sindicatului. A fost ales secretar general al sindicatului Enrico Mancion, membru al Partidului socialist-popular. Urmînd exemplul acestuia, aproape toate organizațiile sindicale ale orașului și-au ales alți conducători.

În noaptea de crăciun, noi am obținut o mare victorie moral-politică și militară : după cîteva zile, întreaga garnizoană din Maffo s-a predat, fără să tragă un singur foc.

SANTIAGO-DE-CUBA

Comandantul armatei lui Batista din Santiago-de-Cuba, generalul Eulohio Cantillo, promise să predea orașul fără luptă, pentru a nu vărsa sînge în zadar. Dar, cînd ne-am apropiat de oraș, a venit o delegație care ne-a declarat că termenul de predare a orașului se amînă pentru cîteva timp și că generalul (fără să spună de ce) a plecat la Havana. Fidel Castro a trimis îndată o scrisoare șefului garnizoanei orașului, colonelului Rego Rubino, în care îl înștiința că generalul nu s-a ținut de cuvînt și dacă el nu va preda orașul îndată, noi vom porni la atac.

A doua zi, la 1 ianuarie 1959, am aflat că generalul Cantillo a devenit președintele juntei militare guvernamentale, iar Batista cu camarila lui a fugit în Republica Dominicană. Se vedea că la mijloc e un complot. Junta, creată cu asentimentul ambasadei Statelor Unite, trebuia să preia toată puterea supremă în mîinile ei. Era o lovitură de stat obișnuită, cînd juntele înlocuiesc dictatorii, apoi unul din membrii juntei înlătură de la putere pe cellalți și devine dictator. Era limpede că yankeii imperialiști și reacțiunea internă se temeau că poporul va lua puterea în mîinile lui.

Comandamentul armatei insurgenților, împreună cu Partidul socialist-popular, au adresat un apel poporului muncitor din Cuba să declare, în semn de protest împotriva creării juntei militare, o grevă generală.

Colonelul Rego Rubino, în loc să dea un răspuns direct la ultimatul nostru, propuse să ducem tratative. Fidel acceptă propunerea și plecă să ducă tratative, la care au participat ofițerii superiori ai garnizoanei orașului asediat. La aceste tratative au fost convinși de inutilitatea rezistenței și, în aceeași noapte „bărboșii" au intrat din patru direcții în Santiago-de-Cuba.

Populația ne-a primit cu bucurie și entuziasm. Ici-colo, cîte o bandă de fasciști, așa-zișii „tigri", organizați și încurajați de senatorul reacționar Rolando Masferrero, încercau să opună rezistență, trăgînd în ostașii noștri, de la etajele de sus ale unor clădiri. Dar toți au fost prinși cu ajutorul populației și dați în judecată.

Greva politică generală a continuat pînă la 5 ianuarie. Junta generalului Cantillo n-a rezistat nici o zi și a căzut. Asemenea celui care se înecă și se agață și de un pai, tot așa și reacțiunea încercă să împiedice victoria forțelor populare-revoluționare : a fost creată încă o juntă, dar aceasta a rezistat și mai puțin decît prima.

Toată țara se afla de fapt în mîinile armatei insurgenților.

La 2 ianuarie, coloana „José Marti" în frunte cu Fidel Castro, se îndreptă spre Havana, capitala țării. În aceeași zi, după atîția ani de prigoană sălbatică, a apărut primul număr al gazetei „Noticias-de-hoi" organul Partidului socialist-popular.

HAVANA

A fost un marș de neuitat. Populația din localitățile prin care trecea coloana noastră ne obliga să rămînem măcar cîteva ore, pentru a ne saluta și a asculta cuvîntările lui Fidel Castro.

La Havana au venit oameni din provinciile cele mai îndepărtate, întîmpinarea armatei insurgenților în capitală s-a transformat într-o sărbătoare națională.

Cu multe ore înainte de sosirea noastră, sute de mii de cubanezi s-au aliniat pe ambele părți ale șoselei centrale și prin tot orașul.

Poporul a biruit cu arma în mînă.

Acum armele ne trebuiau pentru a ne apăra împotriva pretențiilor dușmanului din afară. Urma să ducem lupta pe alte fronturi, pentru o Cubă liberă independentă și fericită.

Traducere din limba rusă de
Vl. Cavarnali

CALEIDOSCOP...

Unui prieten romîn

Scumpe prietene,

Îți aduci aminte? Era în iunie 1954, cînd ne-am văzut pentru prima oară.

Te-ai apropiat de mine și m-ai întrebat ceva. Nu ți-am răspuns însă, deoarece nu înțelegeam încă limba română. Te-ai supărat de „îngîmfarea" mea și ai spus ceva cu mînie. Am început să rîd, iar tu te-ai înroșit și ai început să strigi, gesticulînd. Aveam un torent de cuvinte, care nu-mi spuneau nimic, întrucît vocabularul meu se epuiza prin cîteva fraze: nu știu, sînt străin, apa minerală, dar rece...

Îmi mai aduc aminte de privirea ta emoționată, cînd am pronunțat aceste cuvinte care păreau atunci atît de grele pentru mine. După aceea, am rămas pe terasa cea mare și am început să jucăm șubah, joc pe care nu-l cunoscusem pînă atunci. Masa pe care jucam era foarte netedă și totuși piesele aruncate de noi cu multă grijă nu voiau să intre în secțiunile stabilite. Și atunci a început una din acele conversații de necrezut, în care unul ghicește ceea ce vrea să-i spună celălalt. Înșiram cuvinte rusești, franțuzești, nemțești, desenam diferite figuri pe suprafața netedă a mesei și ne înțelegeam foarte bine. Am aflat că lucrezi la tunelul de la Hidrocentrala „Bicaz", că ești șef de schimb. Fiind frunțaș în producție, ai fost trimis la odihnă la mare. A doua zi trebuia să te întorci la Bicaz. Nu știu cine a cîștigat partida — poate tu, poate eu. Am simțit însă amîndoi că atunci am cîștigat — ne-am cîștigat prietenia. Și cînd s-a apropiat ora mesei, ne-am dat adresele, simțeam cum ne încerca o mare tristețe. Ne-am strîns prietenește mîinile și multă vreme nu am avut curajul să pronunțăm cuvîntul „la revedere".

Pe urmă, am primit prima ta scrisoare. Îmi povesteai despre uriașa construcție, despre munții pitorești și mă invitai să-i vizitez. Mai păstrez scrisorile pe care atunci le desciframă cu ajutorul dicționarului. La început ajutat, pe urmă singur, îți răspundeam și cu mare nerăbdare așteptam răspunsul tău. Invitațiile tale deveneau tot mai stăruitoare și mă necăjeam că nu puteam găsi prilejul de a trece pe la Bicaz..

În sfîrșit, a sosit această clipă fericită. Muntele ne-a întîmpinat cu frumusețea sa de neexprimat. În localitatea muncitorească, situată la malul Bistriței, domnea o liniște desăvîrșită. Muncitorii, abia întorși de la locul de muncă, se odihneau, ca să-și recapete forțele pentru ziua următoare. Numai în adîncul pămîntului se auzea bubuitul exploziilor, care reaminteau că alți muncitori duc o luptă aprigă cu stîncile. Îți aduci aminte, atunci te-am sculat — tu te odihneai după o muncă grea. Acum din nou îți cer scuze pentru că ți-am întrerupt somnul. Tu singur m-ai condus prin adîncul și giganticul tunel. În întuneric îți strîngeam mîinile și cu cîtă greutate ne-am putut face înțeleși, în gălăgia infernală a tunelului. Pe urmă am mîncat împreună cu toți muncitorii, la cantină. Mîncarea era foarte gustoasă; poate din cauza oboselii noastre era atît de gustoasă, încît trebuie să recunosc că niciodată nu am mîncat cu atîta poftă.

După șase ani, sînt, din nou, oaspetele țării tale. Cînd am coborît la aeroport, primul gînd care mi-a trecut prin cap a fost acela de a merge din nou, cu orice preț, la Bicaz. Niciodată nu am încetat de a mă interesa de mersul construcției hidrocentralei. Cînd răsfoiam ziarele și revistele românești, întotdeauna căutam știri despre Bicaz. Și iată că din nou am fost la Bicaz și regret sincer că nu te-am găsit acolo.

Am stat la poalele giganticului zid. Bistrița, care își mărise apele din cauza ploilor torențiale, urla supărată la picioarele mele. La o mare altitudine, undeva în cerul senin, se încrucișau cele două mari funiculare care turnau betonul pe șantierul în construcție. Steguțele conducătorului funicularelor — roșii și galbene — se încrucișau vesele și parcă muncitorul de sus ne felicita pe noi și întreaga vale. Pe povîrnișul din față se zăreau rămășițele localității muncitorești, care curînd va fi acoperită de apă. Lîngă ea se înălța construcția nouă, la intrarea tunelului. Liniștea munților era tulburată de bubuitul mașinilor de la uzina de beton, de fluieratul locomotivelor și de zgomotul macaralelor. Cînd priveam giganticul și impunătorul zid, fără să vreau, îl comparam cu ritmul progresului Republicii Populare Române din ultimii ani. Pentru mine el este simbolul puterii poporului român.

Scumpe prietene,

Eram sigur că în cursul anilor care s-au scurs, s-a schimbat aspectul orașelor și satelor pe care le vizitasem înainte. Viața noastră nu tolerează nici un fel de impas, drumul nostru comun duce spre ascensiune și prosperitate necontenită. Însă tot ce am văzut depășește cu mult ceea ce îmi închipuiam. Cu o bucurie nespusă am vizitat noul centru al Capitalei Republicii Populare Române. Parcă n-ar fi un centru al Bucureștilor care numără aproape 2 milioane de oameni, ci un orășel care a crescut ca în basme.

Am stat copleșit în fața minunatului tablou. Mă îmbătau tăcerea și liniștea care se așternuseră pe piața cea mare și sclipitoare. Nu-mi este frică să recunosc că, în această clipă, parcă s-a ivit în mine dorința să stau aici. Oare am putea găsi un loc mai bun de odihnă după o muncă creatoare decît în încăperile luminoase ale noilor apartamente?

Numai țări ca ale noastre, care doresc să trăiască în pace și a căror unică și principală sarcină este prosperitatea poporului, pot construi în astfel de ritm.

..LA ZI

Din nou am vizitat toate localitățile, unde fusesem cu 6 ani în urmă. Pretutindeni m-au întîmpinat orașe și sate care și-au schimbat complet înfățișarea. Am deslușit în ochii țăranului din Cuza-Vodă, ai muncitorului forestier din Bicazul Ardelean, ai studenților din Iași și Cluj, ai pionierilor care m-au rugat să le dau adrese ale pionierilor noștri pentru a le scrie — am deslușit o încredere liniștită în zilele ce vin. Acești oameni sînt adevărați stăpîni ai țării.

Nu ne-am putut vedea, scumpe prietene, însă eu sînt sigur, că, oriunde ne-am găsi acum, tu tot în primele rînduri ale construcției vei fi. În zilele acestea, zile ale freamătului și fierberii creatoare, tu ești din nou înflăcărat de apelul luminos pentru o viață și mai bogată, fericită și liniștită. Sînt sigur că planul trasat nu numai că va fi îndeplinit în anii ce vin, dar el va fi și depășit, deoarece realizatorul lui ești tu și poporul tău.

Să ne vedem cît se poate de curînd în țara ta minunată, prosperă și iubitoare de pace!

Îți string călduros mîinile și te îmbrățișez frățește.

Kliment Țacev

Secvență bucureșteană

Medicina ÎN VECHEA DACIE

de Prof. univ. dr. Valeriu I. BOLOGA

..ȘTIINȚIFIC

În urma cercetărilor arheologice mai noi au ieșit la iveală o serie de dovezi că, în comuna primitivă, pe teritoriul de azi al Republicii Populare Române a existat, pe lîngă medicina magică și animistă, și o empirie medicală remarcabilă. Studiul paleopatologic al oseminteior din neolitic, din epoca de bronz și de fier, ne dovedește că o serie de fracturi ale oaselor extremităților s-au vindecat printr-o sudare bună care denotă o experiență a vindecătorilor în ceea ce privește coaptarea și fixarea mebrelor lezate. De asemeni cele opt cranii trepanate din aceste epoci, găsite în Ardeal, Muntenia și Moldova, din care jumătate prezintă urme de vindecare, denotă o abilitate chirurgicală pe care o cunoaștem de altcum și din alte regiuni și alte epoci la primitivi. Mai precise sînt dovezile în privința aceasta din epoca La Tene. De la Celții care au trecut prin teritoriul țării noastre, ne-au rămas cuțitașe, care în unele cazuri par a fi format de-a dreptul mici truse chirurgicale. De curînd s-a găsit lîngă Bistrița un fierăstrău celt din La Tene-C, care a fost identificat drept instrument pentru trepanație. Prin comparație cu medicina empirică a sciților din Ucraina, care e bine cunoscută, se poate conclude că practici asemănătoare au existat și la sciții din Dobrogea și din Moldova, la același nivel. Cunoaștem de la Herodot anumite obiceiuri ale acestor Sciți din estul țării noastre, de a se folosi ca excitant de fumul de cînepă (hașiș). Mai precise sînt datele cu privire la medicina dacilor și geților, care dispuneau de un empirism medical destul de dezvoltat. Zeități cu rosturi medicale au fost Zamolxis, Darzos și Bendis. Strabo afirmă că la Daci preoții nu erau numai vrăjitori, ci și medici și că știau să tălmăcească semnele cerului. Alături de elemente de misticism religios, în medicina lor, aflăm tot de la autorii greci, că ei cunoșteau o mulțime de plante vindecătoare și se pricepeau la prepararea unor otrăvuri puternice. Instrumente chirurgicale, sigur dacice, ne sînt cunoscute, de exemplu foarfeci mici: de curînd s-a descoperit la Costești, în Hunedoara, o trusă chirurgicală cu instrumente și medicamente, care a aparținut probabil unui vindecător dac din vremea lui Decebal. Această trusă arată o influență a medicinii eleniste asupra celei sacerdotale dacice. Galen vorbește despre cunoștințele toxicologice ale geților, care pregăteau otrăvuri pentru ungerea săgeților. Cîteva cuvinte dacice, păstrate — după părerea lingviștilor — în limba română, se referă la părțile corpului și la unii termeni botanici. Toate aceste informații, încă fragmentare, sînt totuși suficiente pentru a dovedi că locuitorii Daciei preromane dispuneau de elemente de medicină primitivă asemănătoare cu acelea ale celorlalți „barbari" din acea epocă.

Cunoștințele noastre actuale asupra felului de a trăi al dacilor, îmbogățite mult prin săpăturile ultimelor decenii, ne dovedesc că în statul lui Boerebista și Decebal civilizația dacică depășise stadiul primitivității. Din aceste date putem să reconstituim anumite aspecte ale igienii ei.

Dacia și Moesia formau unghiul extrem nord-estic al imperiului roman. Dacia a fost ultima provincie cucerită de către armatele romane, dar și cea dintîi evacuată de ele, după ce a început procesul de destrămare a imperiului. Romanii o ocupă pentru ca să-și apere stăpînirea din Peninsula Balcanică și de la Marea Adriatică. Statul dac al lui Decebal, aflat în momentul invaziei pe acele trepte ale dezvoltării cînd îi erau inerente trăsăturile unei viguroase democrații militare, era o piedică în calea politicii de cotropire a romanilor. Imensele bogății ale pămîntului dacic constituiau un obiectiv important pentru interesele clasei exploatatoare a statului sclavagist roman. Ele atrăseseră privirile ei încă mult înainte de Traian.

Dacia cucerită este întărită cu garnizoane și organizată atît din punct de vedere administrativ cît și politic după sistemul roman. După cucerire, au pornit spre Dacia, din ținuturile mai mult sau mai puțin romanizate ale imperiului, coloniști atrași de bogățiile noii provincii. Ei, împreună cu veteranii legiunilor care staționau aici, au constituit nucleul de bază al populației orășănești. Deși dacii suferiseră în cele două războaie grele pierderi, cu tot numărul mare de daci făcuți sclavi și trimiși în toate părțile imperiului, ei nu au fost exterminați. Existența mai departe a unei populații băștinașe este oglindită în civilizația materială, în viața spirituală a provinciei și e confirmată prin existența unor cohorte din armata romană, compuse din daci.

Viața socială și intelectuală a clasei exploatatoare din Dacia era o copie provincială a celei din Roma, din Italia și din celelalte provincii mai vechi.

Pătrunderea într-un număr mare a militarilor în orașele Daciei și mai ales participarea lor în administrație este una din particularitățile romanizării Daciei și un element de bază pentru înțelegerea medicinii în această provincie.

În toate orînduirile cu clase sociale antagoniste, medicina a avut un caracter de clasă, influențată fiind de concepția clasei dominante. O dată cu cucerirea Daciei se aduc aici elemente de medicină populară, dar și cultă, greco-romană, ale cărei manifestări se vor constata pînă la retragerea trupelor romane, mai mult chiar, vor persista sporadic și după ea.

Medicina clasei dominante a avut, la orașe, caracterul unei medicini culte, legate de medici veniți din metropolă sau din alte centre ale imperiului cu tradiții culturale mai vechi. Ea era înainte de toate la dispoziția locuitorilor din orașe, a militarilor și coloniștilor și purta caracterul mercantil al unei medicini de clientelă. Ne putem foarte bine imagina că medicii militari din orașele-lagăre erau căutați și de bolnavi plătitori civili. Foarte caracteristică pentru aspectul specific de comercializare a practicii medicinale este existența oculiștilor. (despre care va mai fi vorba). Ei ne sînt bine cunoscuți din viața medicală a Galiei, unde-i găsim în număr mare. Umblau din oraș în oraș, la tîrguri, și își vindeau leacurile pentru boale de ochi, un fel de medicamente de specialitate, plasate cu bani scumpi.

Măsurile de igienă publică (băi, apeducte, canalizări), au lăsat urme impresionante în așezările urbane, unde ele se aplicau în folosul locuitorilor înstăriți, precum și în castrele militare.

Toate acestea erau reflexe îndepărtate, provinciale, ale unei medicini progresiste din Italia, Grecia și Asia Mică.

În opoziție, vedem lipsa unei vieți medicale ridicate și de măsuri de igienă publică la sate, cu populația lor modestă, în bună parte băștinașă. Exploatații aceștia ai unui regim de clasă își aveau de bună seamă medicina lor: străvechea medicină populară dacă, primitivă și conservatoare, îmbinată din elemente empirice și magice.

Comună ambelor păturî va fi fost medicina templelor, caracterizată prin cultul lui Esculap.

Pretutindeni în antichitatea greco-romană găsim, paralel cu existența medicinii savante hipocratice-galenice persistența celei sacerdotale în jurul sanctuarelor esculapiene. În Bergamon, metropola asiatică a imperiului, de unde a descins la Roma un medic mare și învățat, Galen, există o vestită școală de medicină, dar și cultul lui Esculap, cu toate înzorzonările lui mistice, a rămas în floare în tot timpul imperiului Decăderea claselor exploatatoare, tot mai vădită în secolele care au pregătit declinul imperiului roman, a produs fenomenul tipic al unei tendințe spre misticism, care a fost favorabilă medicinii religioase. În Dacia și în Moesia, avem, vehiculate de coloniștii asiatici, adevărate revărsări de misticism oriental. Sigur au persistat și elemente autohtone ale cultului lui Zamolxis și al zeului vindecător Darzos. Substratul psihologic pentru primirea și adîncirea ideii de zeu mîntuitor a lui Esculap a fost favorabil. Trebuie să ne închipuim că pe de o parte clasa dominantă a adus cu sine din metropolă cultul lui Esculap, pe de altă parte masele exploatate s-au dovedit susceptibile pentru a contopi credințele noi despre Esculap cu altele mai vechi despre zei mîntuitori și vindecători. Medicii învățați, veniți în Dacia cu cunoștințe și practici de valoare terapeutică reală, vor fi înțeles că e în folosul lor să asocieze intervenția activă medicală și chirurgicală cu forța sugestivă a nimbului esculapian, și, în concurența lor cu medicina sacerdotală, nu vor fi refuzat să-și asocieze practica lor cu anumite elemente religioase sugestive.

În cadrul organizației armatei romane și ca urmare a mulțimii războaielor purtate de ea, s-a înființat, încă din vremea lui Augustus, și instituția medicilor militari.

Odată cu trupele romane vin în Dacia medicii unităților. Lor le urmează, după instaurarea administrației civile, și medici civili, liber profesioniști. Dintre medicii militari ai legiunilor romane din Dacia se cunosc numele cîtorva: Marcus Valerius Longinus, medic al legiunii a VII-a; Claudius distins cu onoruri de municipiul Drubeta (Turnu Severin); Aelius Decimus, venit cu legiunea întîia; Criton care l-a însoțit pe Traian. Pe coloana lui Traian găsim reprezentat chiar un post de prim ajutor al trupelor în luptă cu Dacii.

Din interpretarea unei inscripții găsite la Troesmis (Iglița), se poate afirma că în afară de acei chirurgi militari (vulnerarii) care însoțeau armatele, au existat, după încetarea războiului, și medici practicieni civili: așa de exemplu, Titus Rascanius. Din citirea inscripției de la Iglița reiese că el nu era medic al vreunei legiuni, deoarece s-ar fi însemnat acest lucru în textul păstrat. În proprietate particulară a existat în Alba-Iulia un fragment de inscripție, atestînd existența unui medic civil în Apulum. Din păcate nu am mai putut să dăm de urma acestui document pierdut acum.

Practica medicinii greco-romane pe teritoriul Daciei se oglindește în instrumentele chirurgicale descoperite în cursul săpăturilor în mai multe localități, ca Apulum (Alba Iulia), Potaissa (Turda), Porolissum, Drubeta (Turnu Severin) etc. Cele mai multe instrumente sînt simple, majoritatea lor fiind pense, sonde, spatule.

Obiecte interesante pentru istoria pediatriei la noi îl formează mici biberoane de sticlă, găsite în morminte de copii la Apulum (Alba Iulia) și Potaissa (Turda), datate ca aparținînd secolului al II-lea din e.n. Astfel de biberoane sînt descrise în literatura medico-istorică în număr foarte mic.

Secolul al II-lea și al III-lea al e.n. este caracterizat în medicina greco-romană prin specializările în arta medicală, fapt care se repercutează și asupra medicinii din Dacia. Găsim astfel atestată și aici existența oculiștilor. Pentru vindecarea bolilor de ochi se foloseau foarte mult colîrurile. Acestea se vindeau în formă de pastă, pe care erau imprimate cu o ștampilă. instrucțiunile pentru administrare. Pe teritoriul Daciei s-au găsit două „signacula oculariorum" de felul acesta, unul la Apulum, altul la Ciachi-Gîrbou pe Someș, primul atestîndu-ne existența oculistului Titus Attius Divixtus, iar cel de-al doilea pe Publius Corcolonius.

Odată cucerită Dacia, romanii organizează stațiunile balneare de la Băile Herculane (Ad Mediam), de la Călan din Hunedoara (Aquae), Geoagiu (Germisara) etc. În orașe s-au construit băi publice, canalizări și apeducte după sistemul roman, de exemplu în Drubeta, Apulum, Ulpia Traiana etc. Bolnavii care își recăpătau sănătatea utilizînd băile termale, închinau în semn de recunoștință altare și table votive dedicate lui Esculap, Higiei și lui Hercule. Cultul lui Esculap este foarte interesant de studiat la noi, dacă ne gîndim că el s-a răspîndit în lumea elină sub influența tracilor, pătrunzînd apoi la romani, care îl aduc în momentul apogeului său în Dacia. El este relativ mai răspîndit în Dacia decît în alte provincii romane, acest fapt fiind determinat pe de o parte de mulțimea izvoarelor minerale, de pe altă parte de credințele religioase ale cuceritorilor romani. Cultul lui Esculap și al Higiei ne este cunoscut din numeroasele inscripții și altare, frecvente mai ales în Valea Mureșului.

Din medicina cultă greco-romană, din cinstirea zeităților vindecătoare, din medicina empirică și magică locală, s-a născut medicina provincială din Dacia romană.

Putem să constatăm că medicina provincială din Dacia sclavagistă romană a avut unele caracteristice care îi dau o nuanță locală.

Ea a constituit o componentă importantă, atît prin elementele ei străvechi de practici și credințe medicale, cît și prin cele culte vulgarizate, în alcătuirea medicinii populare românești de mai tîrziu.

PICTURA INVIZIBILĂ

„Cea mai gravă eroare a artei moderne este de a picta invizibilul și nu ceea ce e pictural".
PICASSO

Nu sînt pictor, nici critic de artă, dar am oarecari legături cu arta plastică, — mai multe, în orice caz, decît pictorii și sculptorii despre care e vorba mai la vale. De aceea îmi și permit să mă amestec într-un domeniu păzit cu atîta strășnicie de criticii plastici. (Socot că aceste scuze le vor ajunge).

Am răsfoit deunăzi cîteva numere din eleganta revistă americană *Art News* (adică „noutăți artistice") și am constatat cu mirare că arta plastică a făcut mari progrese dincolo de ocean. Nu degeaba afirmă editorialul publicat în numărul din ianuarie al revistei, sub titlul *Arta în Statele Unite, însemnări din 1960*:

„La începutul anului 1960 este limpede că arta americană, în special pictura abstractă și nonfigurativă a școlii newyorkeze este cea mai însemnată forță internațională în domeniul artelor vizuale".

Am căutat în paginile revistei dovezi palpabile ale acestei afirmații atît de categorice și iată la ce concluzii am ajuns:

1). Arta abstractă americană a revoluționat tehnica tradițională a picturii și a sculpturii, înlocuind pînă și materialele lor de lucru. Un exemplu, printre multe altele, îl oferă bătrînul sculptor newyorkez Joseph Konzal, despre care revista scrie că „a înlocuit cu piroane, șuruburi, cuie, balamale, drugi și țevi structurile masive, din lemn sau teracotă, cu care ne obișnuise în trecut". Mi-am notat rețeta (nu știu de unde o să fac rost **de țevi) și am trecut mai departe.**

Cu sufletul plin de speranță am continuat lectura revistei și am aflat că la New-York a expus de curînd și o sculptoriță, pe nume Louise Nevelson, care lucrează în branșa cherestelei:

„Folosind lemnărie de toate formele, dimensiunile și calitățile posibile, ea creează orașe și țări întregi, peisaje și ascunzișuri, toate pictate în negru... Admiratorii ei au din nou prilejul de a fi impresionați de construcțiile ei, care seamănă cu niște sloiuri de lavă neagră, cu niște altare druidice, cu niște orașe părăsite, sau cu orice poftiți..."

Dinspre partea mea, aș prefera să semene cu Lacul Bilea, dar mă țin că cer prea mult, așa încît mă voi opri asupra altarelor druidice, care m-au pasionat din fragedă pruncie.

Tot la alegere, fără nici o obligație de a vedea ceva precis în ele, se prezintă și lucrările lui John Grillo, a cărui specialitate este de a face „colaje din hîrtii ce și-au trăit, deja, viața folositoare în alte locuri". Uneori, artistul adaogă deasupra „colajelor", culori de acuarelă. „Dar, cel mai adesea, culoarea și forma mototolită a respectivelor hîrtii i se impun *întocmai așa cum le-a văzut printre picioarele trecătorilor*". (sublinierea mea). Fără a intra în detalii, vă asigur că tehnica lui Grillo este perfectibilă, prin

..PLASTIC

folosirea altor sorturi de hîrtii uzate. În genere, prevăd un viitor de aur artei abstracte, care mai are atîtea materiale concrete de cucerit: sticla pisată, scîrna de oaie, cutiile de conserve, praful de scărpinat (praful obișnuit, *rutier*, a fost deja utilizat în pictura americană) etc., etc.

2). Idealul sprem al artei abstracte — invizibilitatea — este pe cale de a fi atins. Dovadă, lucrările pictoriței americane Sally Hazelet. Am văzut reprodusă în revista *Art News*, una singură, intitulată sugestiv: „Prezența inimii" — și m-am cutremurat de emoție. Închipuiți-vă un pătrat cenușiu, în mijlocul căruia se află un fel de nebuloasă neagră, pesemne inima pictoriței. Dar, cum nu mă pricep să redau în cuvinte frumusețea unei asemenea picturi, voi recurge la un citat din cronica închinată d-nei Hazelet.

„Culoarea pare să se acumuleze în tablou întocmai cum se încarcă o baterie, iar în mijloc apar, încet-încet, niște cercuri — parcă ar fi ținte de tragere sau chipuri omenești — nu se poate vedea precis, și nici dintr-odată. Cînd îți apropii ochiul ai impresia că înoți într-o pajiște cu flori, dar, de la distanță, pictura pare să se înroșească aidoma obrajilor Charlottei Corday în clipa cînd călăul i-a izbit capul retezat. Această pictură amintește și de covoarele persane de rugăciuni, în care nu vezi decît o țesătură de flori împletite cu arabescuri de texte din Coran, pînă-n clipa cînd, depărtîndu-te, descoperi chipul ascuns al unui bărbat. Desigur, toate aceste viziuni n-au nimic de-a face cu Sally Hazelet sau cu intențiile ei. Artista încearcă doar să găsească frumusețea și o formă extrem de pură. Cu cît lucrează mai mult, cu atît mai subtile îi sînt descoperirile. La un moment dat, în pictura ei vor exista toate culorile, dar nu-ți vei da seama de niciuna dintre ele, încercînd doar o senzație de liniște, armonie și încîntare...".

Această pagină de umor involuntar nu poate fi, desigur, înțeleasă pe deplin fără ilustrația respectivă, dar vă rog să mă credeți că tabloul intitulat „Prezența inimii" îți dă într-adevăr o senzație de liniște — o liniște totală, de mormînt, pe care n-o profanează nici o culoare și nici un accent omenesc. Eu l-aș fi intitulat „Mormîntul unui coarece înecat", dar d-na Sally nu m-a întrebat, din păcate.

În numărul din martie a.c., al revistei *Art News* am găsit ilustrarea cea mai deplină a succesului picturii invizibile. N-are a face că succesul se datorează unui artist parizian — pe nume Serge Charchoune — pentru că, vorba revistei, „arta modernă americană este forma logică pe care trebuia s-o ia arta europeană" și pentru că, citez din același editorial: „Pictura americană de astăzi este o pictură europeană". Iată ce scrie criticul american Patrick Waldberg despre tablourile lui Serge Charchoune:

„Poți trece pe lîngă o pînză a lui Charchoune *fără s-o vezi*. În pînzele sale ușoare, gama de gri-uri, crem-uri, roz-uri sau violet-uri atinge o asemenea subtilitate, *încît ele se contopesc cu peretele*, cînd sala nu e îndeajuns luminată. Faptul că un pictor și-a consacrat întreaga viață *unei picturi aproape invizibile*, pare destul de uluitor pentru a merita luarea aminte...".

Cu toate acestea, rezultă, din articolul închinat lui Charchoune, că pictorul practică o artă pe cît de invizibilă, pe atît de grea la cîntar. El are, pare-se, obiceiul de a-și prelucra mereu vechile tablouri, acoperindu-le cu alb, care, după cum se știe, este o culoare foarte grea:

„Am încercat — scrie autorul articolului — să ridic una din pînzele sale monocrome de format mijlociu, fostă cîndva policromă și înfățișînd o temă de Mozart — la care a lucrat ani în șir, — dar era cît pe ce să-mi fringă spinarea. În toți acești ani, artistul adăugase pastă albă pe pînza cu pricina"...

Hotărît lucru, „artele vizuale" — cum spune revista — sînt în plin progres pe ambele țărmuri ale Atlanticului. Și chiar dacă aceste „arte" nu se văd, ele atîrnă greu, foarte greu...

Petre Solomon

..SPORTIV

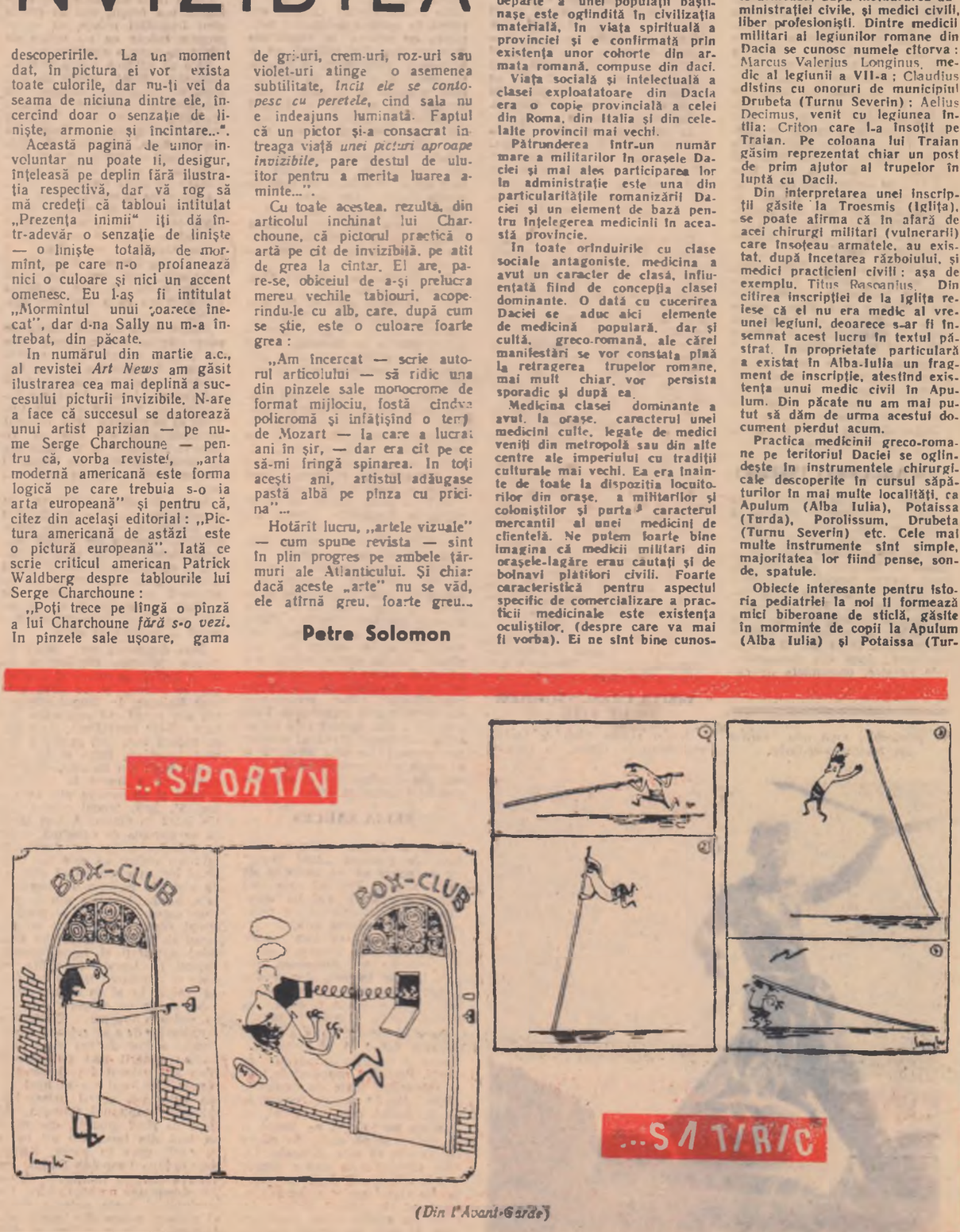

(Din l'Avant-Garde)

..SATIRIC

REZISTENȚĂ SPANIOLĂ

..EXTERN

Un nou val de arestări și de teroare a abătut asupra Spaniei. După sălbaticele represiuni din primele luni ale acestui an, peninsula iberică trăiește a doua oară, la scurt interval, o perioadă de persecuții politiste. Dacă rîndul trecut se invoca pretextul celui de al VI.lea Congres din ilegalitate al P.C. din Spania și se exploata actul provocator al unor bombe explodate la Madrid ca și activitatea refugiaților politici întorși din U.R.S.S., de astă dată cercurile oficiale nu-și ascund temerile că s-ar putea dezlănțui evenimente similare celor din Coreea, Japonia sau Turcia. Al doilea val ar avea deci o semnificație preventivă.

Caracteristic este că, în ambele rînduri, obiectivele terorii au vizat toate păturile sociale. Dar muncitorimea, intelectualitatea și studențimea au fost cu deosebire vinate. Și printre toți a surprins numărul mare al tinerilor arestați și schingiuiți. Lucrul acesta are o importanță deosebită și potențialul consecințelor sale n-a scăpat probabil autorităților franchiste. Este vorba de un tineret care a crescut în cele două decenii de dictatură franchistă, care n-a cunoscut decît din auzite perioada republicană și care, educat în spirit pur „hispanic", ar fi trebuit să dea numai satisfacții sîngerosului „caudillo", fascistei „falange" și catolicilor „Opus Dei". Nimic din toate acestea. Intelectualitatea, de asemeni, care, după emigrarea celor mai eminente spirite a trebuit să înceapă de la zero orientarea ei în ițele contemporaneității, a mers de la început numai prea puțin pe liniile prescrise oficial, pentru ca să adopte, în cele din urmă, un drum total opus. Se poate chiar vorbi de o rezistență pasivă în rîndurile acesteia. Nu era deci de mirare că printre arestați se găseau poeți ca Joaquin Marcos, romancieri ca Luis Goytisolo-Gay, plasticieni ca Joaquin Fernandez Palazuelos sau actori ca Miquel Vasquez. Ce li se imputa în definitiv acestora?

Cînd Spania numără peste două milioane de șomeri la sate și peste 400.000 la orașe; cînd devalurările repetate ale pesetei au agravat și mai mult falimentul politicii monetare; cînd „ajutoarele" americane s-au epuizat nu mai în șosele strategice și aerodroame iar peninsula a devenit bază militară americano-germană; cînd, după mai bine de două decenii de dictatură, nici o problemă economică și socială nu a fost rezolvată, era natural ca oamenii de cultură să devină ecoul adîncilor nemulțumiri care frămîntă masele largi ale poporului spaniol. Iată de ce, oamenii de artă, care au marcat cu personalitatea lor perioada franchistă, au adoptat o atitudine critică destul de categorică. Nici misticismul catolic și nici elucubrațiile falangiste asupra „elitelor" n-au captat pe creatorii artistici. Realismul critic este mai degrabă o trăsătură comună și denotă fără doar și poate o angajare expresă pe o linie care a surprins atît de neplăcut oficialitatea. Nu este deci de mirare că reprosurile acesteia vizează azi personalități și opere atît de deosebite ca acelea ale lui Camilo Jose Cela sau Blas de Otero, Ana Maria Maiuta sau Luis Landines, Juan Goytisolo sau G. Solaya. Franchismul a văzut în prezentarea fără fard — deși uneori confuză și plătind un vădit tribut modernismului — a realităților spaniole, așa cum reiese ea din operele cele mai semnificative și de succes ale scriitorilor spanioli, o tendință progresistă, adică o atitudine de rezistență. Și nu s-a înșelat.

M. R.

REDACȚIA: B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54, 11.38.51; ADMINISTRAȚIA: Șoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 17.07.99; Abonamente: 9 lei — 3 luni; 18 lei — 6 luni; 36 lei — un an; Tiparul: Combinatul poligrafic Casa Scînteii — „I. V. Stalin"